

”Maalaaminen luontuu kyllä, mutta mitä muuta taiteilijalta vaaditaan?”

Kuvataiteilijoiden puheenvuoroja täydennyskoulutuksen ja manageritoiminnan
kehittämisestä Lapissa

Lapin yliopisto
Taiteiden tiedekunta
Kuvataidekasvatus
Kevät 2014
Tania-Maria Moilanen

Lapin yliopisto, taiteiden tiedekunta

Työn nimi: "Maalaaminen luontuu kyllä, mutta mitä muuta taiteilijalta vaaditaan?"

Kuvataiteilijoiden puheenvuoroja täydennyskoulutuksen ja manageritoiminnan kehittämistä Lapissa

Tekijä: Tania-Maria Moilanen

Koulutusohjelma/oppiaine: Kuvataidekasvatus

Työn laji: Pro gradu -tutkielma__ Laudaturtyö__

Sivumäärä: 82 + Liitteet (3 kpl)

Vuosi: Kevät 2014

Tiivistelmä:

Tutkielma käsittelee Lapin ammattitaiteilijoille suunnattua taiteen täydennyskoulutusta Magenta-hankkeessa. Vuosina 2011-2013 toteutetun Magenta-hankkeen tavoitteena oli lappilaisten taiteilijoiden työllistymisen ja toimintaedellytysten parantaminen kehittämällä alueellista täydennyskoulutusta, manageriosaamista ja kansainvälisiä toimintoja.

Magenta-hankkeeseen valittiin viisi hanketaiteilijaa, joiden kokemuksia kartoittamalla kehitettiin täydennyskoulutustilaisuuksia ja manageritoimintaa. Tutkimustehtävänä oli selvittää täydennyskoulutustilaisuuksien ja manageritoiminnan sisältöjä suhteessa hanketaiteilijoiden ajankohtaisiin osaamis- ja koulutustarpeisiin työelämässä. Tutkimusaineisto kerättiin teemahaastattelun menetelmää käyttäen järjestämällä viisi erillistä hanketaiteilijahaastattelua.

Tutkimustuloksissa havaittiin, että kuvataiteilijat tunnistivat tarpeen kehittää ammatillista osaamistaan työllistymisensä turvaamiseksi. Täydennyskoulutustilaisuudet ja manageritoiminta muodostivat eheän tukiverkoston niissä aktiivisesti mukana olleille hanketaiteilijoille. Magenta-hanke laajensi hanketaiteilijoiden verkostoitumista ja tarjosi uusia työkaluja ammatillisen osaamisen kehittämiseen. Managerin todettiin olleen merkittävä henkilö taiteilijan kehitystarpeiden kartoittamisessa ja uusien toimintatapojen löytämisessä.

Tutkielma sisältää pedagogisia ja kuvataiteilijoiden arkea palvelevia kehitysehdotuksia tulevaisuuden kuvataiteen täydennyskoulutuksen järjestämiselle Lapissa. Kuvataiteen täydennyskoulutusta tulee hanketaiteilijoiden kokemusten pohjalta kehittää kohti laajempia paikallisia ja kansainvälisiä yhteistyöprojekteja ja työelämälähtöisiä käytäntöjä.

Avainsanat: kuvataiteilija, manageritoiminta, teemahaastattelu, täydennyskoulutus

Suostun tutkielman luovuttamiseen kirjastossa käytettäväksi__

Suostun tutkielman luovuttamiseen Lapin maakuntakirjastossa käytettäväksi__

(vain Lappia koskevat)

University of Lapland, Faculty of Art and Design

The name of Master`s thesis: "Making a painting is everyday, but what other skills an artist needs in the modern world?" Developing continuing education and art management in Lapland from the perspective of visual artists.

Writer: Tania-Maria Moilanen

Degree programme/subject: Art education

The type of the work: Master`s thesis doctoral thesis

Number of pages : 82 + Attachments (3 pieces)

Year: Spring 2014

Summary:

This qualitative study focuses on five Lappish professional artists and the effectiveness of their continuing education and arts management. The purpose of the Magenta project in between 2011-2013 was to increase employment for artists working in Lapland, and by educating them and encouraging art management.

In the study, five enthusiastic Lappish artists in different phases of their careers were selected from the Lapland region. The aim of the research was to discover, whether or not the continuing education and arts management fulfilled the development needs of the artists. The method of research involved interviewing these five project artists about their experiences during Magenta project.

The interviews illustrated that today artists needs to update their professional image and skills, so that they can find employment and interact more efficiently with the various operators of today`s society. Continuing education and art management provided skills for those artists actively participating in the Magenta project. This resulted in improved career planning, expanded networks and provided new professionals tools for artists work.

Interviews of project artists included pedagogic development suggestions to organize continuing education and art management in Lapland. Continuing education and art management should be developed in the future to serve more artist needs. Lappish artists require more local and international connections to be able to work in modern art field.

Key words: art management, continuing education, interview, visual artist

I give a permission Master`s thesis thesis to be used in the library:

I give a permission Master`s thesis thesis to be used in the Provincial library of Lapland (only those concerning Lapland)

*Omistan tämän pro gradu -tutkielman siskoilleni Maarulle ja Millalle,
tutkimuspolkuani rikastuttaneelle sisukaksikolle.*

Sisällysluettelo

1. Johdanto	6
2. Kuvataiteilijan ammattiedellytykset	9
2.1 Työn yhteiskunnallinen muutos	9
2.2 Uudistuva toimenkuva	11
2.3 Ongelmaperustainen täydennyskoulutus	18
3. Magenta-hanke Lapin visuaalisen taiteen kentällä	23
3.1 Täydennyskoulutuksen ja manageritoiminnan kehittäminen	23
3.2 Hanketaiteilijat	29
4. Tutkimuksen toteuttaminen ja tutkimusaineisto	34
4.1 Teemahaastattelu menetelmänä	34
4.2 Hanketaiteilijahaastattelut	36
4.3 Aineistolähtöinen analyysi	41
5. Hanketaiteilijoiden puheenvuoroja Magenta-hankkeesta	43
5.1 Osallistumisaktiivisuus	43
5.2 Täydennyskoulutustilaisuudet toimintakentän avartajana	46
5.2.1 Ammatillinen tukiverkosto	46
5.2.2 Täydennyskoulutustilaisuuksien kehitystoiveet	48
5.3. Manageritoiminta kuvataiteilijan ammatillisena tukena	51
5.3.1 Manageri toiminnan mahdollistajana	51
5.3.2 Verkostoituminen	52
5.3.3 Työelämälähtöiset kehittämisprojektit	54
5.3.4 Uudet toimeentulomuodot	58
5.3.5 Manageritoiminnan kehitystoiveet	62
5.3.5.1 Toiminta-alueen laajentaminen	62
5.3.5.2 Kummitaiteilijatoiminta	64
5.3.5.3 Taiteilijan ja managerin tasavertainen vuorovaikutus	66
6. Kehitysehdotukset Lapin kuvataiteen täydennyskoulutukselle	68
Lähteet	77

Liitteet (3 kpl) Yhteydenotot, teemahaastattelurunko ja tarkistuspyynnöt

1. Johdanto

Kuvataiteilijan ammatti muuttuvassa yhteiskunnassa edellyttää uusiutuvaa osaamista. Kuvataiteilijalle tyypilliset vaihtelevat työolosuhteet ja työttömyys ovat haastavat raamit toteuttaa kuvataiteen täydennyskoulutusta. Cronberg painottaa, kuinka luovan talouden merkitystä korostetaan yhteiskunnan eri alueilla, mutta taiteen tekijät jäävät usein sen rinnalla toisarvoisiksi. Taide käsitetään yhteiskunnan hyväosaisten harrasteeksi tai vastuuttomien boheemien elämäntapavalinnaksi. (Cronberg 26.11.2013.) Tämä tutkielma avaa osaltaan kuvataiteilijan toimenkuvaan kohdistuneita yhteiskunnallisia uudistumisodotuksia, ja pyrkii vastaamaan kuvataiteen täydennyskoulutuksen kehitystarpeisiin.

Kiinnostuin Magenta-hankkeesta, koska uskoin sen antavan kokemusta hankemuotoisesta toiminnasta, sekä laajentavan käsityksiäni taiteilijana toimimisesta Lapissa. Lähtiessäni tutkijaksi Magenta-hankkeeseen tavoitteenani oli osallistua Lapin alueen kehitystyöhön kuvataiteen kentällä. Aikaisempi tutkimuskokemukseni liittyi henkilökohtaisiin intresseihin ilman konkreettisia käytännön toimia. Kartoitin kandidaatin tutkielmassa kuvataiteen lähtökohtia alakouluopetuksen oppiaineiden väliseen integraatioon, mikä osaltaan myös liittyy keskusteluun kuvataiteen itseisarvon tärkeydestä osana koulutusta ja yhteiskuntaa.

Tämä tutkielma on osa vuosina 2011-2013 toteutettua Lapin ammattitaiteilijoille suunnattua Magenta-hanketta. Tavoitteena Magenta-hankkeessa oli lappilaisten taiteilijoiden paikallinen ja kansainvälinen työllistymisen ja toimintaedellytysten parantaminen kehittämällä alueen täydennyskoulutusta, manageriosaamista ja kansainvälisiä toimintoja. Magenta-hankkeen lähtökohtana oli avartaa näköalaa taide- ja kulttuurialan kehittämiseksi Lapissa. Koulutus- ja kehittämispalvelut työllisti manageri Merja Briñónin Lapin taiteilijaseuraan, ja projektipäällikkö Tiina-Kaisa Nivan Lapin yliopiston Koulutus- ja kehittämispalveluihin. (Briñón ja Niva 2014, 4, 9, 41.) Briñón ja Niva (2014) kokosivat, *Lapin kuvataiteen kentän kehittämisen malli* -raportin. Tämän lisäksi Lapin taiteilijaseuran ja Suomen Viron-instituutin (2013) julkaisema *Lapin*

kuvataiteen kansainvälisten toimintojen malli, esiintyy tutkielmassa osana tutkimuskirjallisuutta.

Työelämälähtöinen ja liiketoimintaosaamista edistävä taiteen täydennyskoulutus on vasta kehitysasteella Suomessa, mikä kuvaa aiheen ajankohtaisuutta. Valtakunnallinen kuvataidehanke *Art360* (2008-2011) sekä Sibelius-akatemian hallinnoima *Taidealojen erityispätevyyspaletti* (2010-2012) ovat olleet viimeisimpiä taiteen täydennyskoulutusta kehittäviä toimia Suomessa. Magenta-hanke oli ensimmäinen Lapissa toteutettu laajaa täydennyskoulutusta tarjoava hanke (Briñón ja Niva 2014, 15), minkä vuoksi hyvien toimintojen tunnistaminen ja uusien käytänteiden kehittäminen, olivat tärkeitä lähtökohtia tämän tutkielman toteuttamiselle.

Tutkielman tarkoituksena oli selvittää Magenta-hankkeen täydennyskoulutustilaisuuksien ja manageritoiminnan ajankohtaisuutta suhteessa lappilaisten kuvataiteilijoiden ajankohtaisiin osaamis- ja koulutustarpeisiin työelämässä. Tutkimus vastaa kysymyksiin, millä tavoin Magenta-hankkeen täydennyskoulutustilaisuudet ja manageritoiminta tavoittivat hanketaiteilijoiden kehitystarpeet, ja miten käytettyjä toimintamuotoja tulisi kehittää tulevaisuudessa.

Tutkimusaihetta tarkastellaan viiden lappilaisten kuvataiteilijan näkökulmasta. Aineistonkeruumenetelmäksi valikoitui teemahaastattelu. Aineisto koostuu viidestä hanketaiteilijahaastattelusta ja yhdestä esihaastatteluna tehdystä ryhmähaastattelusta. Kuvataiteilijoiden kokemuksia ja kehitysehdotuksia tarkastellaan aineiston pohjalta Magenta-hankkeen täydennyskoulutustilaisuuksien ja manageritoiminnan osa-alueiden näkökulmista.

Tutkimuskokemus sisälsi tiivistä vuorovaikutusta Magenta-hankkeeseen osallistuneiden tutkimuskollegojen kanssa. Tehtävänäni Magenta-hankkeessa oli toimia tutkimusavustajana, sekä koota Timo Jokelan ja Salla-Mari Koistisen (2014) kanssa Lapin yliopiston julkaisema tutkimusraportti, *Manageritoiminta ja palvelumuotoilu kuvataiteen täydennyskoulutuksen tukena Lapissa*. Lapin yliopistosta valmistui tämän tutkielman lisäksi kaksi pro gradu -tutkielmaa Magenta-hankkeesta: Heta Pöyryn (2013)

*”Tätä ei opetettu koulussa”, kuvataiteilijoiden täydennyskoulutuskäytäntöjen arviointi Magenta-hankkeessa, sekä Salla-Mari Koistisen (2013) *Palvelumuotoilu soveltavan kuvataiteen työvälineenä, toimintatutkimus Magenta-hankkeen palvelumuotoilutuokioista.**

Tutkielman teoreettinen viitekehys koostuu aikuiskasvatuksen, ongelmaperustaisen pedagogiikan, muuttuvan asiantuntijuuden, luovan talouden ja taiteen soveltavan käytön tutkimuskirjallisuudesta. Keskeisimpinä lähdekirjallisuutena tutkielmassa ovat taidealan koulutukseen ja asiantuntijuuteen liittyvät julkaisut, sekä raportit kuvataiteilijoiden työedellytyksistä taiteen kentällä. Näitä ovat Opetusministeriön, Opetushallituksen ja Cuporen -julkaisut, sekä Suomessa toteutetut taiteen täydennyskoulutukseen ja manageritoimintaan liittyvät loppuraportit. Lähdekirjallisuuteen sisältyy myös kuvataiteilijoihin kohdistuneita tutkimuksia, joista tärkeimpinä esiintyvät Kalle Lampelan (2012) *Taiteilijoita tarvitaan ihan toisenlaisiin hommiin* ja Vappu Lepistön (1991) *Kuvataiteilija taidemaailmassa* -tutkimukset.

Tutkielma esittelee ensin kuvataiteilijan uudistuvia ammattiedellytyksiä yhteiskunnallisen muospaineiden ja ongelmaperustaisen pedagogiikan näkökulmista. Tämän jälkeen tutkielma etenee Magenta-hankkeen lähtökohtien selventämiseen ja kohdejoukkoon esittelyyn. Tutkielman toteuttamista ja tutkimusaineiston koontia seuraava tulosten esittely avaa hanketaiteilijoiden puheenvuoroja ja kehitysehdotuksia täydennyskoulutustilaisuuksista ja manageritoiminnasta. Lopuksi tutkielmassa kartoitetaan kehityssuuntia Lapin kuvataiteen täydennyskoulutuksen toteuttamiseksi.

2. Kuvataiteilijan ammattiedellytykset

2.1 Työn yhteiskunnallinen muutos

Tietoyhteiskunnan muutoksessa elämisestä on muodostunut työelämän uusi edellytys. Työntekijän minuuden arviointi suhteessa ympäröivän kulttuurin ja yhteiskunnan muutokseen on välttämätöntä, jotta työntekijä pystyy sopeutumaan jatkuvaan epävarmuuteen työelämässä. (Eteläpelto 2007, 137.) Ura- ja elämänsuunnittelu nähdään työssä oppimisen kannalta tärkeänä alueena, koska työntekijältä vaaditaan nyky-yhteiskunnassa työtaitovaatimuksina uusiutuvan työntekijän kaltaisia piirteitä (Collin 2007, 214; Paane-Tiainen 2000, 107-108).

Perinteisenä nähty formaalin koulutuksen toimintatavat eivät enää vastaa työn vaatimia taitoja (Poikela ja Nummenmaa 2002, 35). Tavanomainen näkemys oppimisesta liittyy perinteiseen kouluoppimiseen, jossa uutta tietoa siirretään oppijalle. Työssä oppiminen nähdään toiminnaksi, jossa työntekijä oppii kyseenalaistamalla vanhoja käytäntöjä, kokeilemalla erilaisia menettelytapoja sekä etsimällä uusinta tietoa kehittämisenä tueksi. Kun oppiminen ymmärretään reflektiivisenä prosessina, pedagogiikan tehtävänä ei ole ainoastaan tiedon jakaminen, vaan myös laadullisesti hyvän kokemuksen tuottaminen. Tällöin työntekijältä odotetaan oppimaan oppimista, ammattialansa perusasioiden hallintaa ja erikoistumista työn vaatimiin tehtäviin. (Poikela 2005, 25-27.) Työssä oppimista nimitetään informaalisesti oppimiseksi, sillä oppimista ei tässä yhteydessä aina voida erottaa työn tekemisestä, vaan oppiminen käsitetään työn käytäntöihin sitoutuvaksi, aikaisempiin kokemuksiin pohjautuvaksi, kollegiaaliseksi ja sosiaalisesti työpaikalla tapahtuvaksi toiminnaksi (Collin 2007, 213; Virtanen ja Collin 2007, 216).

Elinikäinen oppiminen merkitsee koko elinkaaren kattavaa tietoista oppimista ja keinoa elämänhallintaan. Aikuisikäisen oppimistarpeita määrittävät muun muassa elämän muutokset, ikä ja kokemukset. Elinikäisellä oppimisella ja aikuisten ajoittaiskoulutuksella tarkoitetaan tietojen ja taitojen päivittämistä ja ammattitaidon uusintamis- ja uudistamiskoulutusta. (Paane-Tiainen 2000, 7.) Tärkeimpinä työntekijän metataitoina pidetään joustavuutta ja sopeutumiskykyä, joiden avulla työntekijä

sisäistää uudet työtehtävät, solmii uudet ihmissuhteet sekä sisäistää uudet roolit ja vastuut (Ruohotie 2005, 214). Nykyinen työelämä vaatii työntekijältä itsenäistä tiedonhankintaa, ongelmaratkaisua, yhteistoimintaa, moniammatillista osaamista ja käytäntöjen kehittämistä. (Poikela ja Nummenmaa 2002, 35.)

Se että, jos sä oot kerran tullu johonkin valmiiksi niin se on sitte siinä loppuelämään asti vaan että ku ihmiset vaihtaa ammatteja ja jatkokouluttaa, et ei oo semmosta yhtä uraputkea. (--) Harva pysyy siinä yhdessä ammatissa tai yhdessä roolissa, muillakin aloilla niinku taiteilijallakin on semmonen että se saa tehä muutaki ja se saa tavallaan kokeilla että jos se nyt on kuvantekijänä ensiks ansioitunu ja koulutautunu ni sen jälkeen se voi esimerkiks tehä vaikka ympäristötaidetta tai jotain muuta. (Christa Haataja)

Elinikäinen oppiminen käsittää ideologian yksilöstä ja hänen paikastaan globaalissa tuotantojärjestelmässä. Talous ja tuotantotoiminta määrittelevät vahvasti tätä elinikäisen oppimisen sisältöä ja ideologiaa. (Silvennoinen 2012, 316-317.) Elinikäisen oppimisen kokonaisvaltaisena tavoitteena on edesauttaa yhteiskunnan muutosta, tukea ja ylläpitää yhteiskunnan järjestystä, edistää tuottavuutta sekä tukea yksilöiden persoonallista kasvua (Beder 1989, 37-50). Poikela ja Nummenmaa korostavat kuinka koulutusta ja ammattikäytäntöjä on tärkeää kehittää muutoksen ja elinikäisen oppimisen lähtökohdista, koska nykykoulutuksessa saatu tieto vanhenee nopeasti, ja menettää siten arvonsa työelämässä (Poikela ja Nummenmaa 2002, 35). Yksilön tasolla elinikäinen oppiminen voidaan nähdä välineellisenä toimintana, kun työntekijä kehittää itseään tavoitteenaan työssä menestyminen. Tällöin yksilö näkee itsensä yrittäjäksi, jonka tuotetta hän itse edustaa. Menestyminen on riippuvainen yksilön tuotannollisesta kapasiteetista, siitä kuinka hyvin hän myy työvoimaansa. Parantaakseen asemaansa vastaavanlaisessa vaihtosuhteessa yksilön on arvioitava jatkuvasti osaamistaan ja kehityttävä heikkouksissaan. (Silvennoinen 2012, 318-320.)

Täydennyskoulutuksen kehittäminen on yhteydessä yhteiskunnan ja sen koulutusjärjestelmien yleisiin muutosprosesseihin. Kognitiivisen oppimisen rinnalle on muodostunut suuntaus, jossa oppiminen nähdään ensisijaisesti sosiaalisena ja tilannesidonnaisena toimintana. Oppiminen ymmärretään nykyisin konstruktiiiviseksi toiminnaksi, jossa oppija luo uutta tai yhteisö tuottaa uudenlaisia toimintatapoja (Tynjälä 2002, 21, 130.) Työntekijä altistetaan täydennyskoulutuksessa

oppimistilanteille, jotka mahdollistavat työelämälähtöistä asiakokonaisuuksien hallinnan opiskelua ja opitun tiedon jäsentämistä. Aikuisoppijan oppimisen merkittävä alue liittyy työskentelytapojen muutoksiin, jossa vuosien aikana sisäistyneet käyttäytymis- ja toimintamallit pyritään tiedostamaan. (Paane-Tiainen 2000, 15-16.)

Yksilön työelämässä menestymistä ei määritä ainoastaan varallisuus tai korkea status, vaan myös yksilön halu ja kyky oppia uutta ja soveltaa tietojaan vanhoihin käytäntöihin. Ruohotie korostaa kuinka nykyisin uran kannalta ratkaisevaa on se, kuinka hyvin yksilö tunnistaa omat persoonallisuuden piirteensä, arvonsa, asenteensa, vuorovaikutustaitonsa ja käytänteensä suhteessa oppimiseen. Merkittävää on, pystyykö yksilö hyödyntämään uutta tietoa muuttuvissa työympäristöissä ja tehtävissä. Tällöin uran määrittäjinä ovat yksilön osallistuminen tiedon luomisen prosesseihin sekä näistä omaksutut taidot, asiantuntemus ja vuorovaikutusverkostot. (Ruohotie 2005, 201, 203.)

2.2 Uudistuva toimenkuva

Kuvataiteilijat ovat erityinen ammattiryhmä, jossa kuvataiteilijuus nähdään elämäntapana. Taiteilijan ammattia ei siten voida määritellä työksi, jota tehdään yksistään toimeentulon hankkimiseksi. Usein taiteellisen työn harjoittaminen jatkuu eläkeiän saavuttamisen jälkeen elinvoimaisena (Rensujeff 2003, 41). Ammatillista koulutusta, erityisesti muodollista tutkintoa ei pidetä itsestäänselvyytensä ammatin harjoittamiselle. Vaikka taidealan koulutusta pidetään taiteellisen laadun määrittäjänä, taiteilijuus nähdään synnynnäisenä luovuutena, jota ei koulutuksella voida saavuttaa. Taidealan koulutus toimii tällöin ikään kuin välineenä yksilön kutsumuksen toteuttamiseksi. (Karhunen 2004, 16, 40.)

Se minun kuvanteko on ollut tarve, se ei oo mikkään semmonen hankittu ammatti vaan se on luonnollinen tarve joka on lapsesta asti ollu ni ei se ole mikkään perinteinen ammatti. Eukko joskus se oivaltaa ku se sanoo mieheni työ on hänelle myös rakas harrastus, niin se on sillon vähän isompi asia, että totta kai sitä kehittää voi koko ajan. (Reijo Raekallio)

Se vaatii tiettyä sitkeyttä ja ehkä jonki näköstä, pakkomielteisyyttäki että, ihmisellä on joku asia josta se ei ikään ku voi mistään hinnasta luopua. Ja sitte sitä vaan haluaa kehittää ja syventää ja siihen liittyy myös ehkä tavallaan et siihen sitoutuu jotenki psyykkeen ja omaa elämän iloa ja omaa kokemusta merkityksestä, että tavallaan se kehittyminen lähtee siitä että on tämä tämmönen voimakas tarve, tehdä ja kirkastaa se ilmasu niin että se vastaa paremmin sitä mikä on omasta mielestä ikään kuin hyvä taideteos tai sitä ilmasua mitä haluaa tuoda, myöski tietysti niin että se ammattitaito on sitä että niin että vastaanottaja saavuttaa jotaki siitä taideteoksesta. (Riikka Jokiaho)

Lepistön (1991) mukaan kuvataiteilijan kulttuuriseen roolikuvaan sisältyy myyttisiä käsityksiä siitä, millaisina heidät luovan työn tekijöinä nähdään, ja miten kuvataiteilijat identifioivat toimintaansa. Länsimaisessa taiteentraditiossa kuvataiteilijan asema ja käsitys taiteilijasta on muuttunut yhteiskunnan kehitysvaiheiden ja sosiaaliryhmien vaihtelevien valta-asemien myötä. Länsimaisen taiteilijamyytin perusta on lähtöisin renessanssiajan yksilöllisestä luojahahmosta ja individualistisesta ihmiskuvasta sekä 1700- ja 1800- lukujen romanttisesta nero- ja boheemimyyteistä. Romanttisen myytin käsitys sisällytetään edelleen osaksi nykyistä taidemaailmaa, mikä ilmenee taiteilijoiden itsensä toteuttamisen ensisijaisuutena ja ristiriitana suhteessa taloudelliseen menestymiseen. Nykyiseen myyttiseen kuvaan taiteilijasta on vaikuttanut myös moderni psykiatria, jossa taiteilija nähdään samanaikaisesti sekä torjutuksi että ihannoiduksi hahmoksi. Modernille taidemaailmalle on ollut tyypillistä käsittää taiteilijuus luonnonlahjakkuutta edellyttävänä kutsumusammattina ja vapaamuotoisena luovana toimintana. Taidemaailma merkitsee tässä yhteydessä sääntöjärjestelmää, joka ohjeistaa taiteilijaksi tulemistä ja taiteilijana toimimista. Taiteilijan tavoitteena on saavuttaa taiteellinen kompetenssi, oppia toimimaan taidekentän sääntöjä noudattaen ja identifioitumaan osaksi taidemaailmaa taidekoulutuksen, näyttelytoiminnan, taidekritiikin ja tiedotusvälineiden avulla. (Lepistö 1991, 9, 15-17, 24, 29.)

Taidealan kasvanutta suosiota on selitetty mahdollisuudella toteuttaa ja kehittää itseään, kansainvälistyä, säädellä työaikoja- ja tapoja sekä liikkua joustavasti työnantajien, projektien ja yhteisöjen välillä (Karttunen 2004, 34). Kuvataiteilija voidaan määritellä rajattomaksi työntekijäksi, sillä kuvataiteilijan työ edellyttää jatkuvaa itsen määrittelyä epävakaaassa työtilanteessa. Rajatonta työtä tekevä työntekijä on liikkuva, aktiivinen ja innostunut oman uransa suunnittelija, joka on vuorovaikutuksessa erilaisten ihmisen,

työvälineiden ja ympäristöjen kanssa. Työntekijä työskentelee rajattomassa työssä vaihtelevissa ympäristöissä, tekee erityyppisiä työtehtäviä, markkinoi jatkuvasti osaamistaan ja varmistaa asemaansa työmarkkinoilla. (Fenwick 2006, 23-24.) Kuvataiteilijalta edellytetään kriittistä ajattelua, ja hänen odotetaan seuraavan avoimesti yhteiskunnallisia muutoksia. Henkisen osaamisen taitoon liittyy rohkeutta, sitkeyttä yksinäisyyttä ja paineensietokykyä. (Herranen ja Karttula 2012, 33-34.)

Tiedon kompleksisuus, tiedon ja tieteenalojen rajojen hämärtyminen ja lähentyminen, on johtanut siihen, että työntekijän on hallittava oma ammattiosaamisensa lisäksi toisten alojen sisältöjä (Paane-Tiainen 2000, 12). Kun kulttuurin tuotannolliset mallit muodostuvat yhä tärkeämmiksi taloudelle, vastaavasti kuvataiteilijoilta vaaditaan perehtymistä liiketoiminnallisiin malleihin (Arpo 2004, 135-136). Kuvataiteilijat tiedostavat, että taiteilijan on yllettävä korkeammalle tasolle kuin vain itsensä ilmaisemiseen, jotta toimeentulo olisi realistisesti saavutettavissa (Lampela 2012, 66). Tätä vahvistaa Karhusen ja Rensujeffin (2006) kokoama loppuraportti, jossa ilmenee taiteilijoiden positiivinen suhtautuminen uudelleen koulutautumiselle. Taidealoilta valmistuneiden halukkuus jatkaa opintojaan toisen asteen ja ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneiden keskuudessa on todettu olevan korkeampi taidealoilla kuin muiden alojen tutkinnon suorittaneilla keskimäärin. (Karhunen ja Rensujeff 2006, 115.)

Taiteilijat toimivat lisääntyvässä määrin moniammatillisesti usean eri taiteenalan sisällä ja eri taiteenalojen välillä (Rensujeff 2004, 124). Kuvataiteilijan toimenkuva liittyy oman taiteenalan taiteelliseen työhön, taiteenalan tuntemukseen liittyvään työhön, toisen taiteenalan työhön tai ei-taiteellista työhön (Rensujeff 2003, 38). Kuvataitealan eriytyminen nähdään kaksisuuntaisena prosessina. Sisäistä eriytymistä tapahtuu, kun kuvataiteilialle syntyy uusia luovan työn alueita, ja toisaalta kuvataiteilijoiden työ on vuorovaikutuksissa yhä enemmän muiden taiteen alojen kanssa. (Lagerström ja Mitchell 2005, 102.) Moniammatillisuutta on selitetty ympäristön painostuksella, taiteellisesta työstä saatavien tulojen ja taiteellisen työn tarjonnan vähäisyydellä, taiteellisen toimenkuvan laaja-alaisuudella, ammattitaidon ajankohtaistamisella, työmahdollisuuksien lisäämisellä, vaikutusmahdollisuuksien kasvattamisella,

yhteisöllisyyden ja tutkimustyön tarpeilla, yritystoiminnalla, työtehtävien moninaistamisella sekä epäuskolla taiteellisen työn työllistymismahdollisuuksiin tulevaisuudessa (Rensujeff 2003, 41-43).

Luova talous käsitetään nyky-yhteiskunnassa taloudellisen ja yhteiskunnallisen kehityksen edistäjiksi. Tällöin puhutaan muun muassa sisältötuotannosta, kulttuuriteollisuudesta ja yrittäjyydestä. (Cronberg 2010, 42.) Tässä yhteydessä luovuudesta puhuttaessa tarkoitetaan pääasiassa elinkeinoelämää, jossa luovuutta käytetään innovaatioiden synnyttämiseen ja liiketoiminnan kehittämiseen (Arpo 2004, 147-148). Autonomisen taidekäsityksen näkökulmasta taiteistuminen merkitsee kaunotaiteen ja korkeakulttuurin arvojen ja käsitysten ulottamista muille elämän ja kulttuurin alueille (Määttänen 2005, 49). Taiteen eri alojen ja taiteen ja yhteiskunnan toimijoiden väliseksi yhteistyökohteiksi on mainittu muun muassa olevan taiteen ja kulttuurin hyvinvointivaikutukset, taidekoulutuksen sisällöt ja menetelmät, innovaatiojärjestelmät, kulttuuriyrittäjyys ja -vienti, teknologiset sovellukset, viestintä, ympäristönsuojelu, yhdyskuntasuunnittelu ja kaavoitus, kriisitilanteisiin varautuminen, väestökehitys, vähemmistökykyt, monikulttuurisuus, syrjäytymisen ehkäisy, tapakulttuuri, ruokakulttuuri ja hybriditaiteet. Taiteen mahdollisuuksia ei kuitenkaan arvosteta vielä riittävästi yhteiskunnan eri toiminnoissa. (Opetusministeriö 2010, 9-10.)

Kuvataiteilijan työtehtävien moninaisuuden on todettu tukevan taiteilijan työtä, mutta negatiiviset vaikutuksina ovat muun muassa resurssien rajallistuminen, ja siten taiteellisen työhön käytettävän ajan kaventuminen (Rensujeff 2003, 38). Kuvataiteen kentän laajeneminen uuden teknologian alueelle on muodostanut satunnaismarkkinat, jossa ei esiinny suoraa kysyntää kuvataidealan työvoimalle tai luovan työn tuotteille. Näin kuvataidealan koulutuksen laajentaminen ja monipuolistaminen ovat aiheuttaneet työttömyyttä, alityöllisyyttä ja tarvetta turvautua sivutoimiammatteihin. Kuvataiteilijoiden siirtyminen muille ammatin aloille ei nähdä yksinkertaiseksi, sillä kuvataiteilijoita pidetään kapea-alaisesti koulutettuina, ja heidän motivaatio hakeutua muille aloille on esiintynyt vähäisenä. (Lagerström ja Mitchell 2005, 118-119, 123-124.) Merkittävimpiä taidealalta valmistuneiden töllistäjiä ovat taiteen lähialoiksi kutsutut hallinto-, viestintä- ja opetusalat (Karhunen 2004, 62-63).

Kuvataiteilijan työ on luonteeltaan itseohjautuvaa asiantuntijatyötä. Kuvataiteilija työllistää itse itsensä ja saavuttaa toimintaedellytyksensä omaehtoisesti. Työn sisältö koetaan antoisaksi, mutta taiteellisen työn päätoiminen tekeminen ei ole itsestäänselvyys. Kuvataiteilijan on jatkuvasti taisteltava taloudellisesti ja henkisesti ammattinsa eteen nyky-yhteiskunnassa. (Herranen, Houni & Karttunen 2013, 112.) Tietoyhteiskunnanstrategiat ja -ohjelmat määrittävät taidetta ja taiteellista toimintaa, taiteilijakuvan muotoutumista sekä vaikuttavat taiteen tekemisen edellytyksiin. Tietoyhteiskunnan ongelmana on kahden yhteiskunnassa vallitsevan sosiaalisen järjestelmän, taiteilijoiden ja talouselämän toisilleen ristiriitainen kielet, ja siitä johtuvat väärinymmärrykset. (Arpo 2004, 131-133, 139, 147.)

Taiteilijoihin kohdistunut heikko työhyvinvointi aiheutuu taloudellisista haasteista, sosiaalisesta paineesta sekä työtilaan ja työturvallisuuteen liittyvistä puutteista. Epävakaa työmarkkina-asema ja uranäkymät sekä vaihteleva tulotaso ovat tyypillisiä kuvataiteilijan ammatin negatiivisia piirteitä. (Rensujeff 2003, 36.) Taidealan kilpailu koulutuksessa ja ammattikentällä on yleistä, ja sosiaaliset paineet vaikuttavat keskeisesti työhyvinvointiin. Taiteilijan työn syklistyyttä ja prosessuaalisuutta on kuvattu mäkimalli-termillä, mikä selittää työmäärän suurta vaihtelevuutta, esimerkiksi näyttelyä edeltävän aktiivisen, ja sitä seuraavan passiivisen ajanjakson välillä. Kuvataiteilijan taiteellinen työskentely on yksinäistä työtä, mutta teokset esitellään ja arvostellaan julkisuudessa, mikä vaatii taiteilijalta tukevaa sosiaalista verkostoa ja lähipiirin tukea. (Herranen, Houni & Karttunen 2013, 98.) Taiteilijan työ voi saavuttaa arvostuksen markkinallisesti vasta vuosikymmenien kuluttua työn valmistumisajankohdasta (Rensujeff 2003, 38).

Kuvataiteilijan ammattiin kohdistunut työttömyys on lisääntymässä. Tähän ovat syynä muun muassa taidemarkkinoiden heikkous, julkisten taideostosten väheneminen, galleriamyynnin arvonlisäverotus, julkisen tukien riittämättömyys sekä ylimitoitettu kuvataiteilijoiden koulutus. Kuvataiteilija joutuu jatkuvasti kilpailemaan asemastaan kasvavalla taidealalla, jossa hänellä on vaarana jäädä bisnespainotteisten taiteen alojen hallittavaksi. Kuvataiteilijat kokevat ettei kuvataidealaa arvosteta yhteiskunnassa. Ammattialan monipuolistuminen, uuden teknologian tuomat työmuodot ja

myyntikanavat eivät ole olleet yksistään riittäviä toimenpiteitä työttömyyden laskemiseksi. (Lagerström ja Mitchell 2005, 102, 108, 118.) Tilastokeskuksen sijoittumispalvelun (2004) mukaan toisen asteen tutkinnon suorittaneiden kuvataiteilijoiden työttömyys oli korkein kuvataiteen (27%) ja av-viestinnän aloilla (Karhunen ja Rensujeff 2006, 50).

Taiteilijoiden työttömyys liittyy keskeisesti yhteiskunnalliseen päätöksentekoon. Yhteiskuntajärjestelmä tunnistaa ainoastaan palkkatyön ja yrittäjyyden, minkä vuoksi vapaat taiteilijat ja freelancerit ovat määrittelemättömiä työntekijöitä työmarkkinoilla. Sosiaaliturvajärjestelmä ei siten huomioi taiteilijoiden moninaisia työtapoja eikä jakautunutta tulonmuodostusta. Taiteilijan toimeentulo muodostuu monesta eri lähteestä: apurahoista, palkkatuloista, myyntituloista, yrittäjätuloista, työttömyysturvasta ja eläkkeistä. Taiteilijoille on tyypillistä elättää itsensä pienillä tuloilla tai esimerkiksi puolison tukemana. Heikko työmarkkina-asema, väliaikaiset työsuhteet ja toimeentulon epävarmuus aiheuttavat työttömyys-, sosiaali- ja eläketurva ongelmia muun muassa työterveyshuollossa, sairausvakuutuksessa ja eläkejärjestelmässä. (Cronberg 2010, 9, 19, 29, 32, 46.)

Valtion apuraha on keskeinen tulonlähde taiteilijoille, jotka toimivat instituutioiden ulkopuolella ilman työsuhdetta. Valtion taiteilija-apurahan myöntöperusteet liittyvät taiteelliseen ansioitumiseen, ja taiteilija-apurahan ensisijainen tehtävä on yksittäisen taiteilijan taloudellisen toimeentulon ja työskentelyn turvaaminen. (Mertanen 2012, 26, 34; Rensujeff 2004, 113.) Tällöin apuraha mahdollistaa kokopäivätoimisen työskentelyn, mitä kaupalliset markkinat harvoin tarjoavat taiteilijalle (Heikkinen 2004, 93). Toimeentulon lisäksi taiteilija kykenee taiteilija-apurahan avulla keskittymään taiteelliseen työskentelyyn, aktiiviseen toimintaan sekä taiteelliseen työhön tarvittavien välineiden hankintaan (Mertanen 2012, 38, 56).

Ajankohtainen täydennyskoulutuksen kehitystarve liittyy kuvataiteilijoiden ja yritysmaailman väliltä puuttuvaan välittäjätahon tarpeeseen sekä taiteen soveltamistaitojen laajentamiseen. Taiteilijan itsenäinen tuotteistaminen, markkinoiminen ja myyminen vaativat markkinointiosaamista, joka ei ole perinteisesti

sisältynyt taiteilijakoulutukseen (Taidealojen erityispätevyyspaletti 2013, 20). Ajankohtaisina tulevaisuuden osaamistarpeiden kehittämisen sisältöinä nähdään olevan tietotekniikan uusien sovellutusten, yritystoiminnan, talouden, markkinoinnin ja liiketalouden hallinta. Kuvataidealaa ei tule suunnata ainoastaan yritystoiminnan ja liiketalouden toimintoihin, vaan alaa tulee kehittää myös suunnittelu- ja projektityön sekä museopedagogiikan näkökulmista. Välittäjäportaaseen luetaan tuottajat, agentit, kuraattorit, kriitikot ja taidemuseoiden näyttelyohjelmien laatijat. (Lagerström ja Mitchell 2005, 122-123, 159.)

Kuvataiteilijan ammattiosaamiseen nähdään tulevaisuudessa sisältyvän osaamisen ja palveluiden tuotteistaminen erilaisille asiakasryhmille. Palveluiden konseptointi- ja tuotteistamisosaaminen sisältävät materiaalisten ja immateriaalisten tuotteiden tuotekehittelyä ja tuotantoa. Onnistunut tuote edellyttää palvelun tai tuotteen muodostamista asiakastarpeiden lähtökohdista sekä tiivistä yhteistyötä asiakkaiden kanssa. (Haltia ym. 2011, 128.) Taiteen soveltava käyttö merkitsee taiteen hyödyntämistä ei-taiteellisten tavoitteiden saavuttamiseksi, esimerkiksi sosiaali- ja terveyssektorilla tai yritysmaailmassa. Taiteen soveltavan käytön ennustetaan työllistävän tulevaisuudessa taiteilijoita sekä edistävän taiteen yhteiskunnallista vaikuttavuutta. (Herranen, Houni & Karttunen 2013, 14.) Taiteilijan ammattinimikettä ei tulisi ainoastaan liittää taiteelliseen työskentelyyn, sillä taiteilija nähdään nyky-yhteiskunnassa laaja-alaiseksi visuaaliseksi ajattelijaksi (Sjöberg 2010, 35).

2.3 Ongelmaperustainen täydennyskoulutus

Täydennyskoulutuksen kaltaisessa avoimessa oppimisympäristössä opetustoiminta on kaikille kiinnostuneille avointa ja vapaaehtoista. Oppija asettaa koulutuksessa omat tavoitteensa ja laatii toimintasuunnitelman konsultoinnin ja neuvonnan avulla. Oppijaa ohjataan koulutussisältöjen valinnassa huomioiden hänen lisäkoulutuksen tarpeensa ja aikaisemmat kokemuksensa. Täydennyskoulutuksessa pyritään sovittamaan yhteen työn edellyttämät ammattitaitovaatimukset, työelämän käytännölliset tarpeet sekä teoreettinen tietämys. Teoriatieto on sisällöltään yleistä ammatillista perustietoa ja alakohtaista erityistietoa, jota kerätään erilaisista informaatiolähteistä. Käytännön tieto sisältää tietoa niistä toimintamalleista, joita työnteko edellyttää. Teoriatieto ja käytännön tieto yhdistyvät kokemukselliseksi tietämykseksi, jota sovelletaan tulevaisuuden työelämän tilanteissa. (Paane-Tiainen 2000, 31, 103-104.)

Täydennyskoulutuksessa suositaan monimuoto-opiskelua, jossa yhdistyvät lähiopetuksen, etäopiskelun ja itseopiskelun toteutustavat. Monimuoto-opetus tarjoaa oppijalle ja kouluttajalle vaihtoehtoisia tapoja toimia oppimisympäristöissä. (Paane-Tiainen 2000, 16.) Työssä oppimisen kontekstissa voidaan puhua toimintaoppimisesta, jossa tavoitteena on oppia ymmärtämään ongelmia aktiivisen tutkimisen ja kriittisen reflektion avulla. Toimintaoppiminen perustuu todellisen elämän ongelmiin, mikä edistää opiskelijoiden motivaatiota sekä toimintaa hallitsevien sosiaalisten normien ja päätöksentekoon vaikuttavien tekijöiden kyseenalaistamista. (Marsick 1996, 50, 62-64.)

Ongelmaperustaisesta pedagogiikasta ja konstruktiiivisesta oppimiskäsityksestä on löydettävissä samankaltaisia lähtökohtia ja yhteneväisyyksiä Magenta-hankkeen kaltaisen visuaalisen alan taiteilijoille suunnatun täydennyskoulutuksen ja manageritoiminnan lähtökohtien ja käytäntöjen kanssa. Ongelmaperustaisen pedagogiikan ja konstruktiiivisen oppimiskäsityksen lähestymistavat antavat kokonaisvaltaisen näkökulman tarkastella aikuisoppijan opiskeluprosessia työssä oppimisen kontekstissa.

Ongelmaperustaisen oppimisen teoreettiset perustelut ovat yhteydessä työhön ja työssä oppimiseen (Poikela ja Nummenmaa 2002, 33-34). Työelämään perustuvia ongelmia käytetään ongelmaperustaisen oppimisen lähtökohtana, soveltamisen kontekstina ja oppimisprosessin palautteena. Tällöin oppijalla on mahdollista asettaa itselleen sellaisia ongelmia ja oppimistehtäviä, joista hän henkilökohtaisesti arvioi tarvitsevansa lisätietoa. (Silén 2002, 119.) Poikela (2005, 2002) ja muut ongelmaperustaiseen pedagogiikan tutkijat ovat suuntautuneet pääasiassa vähentämään koulutuksen ja työelämän välistä kuilua etsimällä uusia pedagogisia ratkaisuja ammatillista osaamista tuottavan koulutuksen käytäntöihin. Ongelmaperustainen pedagogiikka nähdään asiantuntijuuden ja osaamisen edistäjänä sekä strategiana työstää uudenlaista tapaa oppia, opettaa ja kehittää (Poikela ja Nummenmaa 2002, 38).

Ongelmaperustaisen oppimisen opetussuunnitelma on organisoitu oppimisen kannalta relevanttien ongelmien ympärille. Ongelmaperustaisen oppimisen lähtökohtana ovat pienryhmätyöskentelyn, itseohjautuvan opiskelun, itsenäisten opintojen, kontekstuaalisen tiedon, kriittisen ajattelun, elinikäisen oppimisen ja itsearvioinnin edistäminen. (Poikela ja Nummenmaa 2002, 40.) Oppiminen virittyy ongelmaperustaisen oppimisen lähtökohdista oppimisympäristössä, joka on sekä opiskelijakeskinen että ongelmaperustainen. Itseohjautuvassa oppimisessa oppimista tapahtuu, kun aktiiviset oppijat tutkivat oman ajattelunsa ja toimintansa taustalla olevia olettamuksia, pohtivat ilmiöiden teoreettisia selityksiä ja ratkaisevat yhdessä ongelmia. (Nummenmaa ja Virtanen 2002, 169.) Kokemuksellisuuteen liittyy ajatus oppijan aikaisempien kokemusten, tietojen ja taitojen tärkeydestä oppimistapahtumassa, jossa kognitiivisia rakenteita muunnetaan tavoitellen kokemuksille annettavaa henkilökohtaista merkityksenantoa. Ongelmaperusteisen oppimisen tavoitteena on, että oppijat muodostavat sellaisia tietorakenteita, jotka parhaiten palvelevat jatkuvaa oppimista ja opitun tiedon myöhempää mieleen palauttamista ja käyttöä. Kontekstuaalisuus edellyttää oppimisen tapahtuvan aidoissa ympäristöissä, joissa opittua tietoa ja taitoa tullaan käyttämään. (Lehtonen 2002, 149.)

Ongelmaperustainen oppiminen nähdään ryhmäprosessien hyödyntämiseen ja toisaalta itseopiskelun tukemiseen perustuvana pedagogiikkana (Nummenmaa ja Virtanen 2002,

176). Yksilöllisenä oppimisena ymmärrettävä itsenäinen tiedonhankinta ja yhteisessä oppimisessa tapahtuva tiedon konstruktointi tuottavat yhteisvaikutuksessa syvällistä oppimista ammatillisen kehittymisen näkökulmasta. Oppimisen ja osaamisen tuottamisessa on olennaista, mitä tapahtuu yksilön ja ryhmän välillä. Kyse on yksilöllisen, yhteisen ja organisaationaalisen työn ja oppimisen konteksteista, joissa yhdistyvät tilanteen, ajan ja paikan määrittämät toiminnat ja oppimisen prosessit. (Poikela & Nummenmaa 2002, 41, 46.)

Kolbin kokemuksellisen oppimisen mallia (Kolb 1984, 25) voidaan pitää yksilön työssä oppimisen kuvauksen lähtökohtana. Kokemuksellisen oppimisen malli selittää oppimista yksilön työn kontekstissa, jossa oppijan aikaisempi kokemus ja taidot muodostavat jatkuvan työssä oppimisen perustan. Työntekijä käyttää rutiininomaisesti taitojaan, mutta pohtii ajoittain uudenlaisia ongelmia ja ratkaisutapoja vanhojen rutiinien osoittauduttua riittämättömiksi. Työntekijä reflektoi tällöin toimintaansa pohtimalla käytettyjä aiempia ratkaisutapoja, vastaanottamalla palautetta sekä analysoimalla kriittisesti ongelmien lähtökohtia. Kokemusten reflektointia seuraa tarvittaessa uuden tiedon hankkiminen, sekä pyrkimys etsiä uusia tapoja ymmärtää ja käsitteellistää ongelmaa. Tällöin kyseessä on uusien ilmaisujen, mallien tai käsitteiden etsiminen, mikä mahdollistaa uuden toiminnan, mallin tai esimerkiksi työvälineen kehittämisen. Kun mallia testataan käytännössä, syntyy uusi kokemus. Tämän jälkeen kokemuksellisen oppimisen sykli jatkuu edelleen työssä. (Poikela 2005, 27-28.)

Kuvataiteilijan ammatin erityisyyden taustoittama voimme todeta ammattialaan liittyvän hiljaista tietoa, jolla tarkoitetaan sanatonta yksilöllistä ja yhteisöllistä osaamista, jota ilmenee sekä toiminnallisen kehollisen työn että käsitteellisen ajattelutyön muodoissa (Poikela ja Nummenmaa 2002, 36). Hiljainen tieto sisältää ammatin mentaaliset mallit ja tekniset taidot. Näiden integroiminen ammatilliseen toimintaan välittyy tietämisenä, kompetenssina ja asiantuntijuutena. Hiljaista tietoa on kuitenkin vaikea havaita, mikä on pääasiallinen syy siihen, miksi organisaatiot tarvitsevat ulkopuolisia tutkijoita analysoimaan toimintaansa. (Poikela ja Poikela 2002, 58, 72.)

Toiminnan aikainen ja jälkeinen reflektio ovat välttämättömiä ammatillisen kehittymisen saavuttamiseksi, sillä ilman reflektiota syntyy ainoastaan rutiininomaista toimintaa. Reflektiivinen oppiminen ilmentää yksilöpsykologisia toimintoja ja sosiaalisia ryhmän, organisaation ja yhteiskunnan määrittämiä kontekstuaalisia ehtoja. (Poikela ja Järvinen 2007, 182.) Reflektion kehittämisellä tuotetaan ja tehdään näkyväksi työntekijöiden ja työyhteisön hiljaista tietoa, sekä luodaan uusia jäsenystapoja oman työn tulkinnalle ja siinä toimimiselle. Kehittämisprosesseissa tuotetaan uusia ja edistetään vanhoja työkaluja toiminnan kehittämiseksi, sekä tutkitaan ja arvioidaan työyhteisön arkea ja yksilöllistä toimijuutta siinä. (Nummenmaa ja Virtanen 2002, 179.) Täydennyskoulutuksen kannalta tärkeää on aikaisempien kokemusten reflektointi, joka aktivoi oppijan ajattelua ja avaa uusia näkökulmia koettuun. Tällöin reflektiivinen toiminta auttaa oppijaa havaitsemaan vahvuutensa ja kehittämistä edellyttävät osa-alueet. (Poikela 2005, 26.)

Päivi Tynjälä (2002) selostaa oppimista konstruktivistisen oppimiskäsityksen näkökulmasta, jota on kutsuttu myös uudeksi oppimiskäsitykseksi. Konstruktivismissa oppiminen liitetään oppilaiden aikaisempaan tietoon, laajempiin mielekkäisiin kokemuksiin sekä aitoihin todellisen elämän tilanteisiin ja ongelmiin ongelma-keskeisen oppimisen avulla. Konstruktivistisen käsityksen mukaan oppimisessa on keskeistä merkitysten rakentaminen, mikä edellyttää ymmärtämistä. (Tynjälä 2002, 28, 43, 60, 63.)

Konstruktivistisen oppimiskäsityksen opetuksen lähtökohtana ovat oppijan olemassa olevat tiedot, käsitykset ja uskomukset opiskeltavista ilmiöistä. Oppijan metakognitiiviseen tietoisuuteen ja strategiaan itsesäätelytaitoihin kiinnitetään huomiota, kun oppijan aikaisempien käsitysten tiedostaminen ja pohtiminen ovat oppimisen keskiössä. Vastaavaa toimintaa, joka kohdistuu yksilön henkilökohtaiseen oppimiseen ja oppimisen säätelyyn, kutsutaan metakognitiiviseksi toiminnaksi. Käsitteellistä muutosta ja metakäsitteellistä tietoisuutta muodostuu, kun oppija tulee tietoiseksi omista käsityksistään. (Tynjälä 2002, 18, 61-62, 96-97.)

Tilannesidonnaisen oppimisen teoria korostaa, että kaikki ihmisen toiminta on sidottu siihen kulttuuriin, aikaan, paikkaan ja tilanteeseen, jossa toimintaa tapahtuu. Oppiminen nähdään olevan aina sosiaalistumista johonkin kulttuuriin. Yksilön osallistuessa kulttuurin toimintaan hän omaksuu jäsentensä arvoja, asenteita, uskomuksia, normeja ja toimintatapoja. Opiskelijat ratkaisevat ongelmia ympäristössä, joka vastaa niitä käyttötilanteita, joissa he tulevat tietojaan myöhemmin käyttämään. Näin oppijat ymmärtävät tiedon käyttötarkoituksen, sekä oppivat aktiivisesti käyttämään ja soveltamaan tietoa passiivisen vastaanottamisen sijaan. Tietojen ja taitojen käyttäminen eri yhteyksissä edistää niiden sitoutumista eri konteksteihin, jolloin opitun siirtovaikutus, eli transfer uusiin tilanteisiin vahvistuu. (Tynjälä 2002, 128-129, 143.)

Konstruktivistinen näkemys korostaa yksilön käsityksen itsestään ja elämäntilanteestaan suhteessa ympäröivään maailmaan olevan merkittäviä motivaation saavuttamisen kannalta. Kokonaisvaltaista oppimista voidaan tarkastella kehänä, jonka ytimessä sijaitsee asia tai toiminta. Sisäinen kehä viittaa ihmisen minäkuvaan ja käsitykseen itsestään ihmisenä sisältäen elämänhallintataidot, motivoitumisen, sitoutumisen tarpeen sekä omaksutut oppimistavat. Ulkokehälle sijoittuvat yksilön persoonallisuus, elämäntilanne ja sosiaalinen ympäristö. Tämä kertoo yksilön käyttäytymisestä, suhtautumisesta asioihin sekä hänen aiemmista kokemuksistaan. Kehän ulkopuolella sijaitsevat tilanteeseen vaikuttavat seikat ja ohjaukseen liittyvät ympäristölliset tekijät, kuten viestintäkanavat, oppimisen fyysiset tai sosiaaliset rajoitteet sekä toisaalta mahdollisuudet esimerkiksi lahjakkuuden hyödyntämiseen oppimisessa. (Paane-Tiainen 2000, 6-7.)

3. Magenta-hanke Lapin visuaalisen taiteen kentällä

3.1 Täydenniskoulutuksen ja manageritoiminnan kehittäminen

Magenta-hanke oli laajuudessaan ensimmäinen Lapin visuaalisen taiteen täydenniskoulutuksen kehittämisen pilottiprojekti. Magenta-hanke pyrki toiminnallaan kehittämään Lapin visuaalisen taiteen kenttää. Lapin erityisolosuhteet, kuten pitkät etäisyydet, toimijoiden hajanaisuus, taiteen kaupallisten markkinoiden pienuus ja ainutlaatuinen sijainti Barentsin alueella, edellyttivät Lapin alueen erityispiirteet huomioivan manageritoiminnan, kansainvälisten toimintojen ja täydenniskoulutuksen mallien kehittämistyötä. Magenta-hankeessa pyrittiin muodostamaan taiteen kentän verkostoja, ja tarjoamaan visuaalisen taiteen alan ammattilaisille työkaluja kehittyä ammatissaan muuttuvassa toimintaympäristössä. (Briñón ja Niva 2014, 6, 8-9, 13.)

Magenta-hanke oli Lapin taiteilijaseuran, Lapin yliopiston Koulutus- ja kehittämisspalveluiden ja taiteiden tiedekunnan sekä Taiteen edistämiskeskuksen Lapin toimipisteen yhteistyöhanke, jota rahoitti Euroopan Sosiaalirahasto ja Ely-keskus. Omarahoitusosuuden rahoittajina toimivat yhteistyökunnat ja alueen yritykset. Magenta-hankkeen toiminta-alueena oli Lapin maakunta, ja pilottipaikkakuntina Rovaniemi, Kemi, Tornio, Kemijärvi, Kittilä ja Inari. Pilottiyrityksinä toimivat elämyspuisto Santa Park, Santa's Hotel Santa Claus sekä Tahkokallio Design+. (Briñón ja Niva 2014, 5.)

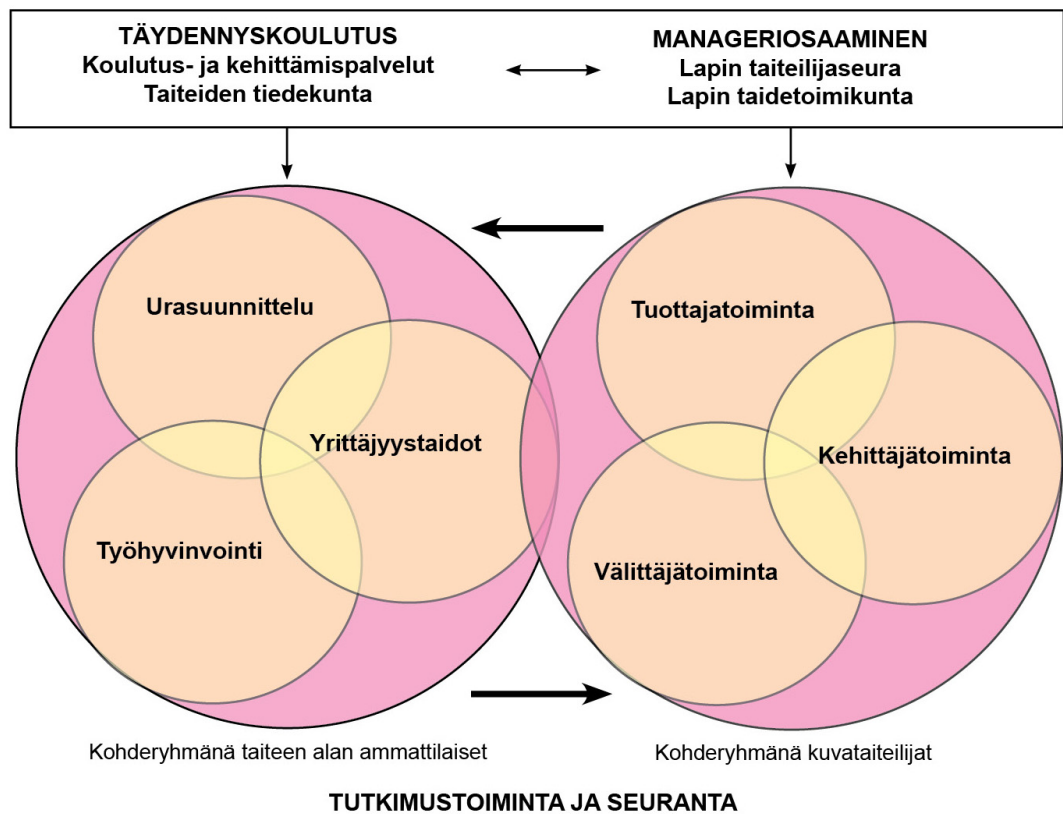
Art360-hanke oli yksi ensimmäisistä kuvataiteen alan manageritoiminnan kehittäjistä Suomessa, jonka käytänteet olivat tärkeä osa Magenta-hankkeen suunnittelua ja toteutusta (Briñón ja Niva 2014, 14). Vuosina 2008-2011 toteutuneen valtakunnallisen Art360-hankkeen tavoitteena oli lisätä kuvataiteilijoiden käytännönläheistä managerointi- ja liiketoimintaosaamista. Art360-hankkeessa muodostettiin kuvataidealan valtakunnallinen yhteistyöverkosto, jonka yhteisenä ympäristönä toimi kuvataiteen sähköistä liiketoimintaa tukeva verkkopalvelu. (Art360 2014.) Taidealojen erityispätevyyspaletti-hanke oli nykyisen Aalto-yliopiston, Taideyliopiston ja Lapin yliopiston täydenniskoulutuksesta vastaavien toimijoiden yhteistyöhanke, jossa selvitettiin taidealojen tulevaisuuden osaamistarpeita, sekä tuotettiin tietoa uuden

korkeakoulututkinnon jälkeiseen ja työelämälähtöisen koulutusmuodon kehittämiseen taideoiloilla. (Taideoilojen erityispätevyyspaletti 2013, 3-4.)

Magenta-hankkeen täydennyskoulutussisältöjen kehittämisen lähtökohtana oli Merja Miettisen (nyk. Briñón) ja Katariina Imporannan (2010) esiselvityshanke, *Lapin taiteilijaseuran jäsenistön osaamisen ja seuran kehittämistarpeiden kartoitus*, jonka tulosten pohjalta toimintatapoja kehitettiin Magenta-hankkeessa. Esiselvityshankkeessa kartoitettiin niitä toimintatapoja, jotka soveltuvat Lapin toimintaympäristöön. Esiselvityshankkeessa kehitettiin Lapin taiteilijaseuran perustoimintoja sekä verkostoiduttiin etsimällä uusia yhteistyökumppaneita yritysmaailmasta, kolmannelta sektorilta ja muista Lapin alueen organisaatiosta. Tällöin myös aloitettiin uusien kuvataiteen palvelujen kehitystyö, ja taiteilijoiden täydennyskoulutuspäivien järjestäminen. Manageri Merja Miettinen oli keskeisesti mukana kokoamassa esiselvityshanketta, jonka jälkeen hän jatkoi työtään visuaalisen taiteen managerina Magenta-hankkeessa. Lapin yliopiston Koulutus- ja kehittämispalveluihin palkatun projektipäällikön Tiina-Kaisa Niva tehtävänä oli Magenta-hankkeen täydennyskoulutuksen sisältöjen, suunnittelu ja toteutus. (Briñón ja Niva 2014, 9, 12-13, 23.)

Esiselvityshankkeen mukaan Lapin taiteilijaseuran jäsenten tärkeimmät kehittämis- ja koulutustarpeet liittyivät yrittäjyystaitojen osa-alueisiin, kuten tiedottamiseen, markkinointiin, myyntityöhön, tuottajataitoihin, verotukseen, rahoitukseen, hinnoitteluun ja tuotteistamiseen. Ammatillisina kehittämistarpeina mainittiin myös pedagogiikka, työskentely taiteilijana yrityksissä, verkostoituminen, ulkomaan näyttelytoiminta, taidekonsultointi, taiteen soveltava käyttö, tekninen osaaminen ja kieliopinnot. Taiteilijaidentiteetin kehittämisellä nähtiin olevan tiivis yhteys työhyvinvointiin. (Mieltinen ja Imporanta 2010, 6-7.)

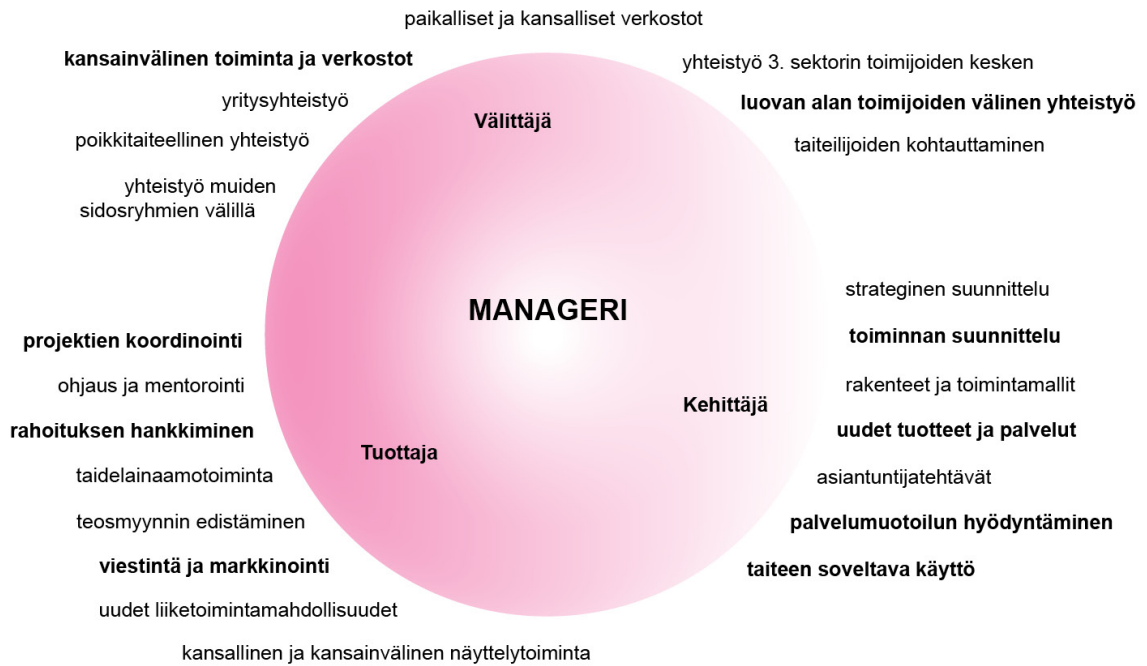
Magenta-hanke sisälsi kaksi päätoiminta-aluetta (Kaavio 1): täydennyskoulutuksen ja manageriosaamisen kehittämisen Lapissa. Täydennyskoulutuksen ja manageriosaamisen osa-alueita suunniteltiin ja toteutettiin toimintakaavion havainnollistamalla tavalla itsenäisinä toimintamuotoina. Osa-alueet olivat tiiviissä vuorovaikutuksessa keskenään kehittämissuhteissa siten että, kehittämissuhteissa tarvittavaa osaamista ja sitä vastaavaa täydennyskoulutusta pyrittiin Magenta-hankkeessa yhdistämään ja tarjoamaan hankkeeseen työllistyneille taiteilijoille. (Briñón ja Niva 2014, 7.)

Kaavio 1. Magenta-hankkeen toimintakaavio. (Briñón ja Niva 2014, 8.)

Täydennyskoulutuksen tavoitteena oli tutkintojen jälkeinen työelämälähtöinen lisäkoulutus, jossa panostettiin taiteilijan työtä tukevan koulutuksen kehittämiseen. Magenta-hanke tarjosi kaksikymmentäkolme maksutonta täydennyskoulutustilaisuutta ajalla 2012-2013, joissa taiteilijan ulottuville tuotiin lisäkoulutusta, verkostoja ja asiakkaita. Täydennyskoulutuksen kohderyhmänä olivat visuaalisen taiteen alan ammattilaiset, mutta koulutuksiin osallistui soveltuvin osin myös muita luovien alojen ammattitaiteilijoita, kuten teatteri-, sirkus-, musiikki- ja käsi- ja taideteollisuusalan ammattilaisia. Magenta-hankkeen täydennyskoulutusta toteutettiin lyhytkoulutuksina, joihin taiteilijan oli mahdollista osallistua työn ohessa. Opetuksessa pyrittiin hyödyntämään lappilaista asiantuntemusta sekä tarjoamaan valtakunnallisesti Suomessa tunnustettua asiantuntijuutta. Osa koulutuksista toteutui monialaisesti, joissa toimialat ylittävä verkostoituminen ja yhteistyö toteutuivat. Koulutuspäivät pyrittiin järjestämään siten, että ne sijoituivat toistensa jatkumoksi syventäen opittua asiaa. Täydennyskoulutustilaisuuksien kolme pääteemaa ovat toimintakaaviossa esiteltyt: urasuunnittelu, yrittäjäystaidot ja työhyvinvointi. Pääteemat jaettiin seitsemään sisältöjä kuvaaviin alateemoihin: toiminnan suunnitteluun ja projektin hallintaan, rahoitukseen, kirjalliseen ja suulliseen viestintään, tuotteistamiseen, hyvinvointiin, IPR-osaamiseen ja kansainvälisiin toimintoihin. (Briñón ja Niva 2014, 5, 12, 14-15, 16.)

Aktiivisella manageritoiminnalla lisättiin Magenta-hankkeessa luovan talouden toimintaedellytyksiä ja vahvistettiin visuaalisten taiteiden merkitystä osana alueellista kehittämistä, osaamista ja kilpailukykyä. Manageritoiminnan kehittämisen viisi toimintalinjaa olivat palvelumuotoilun käyttö palvelujen suunnittelun lähtökohtana, painotus hyvinvoinnin ja yhteisöllisyyden edistämiseksi kuvataiteen palvelujen sisällöissä, hankkeen vaikuttavuuden ja kuvataiteilijoiden suunnitelmallisen toiminnan kuvaaminen hanketaiteilijoiden avulla, taidelainaamotoiminnan kehittäminen sekä kansainvälisten verkostojen ja toimintamallin kehittäminen. (Briñón ja Niva 2014, 4.)

Kaavio 2. Managerin roolit Magenta-hankkeessa. (Briñón ja Niva 2014, 24.)

Manageri nähtiin Magenta-hankkeessa kehittäjäksi, välittäjäksi ja tuottajaksi (Kaavio 2). Olennaisessa osassa Magenta-hankkeen hanketaiteilijatoiminnassa oli manageri Merja Briñón, jonka lähtökohdaksi oli visuaalisen alan ammattilaisten toimintaedellytysten parantaminen paikallisesti ja kansainvälisesti. Manageri pyrki toiminnallaan tukemaan taiteilijan henkilökohtaisia uratavoitteita ja luomaan kontakteja kehitysprojektien muodossa. (Briñón ja Niva 2014, 24, 21.)

Ensimmäinen manageritoiminnan osa-alue, välittäjätoiminta painottui Magenta-hankkeessa yhteistyöverkostojen rakentamiseen taiteilijoiden, yritysten, julkisen ja kolmannen sektorin sekä muiden sidosryhmien välille. Tässä pyrittiin huomioimaan visuaalisen alan taiteilijat aktiivisina toimijoina luovan alan kehityksessä, sekä vahvistamaan taiteen ja kulttuurin toimijoiden välistä yhteistyötä. (Briñón ja Niva 2014, 22.)

Toisessa manageritoiminnan osa-alueessa, kehittämistyössä työllistettiin Lapin alueen taiteilijoita yhteistyöyrityksissä ja -kunnissa tapahtuneisiin palvelujen ja toimintakonseptien kehitysprojekteihin. Kehittämisyhteistyöprojektit sisälsivät työelämälähtöistä

projektin hallintaa, toiminnan suunnittelua, budjetointia, tuotteistamista sekä raportointia ja arviointia. Taiteilijat työskentelivät yhdestä kahteen kuukauteen kehitysprojekteissa. Projektien suunnittelu- ja toteutustyö tehtiin yhdessä managerin ja projektipäällikön kanssa, jotka toimivat välittäjinä taiteilijan ja kuntien tai yritysten välillä. (Briñón ja Niva 2014, 12, 22, 24.)

Uusien visuaalisen taiteen palveluiden suunnittelun lähtökohtana toimi palvelumuotoilun hyödyntäminen erilaisten menetelmien ja työkalujen avulla. Magenta-hankkeessa kehitettiin seitsemän uutta kuvataiteen palvelua palvelumuotoilun menetelmillä, ja järjestettiin kymmenen neljän tunnin mittaista palvelumuotoilutuokiota, jotka sisälsivät asiakasymmärryksen muodostamisen, kohderyhmän määrittämisen, uusien palveluiden ideoinnin, suunnittelun, prototypioinnin ja pilotoinnin. Palvelumuotoilutuokit järjestettiin asiantuntijaryhmissä, joissa työskenteli eri alojen ammattilaisia hyvinvoinnin, matkailun, koulutuksen, visuaalisen taiteen ja muotoilun aloilta. Palvelumuotoilutuokioissa kehitettyjä palveluita pilotoitiin yhteistyöyrityksissä ja -kunnissa. Kuvataiteen palvelujen kehittämisessä painotettiin hyvinvoinnin ja yhteisöllisyyden edistämistä. (Briñón ja Niva 2014, 22-25, 35.)

Kolmas manageritoiminnan osa-alue, tuottajatoiminta sisälsi projektien koordinoitua ja taiteilijoiden mentorointia ja konsultointia. Tuottajatoiminnan keskiössä olivat taidelainaamatoiminnan kehittäminen, teosmyynnin edistäminen sekä kansallisten ja kansainvälisten näyttelyiden tuottaminen. (Briñón & Niva 2014, 23.)

Kansainväliset toiminnot olivat myös keskeisessä roolissa Magenta-hankkeessa, jossa luotiin *Lapin kuvataiteen kansainvälisten toimintojen malli* yhteistyössä Lapin taiteilijaseuran ja Suomen Viron-instituutin (2013) kanssa. Kansainvälisten pilottiprojektien avulla lisättiin tietoisuutta lappilaisesta kuvataiteesta Baltian alueella, sekä laajennettiin kansainvälistä kontaktiverkostoa. Tässä tavoitteena oli parantaa kuvataiteen alan ammattilaisten mahdollisuuksia hyödyntää ammattitaitoaan kansainvälisesti, rakentaa toimivia yhteistyöverkostoja sekä varmistaa kansainvälisten toimintojen suunnitelmallisuus ja jatkuvuus. (Briñón ja Niva 2014, 23, 32.)

Lappi toiminta-alueena esiintyi vahvasti Magenta-hankkeen lähtökohdissa. Merja Miettisen ja Katariina Imporannan (2010) selvitys kuvaa Lapissa asuvien taiteilijoiden asemaa. Suurimpana haasteena Lapissa asuvat taiteilijat näkevät pitkät välimatkat Etelä-Suomeen ja Eurooppaan. Lappilaisten taiteilijoiden näkökulmasta aktiivisen taide-elämän koetaan keskittyvän Etelä-Suomeen, jossa taiteilijoiden tulee olla paikallisesti verkostoitumassa ja lisäämässä tunnettavuuttaan. Haastavuutta lisää Lapissa myös ostavan yleisön yhteistyötahojen ja kollegojen vähäisyys sekä haasteellinen kulttuuripolitiikka ja kuvataidemyönteisyyden puute. (Miettinen ja Imporanta 2010, 15-16.)

Tässä tutkielmassa korostuu Magenta-hankkeen täydennyskoulutuksen ja manageriosaamisen toiminta-alueiden yhdistyminen kokonaisvaltaiseksi kuvataiteen täydennyskoulutukseksi. Jotta pystyin sijoittamaan tutkielman aikuiskasvatuksen ja täydennyskoulutuksen tutkimuskenttään, en käsittele Magenta-hankkeen toimintakaavion mukaisesti täydennyskoulutusta ja manageriosaamista erillisinä toimintoina, vaan puhun hanketaiteilijoille suunnatusta kuvataiteen täydennyskoulutuksesta, jossa yhdistyvät Magenta-hankkeen kaksi osa-aluetta täydennyskoulutustilaisuuksina ja manageritoimintana.

3. 2. Hanketaiteilijat

Hanketaiteilijat valittiin testiryhmäksi toteuttamaan Magenta-hankkeen manageritoimintaa. Hanketaiteilijatoiminta suunniteltiin toteutettavaksi manageriosaamisen lähtökohdista käsin. Toiminnan oletuksena oli, että hanketaiteilijat sitoutuivat aktiivisesti ja oma-aloitteisesti Magenta-hankkeen manageritoiminnan kehitystyöhön.

Hanketaiteilijatoiminnalla oli keskeinen rooli Briñónin ja Nivan mukaan Magenta-hankkeen manageritoiminnan kehitystyössä. Hanketaiteilijatoimintaa voidaan pitää konkreettisena esimerkkinä täydennyskoulutuksen ja manageriosaamisen alueiden kehittämisen yhteistyöstä. Valittujen taiteilijoiden urakehityksen seuraamisen avulla

pyrittiin tiedostamaan managerin toimintamahdollisuuksia Lapin alueella. (Briñón ja Niva 2014, 30, 36.)

Täydennyskoulutustilaisuuksiin osallistuminen oli hanketaiteilijoille vapaaehtoista. Hanketaiteilijoita kannustettiin osallistumaan täydennyskoulutustilaisuuksiin, jotka tukivat manageritoiminnan kehitysprojekteissa vaadittavia taitoja. Hanketaiteilijoille laadittiin henkilökohtainen koulutus- ja toimintasuunnitelma, sekä tarjottiin managerin konsultointia, ohjausta sekä opastusta urasuunnitteluun. Tämän lisäksi kehitysprojekteihin osallistuneille hanketaiteilijoille annettiin managerin ohjausta ja mentorointia. Neljä viidestä hanketaiteilijasta työllistyi yhteen tai kahteen Magenta-hankkeen kehittämisprojektiin, joiden avulla taiteilijoille annettiin mahdollisuus tutustua käytännönläheisesti tuottajuuteen ja yrittäjyyteen liittyviin taitoihin. (Briñón ja Niva 2014, 15, 30.)

Hanketaiteilijoiksi valittiin viisi uransa eri vaiheissa olevaa, eri puolella Lappia asuvaa kuvataiteilijaa, joiden urakehitystä tuettiin Magenta-hankkeen aikana suunnitelmallisesti. Hanketaiteilijoina toimivat Anna Alm Kemistä, Riikka Jokiaho Kolarista, Pirkko Mäkelä-Haapalinna Kemijärveltä, Reijo Raekallio Kittilästä ja Jouko Alapartanen Ivalosta. (Briñón ja Niva 2014, 22, 30.)

Jouko Alapartanen on Tornioista kotoisin oleva, sittemmin Ivalossa asunut kuvataiteilija, joka on tullut tunnetuksi erityisesti taitavana muotokuvamaalarina. Hänen tuotantoonsa kuuluvat myös inhimillisyyttä käsittelevät piirustukset, maalaukset ja installaatiot, jotka vaihtelevat tunnelmaltaan suhteessa siihen, missä ympäristössä ne ovat muodostuneet. Alapartanen on työskennellyt Ivalon lisäksi muun muassa Berliinissä, Zürichissa, Venetsiassa ja Murmanskissa. Alapartanen on valmistunut kuvataiteilijaksi Tornion Taidekoulusta, jonka jälkeen hän on opiskellut Kotkan Repin-instituutissa klassista kuvataidetta Venäjän Kuvataideakatemiaan opettajien johdolla. Hän on osallistunut residenssitoimintaan sekä useisiin yksityis- ja yhteisnäyttelyihin Suomessa ja ulkomailla. Alapartanen tavoitteena Magenta-hankkeessa oli kehittyä teknisesti muotokuvamaalarina. Hänen pyrkimyksenään oli syventää klassisen taidemaalauksen perusteiden hallintaa sekä ymmärrystä itsestään suhteessa ympäristöönsä. Hän toivoi

täydennyskoulutuksen edistävän työllistymistä ja mahdollisuutta pitkäaikaiseen työtilaan.

Anna Alm on Kemissä työskentelevä kuvataiteilija, joka on kartuttanut opintojaan yksityisessä taidekoulussa ja Oulun yliopistossa. Hän on erikoistunut isokokoisiin akvarelli- ja öljyvärimaalauksiin, julkisiin teoksiin, sekä osallistunut Magenta-hankkeen Lasten taidekarnevaaleihin ja Meri-Lapin Taideankkureihin sekä OKM:n rahoittamaan Taidemuseosta voimaa-hankkeeseen. Almin teoksia on esillä julkisissa ja yksityisissä kokoelmissa Suomessa, Iso-Britanniassa, Virossa ja Unkarissa. Hän on järjestänyt yksityisnäyttelyitä vuodesta 1996 ja kansainvälisiä näyttelyitä vuodesta 2010 lähtien. Almin tavoitteena Magenta-hankkeessa oli sosiaalisten verkostojen laajentaminen, projektihallintataitojen kehittäminen sekä perinteisen taiteilijan työnkuvan laajentaminen.

Kolarista lähtöisin oleva Riikka Jokiaho on valmistunut taiteen maisteriksi Taideteollisesta korkeakoulusta sekä saanut kuvataiteilijan koulutuksen Lahden taideinstituutista. Jokiaho on monipuolinen taiteilija, jonka tuotanto koostuu installaatioista, performansseista ja maalauksista. Hän on myös toiminut Kolarin seudulla hankevetäjänä, festivaalijärjestäjänä, kesäteatterin tuottajana ja taideopettajana sekä ollut osallistunut seuraaviin Magenta-hankkeen kehittämiin hyvinvointia edistäviin kuvataiteen palveluihin: Taidebileet-, Lasten taidekarnevaalit- ja Hehku-taidetyöpajoihin. Jokiaho on järjestänyt performansseja sekä yksityis- ja yhteisnäyttelyitä Suomessa ja ulkomailla vuodesta 1989 lähtien. Hän tähtäsi täydennyskoulutuksella ammatillisen osaamisen kokonaisvaltaiseen kehittämiseen. Jokiahon tavoitteena olivat vanhojen taitojen elvyttäminen sekä kansainvälistyminen. Manageritoiminnan ja markkinoinnin osa-alueet olivat hänelle tärkeitä uusien työllistymismahdollisuuksien vuoksi. Hän uskoi täydennyskoulutuksen tarjoavan keinoja työskentelyrutiinien ylläpitämiseen.

Pirkko Mäkelä-Haapalinna on kemijärveläinen kuvataiteilija ja koulutukseltaan keraamikko. Hän maalaa pastelleilla ja käsittelee aihevalinnoissaan vettä elementtinä

sekä identiteettiä suhteessa elinympäristöön. Hän on toiminut opettajana sekä järjestänyt useita yksityis- ja yhteisnäyttelyitä Suomessa ja ulkomailla. Mäkelä-Haapalinna osallistui aktiivisesti Magenta-hankeen kummitaiteilijatoimintaan toteuttamalla taideprojektin kemijärveläisten lasten ja nuorten kanssa, jonka pohjalta muodostui Mäkelä-Haapalinnan (2013) taidekirja *Kuin kallein timanteilla koristeltu peili*. Taiteilija organisoi Magenta-hankkeessa myös Kuukauden taulu-toimintaa Kemijärven sairaalan kahviossa. Tämän lisäksi Mäkelä-Haapalinna on vastannut Pyhän taidelainaamon toiminnasta elokuusta 2012 lähtien. Hänen tavoitteenaan Magenta-hankkeessa oli laajentaa tuotteistamisen keinoja. Paluumuuttajana taiteilija tunsikin hankkeen alussa itsensä vielä ulkopuoliseksi suhteessa lappilaiseen taide-elämään, mihin hän uskoi Magenta-hankkeen avaavan uusia reittejä.

Reijo Raekallio on kotiseudullaan Kittilän Pöntsössä asuva kuvataiteilija, jonka 45-vuotisessa tuotannossa elävöityvät lähiseudun eläimet, maisemat ja lappilainen elämä. Lahden taidekoulun käyneen Raekallion taide koostuu vesiväri- ja öljymaalauksista sekä grafiikasta. Taiteilijan elämäntarinaa selittävä Galleria Raekallio on rakennettu ateljeen yhteyteen, jonka rinnalle kehitettiin Magenta-hankkeen ja Lapin taiteilijaseuran yhteistyönä taidelainaamo. Raekallio toimi taidelainaamon isäntänä elokuusta 2012 huhtikuuhun 2013. Raekallion tavoitteita Magenta-hankkeessa suhteen olivat maalaustaitojen kehittäminen, taidelainaamon ylläpito, markkinointi ja teosten tunnetuksi saattaminen.

Esihaastateltavat valittiin tarkentamaan Magenta-hankkeen organisaation kanssa yhteistyönä laadittuja, hanketaiteilijoille kohdennettuja teema-alueita. Esihaastattelussa keskusteltiin Magenta-hankkeesta saaduista kokemuksista ja erilaisista tavoista lähestyä hanketaiteilijoita taiteilijaystävällisesti. Magenta-hankkeen kohderyhmän, visuaalisen taiteen alan ammattilaisten osallistujamäärän osoittauduttua matalaksi, koulutusta tarjottiin laajemmin soveltavan kuvataiteen maisteriohjelman opiskelijoille, Rovaniemellä oleville kuvataiteen harrastajaseurojen jäsenille sekä muiden taiteen alojen ammattilaisille (Briñón ja Niva 2014, 20). Esihaastateltavat olivat Lapin yliopiston opiskelijoita.

Christa Haataja on taideteollinen muotoilija, jonka suunnittelun taustalla vaikuttavat vahvasti luonnonmukaiset materiaalit ja tarinallinen muotokieli. Hän on saanut korutaiteen ja taideteollisen muotoilun taidealan koulutusta Etelä-Karjalan ammattikorkeakoulusta ja Taideteollisesta korkeakoulusta. Haataja valmistui Lapin yliopiston soveltavan kuvataiteen koulutusohjelmasta taiteen maisteriksi kesällä 2013. Koulutuksen myötä hän on laajentanut taidetoimintaansa yhteisötaiteen alueelle, muun muassa työskentelemällä tuli- ja lumitaiteen menetelmillä. Haatajan ohjaamista työpajoista Rovaniemen Steinerkoulussa on ollut hyviä yhteistoiminnan tuloksia esillä muun muassa Rovaniemi Design Weekillä vuonna 2012 ja Jokivalkeatutlitaidetapahtumassa vuosina 2012 ja 2013. Haataja on ollut myös mukana yritys yhteisöprojektissa, jossa soveltavan kuvataiteen keinoin suunniteltiin ja osin toteutettiin vuosina 2011-2013 metsäsaamelaisesta menneisyydestä kertova näyttelyosio Levin matkailuympäristöön. Haatajan tavoite Magenta-hankkeessa oli saada lisätietoa erilaisista käytännön asioista, kuten immateriaalioikeuksista ja tekijänoikeuksista sekä lehdistötiedotteen, nettiportfolion ja teosvalokuvauksen laatimisesta.

Rovaniemeläinen Saara Sarparanta on koulutukseltaan koulunkäyntiavustaja ja sekä nuoriso- ja vapaa-aikatoiminnan ohjaaja. Sarparanta opiskelee Lapin yliopistossa kuvataidekasvatusta ja luokanopettajan monialaisia opintoja. Taidegrafiikan ja maalaamisen ohella Sarparanta on harjoittanut tuotekehittelyä ja taiteensa markkinointia muun muassa rovaniemeläisessä osuuskunta Nonaksessa, jossa hän on saanut mahdollisuuden tehdä yhteistyössä taideprojekteja pohjoisen taide- ja muotoiluosaajien kanssa. Nonaksen kautta Sarparanta on saanut tuotteitansa myyntiin erilaisiin tapahtumiin, ja myytävät tuotteet ovat jalostuneet maalauksista kankaiksi, postikorteiksi sekä tarjottimiksi. Sarparanta on myös osallistunut useisiin ympäristö- ja yhteisötaideprojekteihin: Meän kylä-yhteisötaideprojektiin Peltovuoman kylässä sekä Lapin Yliopiston, Kemi-Tornion Ammattikorkeakoulun ja Lappia-ammattiopiston yhteistyöhankkeeseen LFA:n projektityöntekijänä. Sarparannan tavoite Magenta-hankkeessa liittyi taidetuotteiden markkinointimahdollisuuksien laajentamiseen.

4. Tutkimuksen toteuttaminen ja tutkimusaineisto

4.1 Teemahaastattelu menetelmänä

Tämä tutkielma sisältää viisi hanketaiteilijahaastattelua teemahaastattelun menetelmällä. Hanketaiteilijahaastatteluiden tarkoituksena oli kartoittaa kuvataiteilijana toimimista Lapin alueella, sekä kerätä kehitysehdotuksia Lapissa tapahtuvan taiteen täydennyskoulutuksen ja manageritoiminnan järjestämiselle tulevaisuudessa.

Hanketaiteilijahaastattelut auttoivat kuvataiteilijoita refleктоimaan osallisuuttaan Magenta-hankkeessa, ja sitä kautta selventämään omaa rooliaan Lapin kuvataiteen kentällä. Nimensä mukaisesti teemahaastattelu etenee tutkimuksen kannalta keskeisten teemojen varassa. Tämä tarkastelutapa antaa tutkijalle mahdollisuuden tuoda tutkittavien äänet esille ilman, että tutkija vaikuttaa liian ohjailevasti haastattelun kulkuun. Teemahaastattelu huomioi menetelmänä sen, että ihmisten tulkinnat asioista ja heidän asioille antamat merkitykset ovat keskeisiä, ja syntyvät vuorovaikutuksessa. (Hirsijärvi ja Hurme 2000, 48.)

Tutkimus asettuu fenomenografisen tiedonhankinnan kenttään, jossa tutkitaan ihmisten käsityksiä ilmiöistä (Metsämuuronen 2002, 185). Tutkielma osallistuu keskusteluun vähän tutkitusta kuvataiteen täydennyskoulutuksen ja manageritoiminnan tarpeellisuudesta Lapissa etenemällä yksittäisten kuvataiteilijoiden kokemuksista yleiseen yhteiskunnalliseen keskusteluun kuvataiteilijan ammattikuvan muutoksesta. Hirsijärven ja Hurmeen mukaan haastattelu on perusteltu aineiston keruu muoto, kun kysymyksessä on vähän kartoitettu tai tuntematon tutkimusalue (Hirsijärvi ja Hurme 2000, 35).

Laadullinen tutkimus korostaa ihmistä elämismaailmansa kokijana, havainnoijana ja toimijana (Ronkainen ym. 2011, 82) pyrkien kontekstuaalisuuteen, tulkintaan ja toimijoiden näkökulman ymmärtämiseen. Haastattelijan tavoitteena on herättää haastateltavassa uudenlaista tietosuutta tutkittavasta ilmiöstä ja selvittää miten haastateltavan merkitykset rakentuvat suhteessa tutkittavaan asiaan. Teemahaastattelun menetelmällä tutkitaan yksilön kokemuksia, ajatuksia, uskomuksia ja tunteita, ja

muodostetaan tutkimuksen aikana uusia yhteisiä merkityksiä. (Hirsijärvi ja Hurme 2000, 22, 48-49, 168-169.) Haastateltava välittää puheellaan, omaksumilla rooleillaan ja suhtautumistavoillaan konkreettisia esimerkkejä siitä, miten kulttuurin piirissä eri tilanteissa voidaan toimia. Tällöin haastateltava kertoo merkittävää tietoa ryhmästään ja kulttuuristaan yksilön näkökulmasta. (Alasuutari 1993, 116, 120.)

Teemahaastattelu soveltuu lähtökohtaisesti hyvin kuvataiteilijoiden haastattelumenetelmäksi, sillä tämän ammattiryhmän edustajat keskustelevat kokemukseni mukaan yleisesti ottaen mielellään taiteesta, taideammattista ja taidemaailmasta. Teemahaastattelu on luonnollisen keskustelutilanteen kaltainen tapahtuma, jossa haastattelija toimii kulttuurisesti opitun käyttäytymismallin mukaisesti (Alasuutari 1993, 112-113). Hirsijärven ja Hurmeen mukaan avoin ja sitomaton haastattelumenetelmä on taitavasti ja sopivissa olosuhteissa suoritettuna joustavin ja paljastavin ihmisen kohtaamistapa. Tällöin tiedon kerääminen tekee oikeutta haastateltavalle, ja ilmiön tutkiminen ylittää olennaisuuksien kuvailuun. (Hirsijärvi ja Hurme 2000, 53.) Haastattelu käsitetään ennen kaikkea haastattelijan ja haastateltavan väliseksi keskusteluksi ja vuorovaikutukseksi, jossa haastattelu ja tiedon tuottaminen syntyvät osallistujien yhteisen toiminnan tuloksena. (Tiittula ja Ruusuvuori 2005, 12-13.)

Aiemmat teemahaastattelukokemukseni sijoittuvat vuoteen 2011, jolloin kokosin kandidaatin tutkielman aiheesta *Kuvataideopettaja luokanopettajana, kuvataiteen lähtökohdat aineidenvälisessä integraatiossa*. Kandidaatin tutkielman aineisto käsitti Lapin yliopistosta valmistuneen kuvataideopettajan sekä luokanopettajan teemahaastattelut. Haastattelujen toteutukset poikkesivat merkittävästi toisistaan sekä negatiivisessa että positiivisessa mielessä, toisen haastattelun menestymisen ja toisen epäonnistumisen muodoissa. Lähdin toteuttamaan pro gradu -tutkielmaa aiempien teemahaastattelu kokemusten rohkaisemana. Kokemukset teemahaastattelun laatimisesta ja järjestämisestä lisäsivät varmuutta valmistautuessani tutkijana haastattelemaan viittä ennalta itselleni tuntematonta taiteilijaa.

4.2 Hanketaiteilijahaastattelut

Haastattelun valmisteluun sisältyi Magenta-hankkeeseen tutustumista, sillä asetuin tutkijaksi meneillään olevaan hankkeeseen ulkopuolisena toimijana ilman henkilökohtaista suhdetta tutkittavaan kohteeseen. Täydennyskoulutuksen, manageritoiminnan ja palvelumuotoilun sisällöt olivat kuvataidekasvatuskenttää sivuavia alueita, ja siten käsitteiden sisällöt olivat ennalta vieraita. Eskolan ja Suorannan mukaan tutkimuksen tulisi ihannetapauksessa olla kiinnostava, mutta ei liian läheinen. Tällöin tutkimusaihe on riittävän etäinen ja mahdollistaa monipuolisen tarkastelun. (Eskola ja Suoranta 2008, 35.)

Tutkimusprosessia rikastutti merkittävästi yhteistyö tutkimuskollegojen Heta Pöyryn ja Salla-Mari Koistisen sekä ohjaajan, Timo Jokelan kanssa. Pöyryn ja Koistisen kanssa käydyt keskustelut Magenta-hankkeen toiminnosta ja osallisuudesta niissä tutkijoina laajensivat näkökulmia tutkielman kirjoittamisen eri vaiheissa. Tutkimusprosessiin kuului Lapin yliopiston julkaiseman tutkimusraportin, *Manageritoiminta ja palvelumuotoilu kuvataiteen täydennyskoulutuksen tukena Lapissa* kokoaminen Timo Jokelan ja Salla-Mari Koistisen (2014) kanssa. Tutkimusraportissa tarkastellaan Magenta-hankkeessa toteutetun työelämälähtöisen täydennyskoulutuksen ja manageritoiminnan kehittämisen vuorovaikutusta (Jokela, Koistinen & Moilanen 2014, 4). Tutkimusraportti sisältää Magenta-hankkeen taustan ja tavoitteiden esittelyä, hanketaiteilijatoiminnan ja palvelumuotoilutoiminnan arviointia sekä toimenpiteitä täydennyskoulutuksen ja manageritoiminnan jatkokehittelylle Lapissa. Osuuteni tutkimusraportissa, *Hanketaiteilijoiden näkökulma täydennyskoulutuksen ja manageritoiminnan kehittämisen hyviin käytäntöihin Lapissa*, avaa täydennyskoulutuksen ja manageritoiminnan kehittämisen puheenvuoroja haastatteluaineiston pohjalta.

Hanketaiteilijat olivat sitoutuneet haastateltaviksi Magenta-hankkeeseen, minkä vuoksi haastateltavaa kohderyhmää ei tarvinnut etsiä erikseen. Tutkielman haastateltavia yhdisti samaan ammattiryhmään kuuluminen, sillä jokainen heistä oli kuvataiteilija.

Eskolan ja Suorannan mukaan haastattelun kohderyhmänä on hyvä olla suhteellisen homogeeninen ryhmä (Eskola ja Suoranta 2008, 96).

Tämä tutkielma on sen suhteen erikoislaatuinen, että tutkielmassa puhutaan taiteilijoista heidän nimillään ilman anonymiteettisuoja (Eskola ja Suoranta 2008, 56-57). Tästä syystä tutkimuksen luotettavuutta oli tarkkailtava koko tutkimusprosessin ajan, ja aineistoa oli käsiteltävä tietynlaisella hienovaraisuudella. Eskola ja Suoranta korostavat, että raja eettisen ja epäeettisen toiminnan välillä ei esiinny selkeänä tutkimuksen vaiheissa. Tutkijalla on oltava riittävästi herkkyyttä huomioida tutkimuksensa ongelmakohdat. (Eskola ja Suoranta 2008, 59.) Lepistö huomauttaa, että tutkimuksen tekeminen omilla nimillä esiintyvistä henkilöistä on eettisesti ongelmallista. Kuvataiteilijat ovat kuitenkin lähtökohtaisesti erityinen kohderyhmä, sillä taiteilijana toimiminen perustuu julkisuuteen, nimeen, erottautumiseen ja tunnistettavuuteen. Mikäli taiteilijat esiintyisivät anonymyminä vastaavanlaisessa tutkimuksessa, olisivat julkisuudelle tunnistettavat taiteilijat todennäköisesti tunnistettavissa anonymiteettisuojusta huolimatta. (Lepistö 1991, 76-77.) Hanketaiteilijat julkisettiin virallisesti Lapin taiteilijaseuran sivuilla, mikä vahvistaa nimillä puhumisen oikeellisuutta. Anonymiteettia suojattiin tutkielmassa myös siten, että tutkielma ja tutkimusraportin osa-alueet luetutettiin hanketaiteilijoilla ja esihaastateltavilla ennen niiden julkistamista (Liite 3).

Hanketaiteilijahaastattelut sijoittuivat tammi- ja helmikuuhun 2013. Yhteydenotot (Liite 1) tapahtuivat sähköpostitse ja soittamalla hanketaiteilijoille marras- ja joulukuun aikana 2012. Haastatteluajankohdat päätettiin hyvässä yhteisymmärryksessä, ja jokainen haastattelu tallennettiin kahdelle erilliselle nauhurille. Tilanteen nauhoittamista testattiin etukäteen. Tiittulan ja Ruusuvuoren mukaan haastattelutilanteiden nauhoittaminen antaa mahdollisuuden muistella tilannetta uudelleen, ja toimii tulkintojen tarkistamisen välineenä (Tiittula ja Ruusuvuori 2005, 14). Tämän lisäksi huomioita kustakin haastateltavasta, haastattelutilanteesta ja ympäristöstä merkittiin haastattelupäiväkirjaan. Tutkimuksen teon eri vaiheisiin sisältyi tiivis sähköpostitiedottaminen. Haastatteluja täydennettiin myöhemmin sähköpostikyselyjen avulla, joissa hanketaiteilijoita ja

esihaastateltavia pyydettiin täydentämään osittain valmiiksi laadittuja henkilökohtaisia esittelytekstejä.

Haastattelut järjestettiin pääosin Rovaniemen kahviloissa. Hanketaiteilijat päättivät haastattelun ajankohdan ja paikan. Hirsijärven ja Hurmeen mukaan haastattelupaikan tulisi olla häiriötön, jotta luotaisiin hyvä kontakti haastateltavaan (Hirsijärvi ja Hurme 2000, 74). Kahviloiden taustamelu vaikeutti nauhojen litterointia. Rovaniemellä tapahtuneita haastatteluja vaikeutti se, että taiteilijat asuivat muilla paikkakunnilla. Siten haastattelut tapahtuivat osittain kiireellisissä tunnelmissa. Kahden taiteilijan kotipaikkakunnilla, Ivalossa ja Pöntsössä tehdyt haastattelut olivat vastaavasti luonteeltaan kiireettömiä, ja siten myös keskustelua syntyi laajemmin haastateltavan ja haastattelijan välille. Hakala korostaa kuinka haastateltavien kotikentällä suoritetuilla haastatteluilla on suurempi mahdollisuus onnistua esimerkiksi julkiseen tilan haastattelutilanteisiin verrattuna (Eskola ja Vastamäki 2007, 29).

Teemahaastattelurunko (Liite 2) laadittiin yhteistyössä muiden Magenta-hankkeen toimijoiden kanssa syksyllä 2012. Teemahaastattelurungon toimivuutta testattiin esihaastattelulla, jonka avulla saatiin kuva kohdejoukon kokemuksista sekä testattiin haastattelun pituutta, haastattelurunkoa, aihepiirien järjestystä ja kysymysten muotoilua. Esihaastattelun tarkoituksena oli löytää taiteilijaystävällinen tapa keskustella täydennyskoulutustilaisuuksien ja manageritoiminnan kokemuksista. Esihaastattelussa jäsenyivät ne puhumisen muodot ja käsitteet, joilla taiteilijoita lähestyttiin varsinaisissa hanketaiteilijahaastatteluissa.

Esihaastattelu tulee Hirsijärven ja Hurmeen mukaan kohdistaa perusjoukkoon, mutta ei otokseen kuuluviin henkilöihin (Hirsijärvi ja Hurme 2000, 72). Esihaastattelu toteutettiin Magenta-hankkeen täydennyskoulutuksiin aktiivisesti osallistuneilla Lapin yliopiston opiskelijoilla ja taiteilijoilla, Christa Haatajalla ja Saara Sarparannalla ryhmäkeskustelun muodossa. Ryhmäkeskustelua käytetään metodina selvittämään osallistujien mielipiteitä ja asenteita kohteena olevasta ilmiöstä (Valtonen 2005, 226, 236). Ryhmähaastattelussa tietyn kulttuurisen ryhmän jäsenet käyttävät oman kulttuurinsa termejä apuna kokemustensa kuvaamisessa, ja voivat siten tuoda esille

tutkijalle tuntemattomia asioita, jotka voivat olla merkityksellisiä tutkimuskysymyksen kannalta (Alasuutari 1993, 121).

Teemahaastattelurunko sisältää teema-alueluettelon, jossa teema-alueet edustavat ilmiöiden pääkäsitteiden alakäsitteitä. Teema-alueet ovat niitä alueita, joihin haastattelukysymykset kohdistuvat, ja jotka toimivat haastattelutilanteessa haastattelijan muistilistana. Puolistrukturoiduille menetelmille on tyypillistä, että haastattelun teema-alueet ovat kaikille haastateltaville samat, mutta kysymysten muoto ja järjestys vaihtelevat tapauskohtaisesti. Haastattelijalla muotoilee kysymyksiä siten, että keskustelu pitäytyy suunnitellussa asiayhteydessä, ja että erikseen haastateltavilla muodostuu samankaltaisia merkityssuhteita käsiteltävistä ilmiöistä. (Hirsijärvi ja Hurme 2000, 48, 66-67, 103-104.)

Teema-alueet muotoiltiin pelkistetyksi luetteloksi ja kysymykset muodostettiin haastattelutilanteissa, jotta voitiin keskittyä haastattelijan ja haastateltavan välille syntyvään vuorovaikutussuhteeseen. Hanketaiteilijahaastattelut aloitettiin selventämällä tutkijan roolia ja tehtävää sekä tutkimuksen tavoitetta Magenta-hankkeessa. Itsensä esittely tutkijana edistää Tiittulan ja Ruusuvuoren mukaan rakentamaan haastattelun päämääriä edistävää vuorovaikutusta haastateltavan ja haastattelijan välille (Tiittula ja Ruusuvuori 2005, 25). Ennen varsinaista haastattelun aloittamista varmistettiin kertaalleen nauhoituslupa. Seuraavaksi siirryttiin erityisaiheen käsittelyyn, jossa haastateltavat kertoivat vapaasti koulutustaustoistaan taiteilijana. Erityisaihe osoittaa haastateltavalle Hirsijärven ja Hurmeen mukaan luottamusta keskustella vapaasti ilmiöstä, ja välittää haastattelijan kiinnostusta haastateltavaa kohtaan (Hirsijärvi ja Hurme 2000, 118). Tätä seuranneen teemahaastattelurungon pääkäsitteitä olivat taiteilijana kehittyminen, täydennyskoulutustilaisuudet, manageritoiminta, palvelumuotoilu ja aikuisopiskelu. Hanketaiteilijahaastattelut päättyivät vapaamuotoiseen keskusteluun, jossa haastateltavalle annettiin mahdollisuus täydentää tai tiivistää haluamiaan asioita liittyen Magenta-hankkeeseen. Lopuksi haastateltavia tiedotettiin jatkotoimenpiteistä ja yhteydenotoista.

Haastattelutilanteet olivat luonteeltaan vapaamuotoisia keskustelutilanteita, joissa taiteilijat toivat oman persoonansa ja taiteilijana toimimisesta kertovien esimerkkien avulla esille täydennyskoulutustilaisuuksien ja manageritoiminnan kehittämistarvetta Lapissa. Tiittulan ja Ruusuvuoren mukaan yhtä oikeaa tapaa toimia haastattelijana ei tulisi tavoitella, vaan haastattelijalla kohtaa tilannekohtaisesti jokaisen haastateltavan (Tiittula ja Ruusuvuori 2005, 36). Hirsijärvi ja Hurme korostavat tutkijan joustavuuden periaatetta, jonka mukaan haastattelijan on jätettävä liikkumavaraa tilanneratkaisujen tekoon (Hirsijärvi ja Hurme 2000, 103). Roolini vaihteli hanketaiteilijahaastatteluissa haastattelukohtaisesti, sillä osa haastatteluista vaati enemmän kuuntelijan ja ohjaajan roolia, kun puolestaan toisissa tapauksissa taiteilija koki haastattelijan aktiivisemmän osallistumisen tarpeelliseksi.

Haastattelijan ja haastateltavien välille muodostui kaksisuuntaista, uskomukseni mukaan molempaa osapuolta palvelevaa vuorovaikutusta. Haastattelun tulos on Eskolan ja Suorannan mukaan riippuvainen siitä, saavuttaako haastattelijalla haastateltavan luottamuksen (Eskola ja Suoranta 2008, 93). Hanketaiteilijat olivat aktiivisia ja motivoituneita osallistumaan tutkimukseen koko tutkimusprosessin ajan, mitä ilman aineisto ei olisi toteutunut niin hyvälaatuisena eivätkä haastattelutilanteet niin positiivista kokemusta palvelevana. Hanketaiteilijat olivat yhteistyökykyisiä ja innokkaita kuvaamaan ajatuksiaan, käsityksiään ja tunteitaan Magenta-hankkeesta. Haastateltavia rohkaistiin vapaasti kertomaan teemoihin liittyvistä kokemuksista ja pyytämään tarkennuksia kysymyksiin haastattelun eri vaiheissa. Keskustelua syntyi kaikissa hanketaiteilijahaastatteluissa varsinaista haastattelua ennen sekä nauhoituksen jälkeen. Hanketaiteilijat olivat puheliaita, eikä siten tarvetta motivointiin ilmennyt. Haastateltavien puheliaisuus vaati keskustelun ohjaamista ja tilannekohtaista lisäkysymysten laatimista, jotta tutkimusintresseissä pitäydyttiin ja esihaastattelumateriaali ei kasvanut liian suureksi. Hirsijärven ja Hurmeen mukaan haastattelijalla voi syventää keskustelua niin pitkälle, kuin tutkimusintressit edellyttävät ja haastateltavan kiinnostus sallii (Hirsijärvi ja Hurme 2000, 67).

Magenta-hankkeen ulkopuolelta osallistuvana tutkijana kykenin toteuttamaan neutraalisuuden periaatetta, luontevaa kanssakäymistä haastattelutilanteessa (Hirsijärvi

ja Hurme 2000, 97). Haastattelvat vaikuttivat kertovan todentuntuisesti kokemuksistaan Magenta-hankkeen liittyen, koska en ollut organisaation tasolla suunnittelemassa hanketta. Kun tutkija säilyttää Eskolan ja Suorannan mukaan tutkittavan ilmiön sellaisena kuin se on haastattelutilanteessa esitetty, voidaan puhua pyrkimyksestä tavoittaa tutkittavan henkilökohtainen näkökulma, eli naturalistinen ote (Eskola ja Suoranta 2008, 16).

4.3 Aineistolähtöinen analyysi

Haastattelujen purku tapahtui keväällä 2012. Haastattelut olivat kestoltaan puolesta tunnista kahteen tuntiin. Aineiston jäsentäminen tapahtui kunkin haastattelun jälkeen erillisenä toimenpiteenä, mikä antoi lisää taustatietoa tulevalle haastattelulle. Litterointi toimii Tiittulan ja Ruusuvuoren mukaan tutkijan muistiapuna ja helpottaa tärkeimpien yksityiskohtien havaitsemista aineistosta (Tiittula ja Ruusuvuori 2005, 16).

Haastattelujen puhtaaksikirjoitus toteutettiin sanatarkasti litteroimalla pääosin jokainen haastatteludialogi. Haastattelun laajennuttua esimerkiksi yleiseen keskusteluun taiteesta, osia jätettiin litteroimatta. Litterointia vaikeuttivat haastateltavien monisanaiset ja pitkät vastaukset. Hirsijärven ja Hurmeen mukaan haastateltava kertoo haastattelun aikana esimerkkejä ja omakohtaisia kokemuksia, jotka toisinaan laajentuvat tutkimusintressien ulkopuolisiksi (Hirsijärvi ja Hurme 2000, 102). Litteroitavaa materiaalia koostui yhteensä koehaastattelut mukaan lukien viisi tuntia ja kolmekymmentä minuuttia. Litteroituina sivuina materiaali käsitti sata sivua.

Aineiston koodaamiseen sisältyi aineiston pilkkomista helpommin tulkittaviin osiin. Teemat muodostavat Eskolan ja Suorannan mukaan konkreettisen kehikon, jonka avulla haastatteluaineistoa kyetään lähestymään jäsentyneesti. Aineiston koodaus tapahtui aineistolähtöisesti. Tässä tapauksessa Eskolan ja Suorannan mukaan tutkijalla on etukäteistietoa ja -olettamuksia tutkittavasta kohteesta, mutta nämä eivät vaikuta koodausvaiheessa aineistosta itsestään nouseviin teemoihin. (Eskola ja Suoranta 2008, 87-88, 151-152, 154-155.) Moninkertainen aineiston lukeminen ja luokittelu helpotti tutkimuskysymyksen kannalta oleellisten teemojen havaitsemista aineistosta.

Tutkielman ja tutkimusraportin kokoamisessa haastatteluaineiston analysointiin sisältyvä merkitysten tiivistäminen ja tulkinta osoittautuivat haasteellisimmaksi vaiheeksi tutkimuksen toteuttamisessa. Hirsijärven ja Hurmeen mukaan merkitysten tiivistämisessä haastateltavan esiin tuomat merkitykset sanallistetaan lyhyempään muotoon. Tutkimuksen toteuttaminen etenee merkitysten tiivistämisestä kohti merkitysten tulkintaa, jossa tutkija pyrkii löytämään piirteitä, jotka eivät ole suoraan litteroidussa aineistossa lausuttuina. (Hirsijärvi ja Hurme 2000, 137.) Merkitysten tulkinta esiintyi tutkielmassa monivaiheisena prosessina. Tutkimusraportti vaati lähestymään aineistoa Magenta-hankkeesta saatujen kokemusten ja kehitysnäkökuilmiöiden näkökulmasta, kun vastaavasti tässä tutkielmassa tarkastellaan Magenta-hanketta osana laajempaa kuvataiteen täydennyskoulutuksen ja kuvataidealan kokonaisuutta. Tutkimusraporttia varten tehty jäsenitys helpotti tutkielman merkitysten tiivistämistä. Hanketaiteilijat osallistuivat Magenta-hankkeen eri osa-alueisiin vaihtelevasti, mikä puolestaan vaikeutti keskeisimpien teemojen havaitsemista aineistosta.

Aineistoanalyysin aikana tietyt teemat nousivat toisia merkittävimmiiksi tutkimuskysymyksen kannalta. Tällöin teemoittelu muuttui induktiiviseksi, aineistolähtöiseksi päättelyksi (Hirsijärvi ja Hurme 2000, 136), kun aineistosta nousi esiin ennakoimattomia tutkimuskysymyksen kannalta merkityksellisiä ilmiöitä. Aineistolähtöinen analyysi on Eskolan ja Suorannan mukaan perusteltua silloin, kun kerätään perustietoa ilmiön olemuksesta. Aineistolähtöinen analyysi merkitsee teorian rakentamista empiirisestä aineistosta, ja induktiivista etenemistä yksittäisistä havainnoista yleisiin väitteisiin. (Eskola ja Suoranta 2008, 19, 83.) Tämä tarkoittaa tässä tutkielmassa etenemistä hanketaiteilijoiden yksittäisistä kokemuksista yleiselle yhteiskunnalliselle tasolle taiteen täydennyskoulutuksessa ja kuvataiteilijana toimimisessa.

Teorialla on tutkielmassa välineellinen rooli aineiston rinnalla, sillä se rakentui pääasiassa aineistoanalyysin vaiheessa. Teemoittelu vaatii Eskolan ja Suorannan mukaan onnistuakseen teorian ja empirian vuorovaikutusta, mikä ilmenee tutkimustekstissä teorian ja empirian tiiviinä lomittumisena toisiinsa (Eskola ja Suoranta 2008, 83, 175).

Magenta-hankkeen osa-alueiden sekavuus ja limittäisyys sekä hanketaiteilijoiden että oman tutkija-roolini näkökulmasta vaikeuttivat tutkielman kokonaiskuvan hahmottamista koko tutkimuksen teon ajan. Jo tutkimusraportin kokoamisessa ongelmaksi osoittautuivat Magenta-hankkeen osa-alueiden monimerkitykselliset ja päällekkäiset käsitteet, jotka ymmärrettiin poikkeavasti toimijoiden välillä. Haastattelutilanteissa hanketaiteilijat puhuivat sekaisin täydennyskoulutustilaisuuksien ja manageritoiminnan sisällöistä usein erottamatta osa-alueita toisistaan. Magenta-hankkeen organisaatio käsitti täydennyskoulutuksen ja manageriosaamisen erillisiksi osa-alueiksi, kun tutkijan roolissa käsitin kuvataiteen täydennyskoulutuksen sisältävän täydennyskoulutustilaisuudet ja manageritoiminnan toisiaan täydentäviksi, sisäkkäisiksi toiminnoiksi. Myös Lapin yliopiston julkaisemassa tutkimusraportissa ymmärretään täydennyskoulutus ja manageritoiminta rinnakkaisina, limittäisinä ja toisiaan tukevinä osa-alueina (Jokela, Koistinen & Moilanen 2014, 4).

5. Hanketaiteilijoiden puheenvuoroja Magenta-hankkeesta

5.1 Osallistumisaktiivisuus

Haastatteluiden pohjalta ilmenneet hanketaiteilijoiden tavoitteet Magenta-hankkeessa sisälsivät ammatillisen osaamisen kehittymisen toiveita. Hanketaiteilijat korostivat taiteilijan toimenkuvan uudistamisen ja työllistymismahdollisuuksien laajentamista osana lappilaista toimintaympäristöä olevan tärkeimpiä lähtökohtia täydennyskoulutukseen osallistumiselle. Muita kokonaistavoitteita olivat kielitaidon parantaminen sekä tuotteistamisen, manageritoiminnan ja markkinoinnin keinojen laajentaminen. Sosiaalisten kontaktien luominen nähtiin tärkeänä sekä paikallisella että kansainvälisellä verkostoitumisella. Täydennyskoulutuksen toivottiin myös antavan keinoja työskentelyrutiinien ylläpitoon sekä perhe-elämän ja vapaa-ajan sovittamiseen taiteilijan arkeen.

Joo no, itse asias se oli just se syy miks mä aikanaan sinne menin sinne Magentanki koulutukseen. Elikä just ku nyt on jo tehny niin kauan, yli kymmenen vuotta taiteilijana toiminu eikä se ole oikeestaan edenny mihinkään, ni tai että enemmin ollu just semmonen niinku mä äsken mainitsin että itteksen maalaili eikä oo miettiny yhtään mihin mihin ottaa yhteyttä tai mihin suunnata, että tulis

sellai tietosuus siitä että minäki oon täällä pohjossa yks tekijä. (Saara Sarparanta)

Motivaatio vaikutti keskeisesti hanketaiteilijoiden osallistumisaktiivisuuteen. Hanketaiteilijat kyseenalaistivat täydennyskoulutuksen sisältöjä suhteessa heidän ajankohtaisiin koulutustarpeisiinsa. Mikäli taiteilija koki tietyn koulutuksen osa-alueen olevan hänen ajankohtaisiin ammattitaidollisiin tarpeisiinsa nähden hyödytön, esiintyi hänen motivaationsa alhaisena.

Mä oon päässy hankkeeseen jota ei ole olemassa. Se ei oo konkreettisesti mulle mitään, ei työtä ei esittäytymismahollisuuksia. (--) Mä olin videoneuttelussa vaan yhdessä, en mä et se ei toimi just siks että mä oon kaskyt vuotta ollu alalla, ja mä tiedän mitä mä haluan, mä tiedän suurin piirtein ne tavoitteetki mit ku tavote on niin yksinkertanen, tulla toimeen. (--) Mun mielestä se on täysin absurdia ja mielipuolista ajantuhlausta koska mä todella tiedän mitä mä haluan ja mitä mä teen, mutta siellä on niin paljon nää uskottavuusongelmat mä en saa oikeita toimijoita ympärille kukaan ei kuuntele mua, ne on ne ongelmat, ei mua ei mulle tarvi kukaan tulla sanomaan mitä mä haluan viiden vuoden tai kahenkymmenen vuoden mä teidän mä oon niin tyhmä et mä tuun tekemään tätä hautaan asti. (Jouko Alapartanen)

Teoriassa ollaan sitä mieltä et se on hyvä juttu mutta sit käytännössä ei ollakaan valmiita pistämään sitte siitä omasta ajasta, tai ei olla valmiita, taikka sitte koetaan että osataan kaikki nämä asiat jo mitä on tarjolla. (--) Se on varmaan aika konkreettista mitä taiteilijat haluaa. (--) Tai enemmänki välineitä kun ajattelua, ajattelua niillä on varmaan vähän liikaakin varmaan. (--) Siis tavallaan välineitä saada se ajattelu ulos ja maailmalle, että sitte se on enemmänki just jotaki, käytännönläheistä. (Riikka Jokiahö)

Oppimisen suuntautumiseen vaikuttaa keskeisesti Tynjälän mukaan asennoituminen opiskeltavaan asiaan, mikä liittyy haluun eli motivaatioon oppia. Sisäisen motivaation ja myönteisen oppimisen on todettu johtavan hyviin oppimistuloksiin. Tehtävien realistisuus suhteessa oppijan tavoitteisiin edistää sisäisen motivaation syntymistä. (Tynjälä 2002, 143.) Sisäiset motiivit liittyvät Paane-Tiaisen mukaan henkiseen kasvuun ja kehittymiseen, sisällölliseen kiinnostukseen tai sosiaalisiin tarpeisiin, kun vastaavasti ulkoiset motiivit perustuvat käytännöllisiin tai hyötyarvoihin liittyviin oppimisen lähtökohtiin (Paane-Tiainen 2000, 24, 26-27).

Osallistumisaktiivisuuteen vaikutti hanketaiteilijoiden oletus siitä, että täydennyskoulutus kaventaa aikaa taiteelliselta työskentelyltä. Raekallio painottaa kuinka kuvataiteilijan tavoitteena on kehittää ensisijaisesti omaa ilmaisuaan, minkä vuoksi taiteilijoiden asennoituminen täydennyskoulutukseen näyttäytyy usein kapinana. Kuvataiteilija saa Raekallion mukaan toimeentulonsa maalamalla, ei istumalla luennoilla. Raekallio korostaa kuinka täydennyskoulutukseen osallistuminen vaatii kuvataiteilijalta kärsivällisyyttä ja ylimääräisiä voimavaroja, koska täydennyskoulutus sisältää kuvataiteilijalle merkityksettömyyttä byrokratiaa. Lampela (2012) tulkitsee vastaavanlaisen kuvataiteilijoille tyypillisen torjuvan reagoinnin kertovan ilmaisun yksityisyydestä ja ilmaisuvapauden välttämättömyydestä. Kuvataiteilija ei pidä toivottavana ulkopuolisen tahon tunkeutumista hänen yksityisalueelleen, sillä taiteen ulkopuolisten tahojen vaatimuksiin vastaaminen, voi johtaa taiteilijan autonomian kaventumiseen. (Lampela 2012, 59.)

Elämäntilanne vaikutti keskeisesti hanketaiteilijoiden motivaatioon osallistua täydennyskoulutukseen. Täydennyskoulutustilaisuuksien osa-alueet osoittautuivat olevan merkityksettömiä pitkän uran omaavalle taiteilijalla. Raekallio selventää, kuinka useat Magenta-hankkeen sisällöt olivat hänelle ennalta tuttuja. Osa täydennyskoulutuksen sisällöistä, kuten apurahahakemuksen täyttäminen tai ansioluettelon päivittäminen, olisivat olleet hänen mukaan ajankohtaisempia hänen uransa alkuaikoina.

Institutionalisoitumista on kuvattu kaksiteräiseksi miekaksi, joka sekä luo edellytyksiä että estää yksilöiden ja organisaation oppimista (Poikela 2005, 33). Aikuisoppijat kantavat Paane-Tiaisen mukaan vakiintuneita elämän rooleja, jotka voivat muodostua sekä eduksi että esteeksi uusiin ympäristöihin ja toimintatapoihin mukauduttaessa (Paane-Tiainen 2000, 36). Työidentiteetti muuttuu usein elämänkulun mukana, ja merkitykset vaihtelevat elämänkaaren eri vaiheissa. Työ voi kuvataiteilijalle merkitä esimerkiksi identiteetin kasvua, keskittymistä tietyssä ammatin osa-alueessa, keinoa toimeentuloon, kutsumusta tai elämäntehtävää. (Eteläpelto 2007, 108-109.)

5.2 Täydennyskoulutustilaisuudet toimintakentän avartajana

5.2.1 Ammatillinen tukiverkosto

Hanketaiteilijat tunnistivat ammatissa uudistumisen tärkeäksi edellytykseksi kuvataiteilijana kehittymiselle. Raekallio painottaa itsensä kehittämisen olevan yhteydessä kuvataiteilijana menestymiseen. Ammattitaidon kehittäminen edellyttää hänen mukaan pitkäjänteistä työskentelyä ja elinikäisen oppimisen taitoa. Jokiaho korostaa kuinka taiteilijalle tarjottavaan koulutukseen on suhtauduttava nöyrästi, jotta edellytykset taiteilijana kehittymiseen saavutettaisiin.

Minun mielestä se on yks sellanen ydinarvo, se että koko aika oppis jotain, että koko aika vois kehittyä, että se pieni lahjakkuus mikä itellä on, että se vois tuottaa parhaimpansa, mun mielestä se on tavotetila. (Pirkko Mäkelä-Haapalinna)

Hanketaiteilijat osallistuivat keskimäärin useaan koulutustilaisuuteen. Kouluttajiin ja sisältöihin oltiin pääasiassa tyytyväisiä. Täydennyskoulutuksen koettiin tarjoavan uusia toimintatapoja ja toimintakulttuureita taiteilijan arkeen.

Mun mielestä tosi tosi hyvin järjestetty että tiedotusta on ollut hyvin, kouluttajat on tosi korkeatasoista ja se päivän anti on ollut tosi tiivistä, ja sitte on myös jääny sitä pureskeltavaa kotiin. (Anna Alm)

Magenta-hankkeesta innostuin koska tämän suuntaista palvelua meille taiteilijoille en ollut aiemmin saanut. Magentan avulla opin tuotekehittelyä ja suuntaamista, kenelle tuotteitani teen, mikä on minun asiakaskuntani, mihin minun ammattitaidollani olisi mahdollista suunnata (-) Toivon jatkossakin tämän kaltaisia projekteja, jotka auttavat meitä, eli maalaaminen luontuu kyllä, mutta mitä kaikkea muuta taiteilijalta vaaditaan, siinä monet kaipaavat vielä ohjeistusta. (Saara Sarparanta)

Hanketaiteilijat korostivat sosiaalisen verkoston tärkeyttä täydennyskoulutustilaisuuksissa työhyvinvoinnin saavuttamisen kannalta. Raekallio näkee täydennyskoulutuksissa käytettyjen ryhmätilanteiden tarjoavan taiteilijalle tyypillistä yksinäistä työympäristöä poikkeavan oppimisympäristön. Magenta-hankkeen tarjoaman tukiverkoston, kollegojen, ohjaajien ja managerin, koettiin tukevan keskeisesti kuvataiteilijana toimimista. Sosiaalinen vuorovaikutus vaatii Mäkelä-Haapalinnan mukaan taiteilijalta avoimuutta ja joustavuutta. Alm korostaa kuinka

monelta taiteilijalta puuttuu sosiaalisen maailman hahmotuskyky, jota voidaan hyödyntää taiteen tekemisessä.

Yleensä taiteilijat kokee vierautta. (--) Koska me tehään työtä yksin niin sitä tärkeempi meille on se tavallaan kanssatovereitten se ihan seura ja yhteisöllisyys ja sitte toisaalta myöskin tuki ja arviointi, ja tällöinen omistusten otusten kerho että ei tarvi olla yksinään omistuksen. (Riikka Jokiah)

Taiteilijan ammatti on luonteeltaan yksinäistä työtä, jota nykyaikainen taiteen täydennyskoulutus pyrkii uusilla toimintamuodoilla muuttamaan. Magenta-hankkeessa taiteilijat pyrittiin kokoamaan yhteen keskustelemaan ja kehittämään yhdessä ammattiinsa sisältyviä tietoja ja taitoja. Lepistö painottaa, että menestyäkseen urallaan taiteilija tarvitsee virallisia ja epävirallisia kontakteja ja tukiverkostoja, joiden arvostuksella taiteilijan tuotanto saavuttaa sosiaalisen ja kulttuurisen merkityksen (Lepistö 1991, 34, 85). Briñón ja Niva määrittivät työhyvinvoinnin kehittämistä ilmenneen täydennyskoulutuksessa vertaistuen, virkistystoiminnan, motivoinnin, työnohjauksen ja työssä jaksamisen tukevinä toimintoina (Briñón ja Niva 2014, 13).

Ku on monta vuotta tehny, ni kaipaa jo vähän sitä että joku muukin kommentoi jotakin ja sanoo jotakin ja siit voi herätä aivan joku uus siemen, että aivan totta en oo ikinä huomannutkaan et mä teen noin, ja sitte lähtee vahvistaan jotaki osa-alueet, minkä joku toinen näkee ihan selvästi, et et tossahan sun lahja piilee. (--) Luulen että semmonen toisten vastaavassa tilanteessa olevien ihmisten tapaaminen niinku semmoset että siellä koulutustilaisuudessa tutustuu ja luo niitä suhteita ja verkostoja niin se varmaan vaikuttaa ainaki osaltaan semmoseen työhyvinvointiin, ja varmaan se että on se tunne ettei oo ihan yksin, että jos sä oot vielä päässy vaikka jäseneksi tohon sillä lailla että sul on aina ne taidemanagerin ja ketkä Magenta hankees on mukana, niin niitten puhelinnumerot ja yhteystiedot niin varmaan lisää semmost turvallisuuden tunnetta että tässä jollain lailla nyt mennään eteenpäin ja voi soittaa jos on joku kysymys tai ei ymmärrä jotain osa-alueita. (Saara Sarparanta)

Tavoitteellisella kuvataiteilijoiden työhyvinvoinnin lisäämisellä on hanketaiteilijahaastattelujen perusteella yhteys yhteistoiminnallisen oppimisen lähtökohtiin järjestää koulutusta. Yhteistoiminnallisen oppiminen on Paane-Tiaisen mukaan todettu olevan toimiva työyhteisöjen opetusmenetelmä, jossa kehitetään työntekijöiden välistä yhteistyötä, viestintää sekä kohennetaan työilmapiiriä ja päämäärätietoista työskentelyä sosiaalisen vuorovaikutuksen keinoilla.

Yhteistoiminnallisen oppimisen avulla voidaan harjaannuttaa kommunikaatio-, yhteistyö- ja ongelmaratkaisutaitoja sekä joustavuutta, joita kehittyvät työyhteisöt tulevaisuudessa työntekijöiltä edellyttävät. (Paane-Tiainen 2000, 32-33.)

5.2.2 Täydennyskoulutustilaisuuksien kehitystoiveet

Hanketaiteilijoiden kehitysehdotuksissa korostuivat tarpeet kehittää kuvataiteen täydennyskoulutusta työelämälähtöiseksi, taiteilijoiden henkilökohtaisia tarpeita palvelevaksi toiminnaksi. Pitkälle ajalle jaksottuviin yksipäiväisiin täydennyskoulutustilaisuuksiin osallistuminen tuotti vaikeuksia pääasiassa aikataulullisten ongelmien ja pitkien etäisyyksien vuoksi. Hanketaiteilijoilla oli vaikeuksia aikatauluttaa elämäänsä eri paikkakuntien sekä taiteellisen työskentelyn ja täydennyskoulutustilaisuuksien välille.

Hanketaiteilijahaastattelut sisälsivät ristiriitaisia kehitysehdotuksia täydennyskoulutuspäivien aikataululliseen järjestämiseen liittyen. Hanketaiteilijoilla oli vaikeuksia sanallistaa niitä kehitystä vaativia toimintoja, joilla täydennyskoulutustilaisuuksia voidaan tulevaisuudessa laatia kaikkia osapuolia palvelevaksi koulutukseksi. Syynä tähän olivat hanketaiteilijoiden toisistaan poikenneet lähtökohdat ja oppimistavoitteet osallistua taiteen täydennyskoulutukseen.

Lyhyet kolmen päivän vierailut Rovaniemellä tuntuvat Jokiahon mukaan ajallisesti liian lyhyeltä tavalta osallistua täydennyskoulutustilaisuuksiin. Jokiaho ehdottaa täydennyskoulutustilaisuuksien jaksottamista intensiivisempiin koulumaisempiin viikkoihin, esimerkiksi kahden kuukauden koulutukseksi, jossa viikonloput ovat vapaita. Tällöin taiteilijalla on mahdollisuus rytmittää selkeämmin aikaa sekä täydennyskoulutukselle että taiteelliselle työskentelylle. Mäkelä-Haapalinna toivoo vastaavasti, että täydennyskoulutustilaisuudet toteutuvat entistä lyhyimpinä ajanjaksoina, jotta opiskeltua asiakokonaisuutta on aikaa reflektoida. Sarparanta tukee myös ajatusta, että täydennyskoulutuspäivät jaetaan pienempiin osiin, jotta osallistuminen mahdollistuisi laajemmin kaukomatkalaisille ja työssäkäyville

taiteilijoille. Hän toivoi myös samoja täydennyskoulutuksen aiheita järjestettävän toistuvia kertoja hankkeen aikana.

Hanketaiteilijat korostivat, että täydennyskoulutustilaisuudet vaativat aihealueiden integrointia toisiinsa entistä pidemmille ajanjaksoille. Jokiaho mainitsee täydennyskoulutustilaisuuksien olleen toisinaan liian pitkiä, mikä ilmeni väsymyksenä ja keskittämättömyytenä. Jokiaho painottaa, että ideointi on haastavaa, kun sitä toteutetaan yhtäjaksoisesti. Päivien kulku on tärkeää suunnitella Jokiahon mukaan siten, että käytännön toiminta ja ideointi vuorottelevat saman päivän aikana. Tällöin aamupäivän aiheena voi olla esimerkiksi markkinointi ja iltapäivän puolestaan teoskuvaus.

Hanketaiteilijahaastatteluissa ilmeni, että taiteilijat oppivat asioita yksilöllisesti. Pedagogisia keinoja tulee hanketaiteilijahaastatteluiden pohjalta monipuolistaa ja suunnata entistä enemmän taiteilijoiden henkilökohtaisia oppimistavoitteita tukeviksi. Vastaavanlaisia monipuolistavia oppimisen keinoja ovat esimerkiksi päiväkirjan laatiminen ja koulutukselliset elämäkerrat -menetelmän käyttö täydennyskoulutustilaisuuksien työvälineinä.

Päiväkirjan laatiminen mahdollistaa Lukinskyn mukaan oppijaa reflektoimaan tiedostamattomia ajattelumalleja ja muutokseen pyrkivän toiminnan (Lukinsky 1996, 233-234, 239). Dominicén (1996) kehittämä koulutukselliset elämäkerrat -menetelmä soveltuu käytettäväksi taiteilijoille suunnattuun täydennyskoulutukseen, sillä se huomioi taiteilijalle tyypillisen lähtökohdan ajatella ammattiaan elämäntapana. Menetelmää pidetään aitona keinona reflektoida kriittisesti tietoa ja merkityksiä, joita aikuisoppijat elämän kokemuksiansa kautta konstruoivat. Opiskelijoita pyydetään menetelmässä esittämään elämäkertansa suullisesti, kirjallisesti ja yhteisen keskustelun muodossa. Koulutukselliset elämäkerrat -menetelmä on tarjonnut aikuisopiskelijoille työkaluja mallien, arvojen ja tietosisältöjen muuttamiseen. Kertomukset sisältävät sosiaalistumisen vaiheita, joita aikuisopiskelijat ovat sisäistäneet etsiessään identiteettiään sekä elämäntapaansa ja -tyyliänsä. (Dominicé 1996, 215-220, 227.)

Täydennyskoulutustilaisuuksien sisällöt kuvataiteilijan ammattitaidon kehittymisen näkökulmasta osoittautuivat olevan hanketaiteilijan henkilökohtaisista tavoitteista riippuen pääsääntöisesti hyödyllisiä, mutta täydennyskoulutuksen toteutus ei tukenut ajatusta kuvataiteilijan työelämälähtöisestä täydennyskoulutuksesta. Magenta-hankkeen täydennyskoulutustilaisuuksissa tarjottiin kouluttajien valmistelemia erillisiä esityksiä, jotka hanketaiteilijahaastattelujen pohjalta toimivat monipuolisina avauksina taiteilijan toimenkuvan eri osa-alueisiin. Hanketaiteilijat kuvasivat täydennyskoulutustilaisuuksia keskeneräiseksi toiminnaksi, jonka vaikutukset näkyvät vasta vuosien kuluttua. Tämä käsitetään yleisesti liittyvän täydennyskoulutuksen ja elinikäisen oppimisen luonteeseen.

Kuvataiteen täydennyskoulutus on tärkeää tulevaisuudessa suunnata yhä enemmän kuvataiteilijan yksilöllisten ongelmakohtien tiedostamisprosessiin, kuin yleisvaltaiseen katsaukseen kuvataiteilijan ammatin eri osa-alueista. Sosiokulttuuriset lähestymistavat ovat painottaneet sosiaalisen vuorovaikutuksen merkitystä, kulttuuristen välineiden käytön oppimista, ja tiedon oppimista sen autenttisissa käyttöyhteyksissä. Sosiaalisessa konstruktivismissa oppiminen ajatellaan olevan Tynjälän mukaan sidoksissa kontekstiinsa, siihen ympäristöön, tilanteeseen ja laajempaan kulttuuriin, jossa oppimista tapahtuu. Aitojen opiskelutilanteiden luominen sekä teorian, käytännön ja itsesäätelytaitojen opiskelun integrointi, ovat tällöin opetuksen lähtökohtana. Integroimista on harjoitettu muun muassa ongelmalähtöisillä opetussuunnitelmilla, jotka rakentuvat oppiaineiden sijasta erilaisten ongelmien ympärille. (Tynjälä 2002, 60, 63, 67.)

Briñón ja Niva painottivat Magenta-hankkeen jatkokehitysehdotuksissa, että Lapissa on jatkossa tärkeää kehittää menetelmiä osaamistarpeiden tunnistamiseen ja täydennyskoulutustilaisuuksien sisältöjen kohdentamiseen taiteilijoiden tarpeita vastaaviksi. Tällöin tavoitteena on järjestää monipuolisiin osaamiskokonaisuuksiin tähtäävää taiteen täydennyskoulutusta, jossa oppimistehtäviä laajennetaan ja täydennyskoulutuksen sisällöt yhdistetään vahvemmin taiteilijan henkilökohtaiseen kehittämisprojektiin työelämälähtöiseksi koulutukseksi. (Briñón ja Niva 2014, 18, 20.)

5.3. Manageritoiminta kuvataiteilijan ammatillisena tukena

5.3.1 Manageri toiminnan mahdollistajana

Magentassa on kuitenkin ollu silleen että sulla on välillä opaskin joka vie sua sinne rasteille ja on vähän reittiä merkitty niin kieltämättä se on ollu sillä lailla, ainakin mä oon kokenu sen paljon mielenkiintoisemmaksi. (Christa Haataja)

Hanketaiteilijat määrittivät managerin olevan kuvataiteilijan rohkaisemisen ja opastamisen konkreettisissa kuvataiteilijan ammattiin liittyvissä asioissa. Jokiaho korostaa kuinka henkilökohtaisten päämäärien saavuttaminen on realistista managerin avustuksella, koska managerin henkilökohtainen neuvonta huomioi taiteilijan ajankohtaiset kehitystarpeet. Mäkelä-Haapalinnan mukaan manageritoiminta voidaan nähdä kokonaisvaltaiseksi taiteilijan rinnalla kulkemiseksi, jossa kaksi osapuolta, taiteilija ja manageri, muodostavat kollegiaalisen yhteistyökuvion. Tällöin manageri nähdään johtajana, joka pyrkii selvittämään taiteilijalle ajankohtaista tilannetta ja oikeaa suuntaa ammatillisesti.

Magentassa on se että okei sinulla on tota ja tota lahjakkuutta mutta nääksä kuinka sä voit vielä kehittyä kuinka paljon parempi sä voit olla olla tässä eli se semmonen mikä auttaa mua seuraavalle tasolle. (Pirkko Mäkelä-Haapalinn)

Mun mielestä se manageri oli ihan siinä missä bändin manageriki, niin sillai tavallaan vahvistin ja tuki sitä mitä taiteilija kaipaa. (--) Että se auttaa sen toiminnan markkinoimisessa ja vahvuuksien löytämisessä ja suuntaamisessa. (Saara Sarparanta)

Manageritoiminta korosti hanketaiteilijoiden vahvuuksien löytämistä taiteilijana. Alm toteaa kuinka taiteilija tarvitsee välittäjätahon omien vahvuksiensa ja tukijajoukkonsa löytämiseen. Hän näkee luonteenpiirteiden hyödyntämisen ja epäonnistumisen sietämisen tärkeäksi oppimisprosesseissa.

Mä ainaki koen että mulle on ollu aivan valtavasti hyötyä et on päässy tapaamaan erilaisia ihmisiä, toisaalta on syntyny toisenlainen yhteys ymmärtää, esimerkiks täällä yliopiston taholta et mitä on satavissa ja monella tavalla, ihan lähteä siitä omasta verkottumisesta, ja niitten omien arvojen käymisestä läpi, et esimerkiks se taiteilijan toimintasuunnitelma minkä joutu tekemään, se oli tosi terveellistä tehdä se, todella mieltä mitä minä teen, missä minä olen hyvä, mitkä on mun heikkoudet ja vahvuudet, semmonen että se itsetuntemuksen lisääminen,

et taiteilija laitetaan oikeesti miettimään kaikkea mikä liittyy siihen tekemiseen, että ihan tosi terveellistä. (Pirkko Mäkelä-Haapalinna)

*Me olemme hyvin vaatimattomia, se että sen oman tekemisen esiintuominen ja oman osaamisen myyminen ja markkinoiminen on herkkä asia ja sen takia siihen ei kaikki kykene, että ei osaa sanoa hintaa esimerkiksi omalle työlleen. (--)
Ja semmonen epävarmuus on se, minkä takia pitää ehdottomasti kehittää ja saaha kontakteja, jotta saa apua siihen oman itsensä ja oman työnsä arviointiin. Että oppii arvostamaan ja luottamaan siihen omaan tekemiseen. (Christa Haataja)*

Paane-Tiainen selventää kuinka manageri voidaan ymmärtää tutoriksi, joka tarjoaa työnohjauksen muodossa neuvontaa, opastusta, emotionaalista tukea, tukipalveluja sekä vuoropuhelua oppijan, oppijoiden ja tutorin välillä. Tutorointi sisältää ammatillisen työskentelyn oppimista ja ammattipersonan kehittymisen tukemista. Tällöin lähtökohtana on oppimisen suunnitelmallista ohjaaminen, jolla tuetaan mielekästä ja itseohjautuvaa oppimista. (Paane-Tiainen 2000, 83-84.)

5.3.2 Verkostoituminen

Manageri nähtiin hanketaiteilijoiden näkökulmasta välittäjänä taiteilijan ja yhteiskunnan välillä sekä uskottavuuden ylläpitäjänä. Manageri antoi osaamisellaan taiteilijalle mahdollisuuden tutustua paikallisiin yhteistyötahoihin ja henkilöityä lappilaiseksi taiteilijaksi paikallisesti ja kansainvälisesti. Briñón ja Niva määrittelivät managerin tehtävänä olevan yhteisen kielen synnyttämisen yritysmaailman ja taiteilijan välille (Briñón ja Niva 2014, 24).

Manageritoiminta ymmärrettiin pääasiassa ulkoa tarjottavaksi palveluksi, joka helpottaa taiteilijaa keskittymään tärkeimpään tavoitteeseen, taiteelliseen toimintaan. Tätä vahvistaa Herrasen, Hounin ja Karttusen tutkimustulokset ammattikorkeakouluista kuvataiteilijoiksi vuosina 2001-2010 valmistuneista taiteilijoista, joista yhdeksänkymmentä kuusi prosenttia näki taiteellisen työn tekemisen olevan tärkein keino kehittää ja ylläpitää ammattitaitoa (Herranen, Houni & Karttunen 2013, 90-91). Taiteilijan ammattiin liittyvät sivutoimiset asiat, kuten tuotteiden ja palvelujen

myyminen todettiin kaventavan hanketaiteilijoiden työskentelyaikaa, minkä vuoksi hanketaiteilijat ovat valmiita korvaamaan managerille aiheutuvat kulut tehdystä työstä.

Siinä olis tavallaan se manageri välissä joka, pitäs sen taiteilijan uskon siinä. (--) Mä oon tehny, kuvituksia ja maalannu moottoripyöriä ja vaikka mitä muotokuvia tehny valokuvista jotka vie hirveesti aikaa jotka kaikki on pois oikeesta luovasta prosessista. (--) Mun pitäs samalla ylläpitää nettisivua, tehä kaikenlaisia hakemuksia, yrittää olla esillä jossain messuilla pitää näyttelyitä, sitte näyttelyt tarvii kuljetuksen, gaaffisen suunnittelun, julisteita ja, mä hädin tuskin kerkeän tekeen ne kuvat. (Jouko Alapartanen)

Siihen kuuluu niin paljon muutaki, et se on käsittämätöntä et joku voi aatella et oispa helppo ammatti toi taiteilija, että sä vaan maalaillet, et sun ei tarvi muuta tehä. Niin siin tarvii koko sen oman markkinoinnin niinku suunnitella ja yhteistyökuviot ja kaikki. (Saara Sarparanta)

Osa perinteisen kuvataiteen harjoittajista näkee manageritoiminnan vielä negatiivissävytteisenä taiteen kentän ulkopuolisena toimintana, jossa managerin ajatellaan olevan taidemaailmassa rahallinen uhka taiteilijalle.

Jos jokaisella taiteilijalla olis oma manageri joka tekis sitä tunnetuksi tekemis työtä mitä se nyt onkaan sitte niin varmaan edistystä.--) Mutta se sitte tulee helposti semmonen riippuvaisuussuhde että kuorivat kermat päältä ja osallistuu myöskin siihen rahastukseen, on mukana siinä, ja vievät sulta siitä suunnilleen puolet, että ei se ole aina niin pelkästään myönteistä se managerointi, et se saattaa myöskin, jossei se onnistu että manageri on samalla aaltopituulla kun se tekijä niin voi mennä metsään se homma. (Reijo Raekallio)

Alapartanen korostaa, että kuvataiteilija ei kykene edustamaa itseään tarpeeksi uskottavasti yhteistyötahoille tai yhteiskunnan toimijoille, kuten apurahojen päättäjille tai kansalaiseläkelaitokselle. Hänen kokemuksensa mukaan yhteiskunnan välinpitämättömyys näkyy arjessa pätkätöinä ja rahattomuutena. Kun taiteilijalta puuttuu rahan tuoma rauha, ei hän voi toteuttaa ammittiaan keskittyneesti. Alapartainen on esimerkiksi joutunut luopumaan useita kertoja työhuoneestaan, minkä vuoksi hänellä ei ole ollut fyysistä pysyvää paikkaa toteuttaa taidemaalarin työtä. Tämä puolestaan on vaikeuttanut näyttelyiden järjestämistä taiteellisesti arvostettuihin paikkoihin Lapissa.

Täällä ei oteta ihmistä vakavasti siis mua ei kukaan kuuntele jos mul ei oo managerii tai jotain muuta henkilöä joka toimii mun puolesta. (--) Sulla ei oo mitään kontakteja asiakkaisiin, sitte sun toiminimi sä oot taiteilija, ihmiset

aattelee että sä oot pelle. (--) Mutta jos semmonen asian osaava manageri soittas sinne että hei että täs meillä on tämmönen, tuote mihin kuuluu tälläsiä asioita ja osais sen bisneskielen (--) Eikä se manageri näyttäis tämmöseltä niin, se vois toimia ehkä mahdollisesti. (Jouko Alapartanen)

Mä mietin jo tätä ulkomuotoo niin just hiukset harottaa ja villasukat jalas ja ottaisitko nyt tässä on hyvinki taiteellinen tuote niin manageri menis sillai vimpan päälle salkku kädessä niin paremmin sopii sinne muualle maailmaan ku se laahustelija, joka maalitahra poskes. (Saara Sarparanta)

Jokiaho perustelee managerin kannattavuutta taiteilijalle sillä, että managerille maksetaan saman suuruinen palkka kuin galleriat vaativat provikan myydystä työstä. Jokiahon mukaan manageri tulee nähdä luotettavana henkilönä asiakkaan kannalta, sillä hänen työkuvaansa kuuluu taiteilijan työn arviointi ja markkinointi. Raekallio tiivistää managerin toimen taiteilijan tunnetuksi tekemisen tehtäväksi. Manageri on Jokiahon mukaan oikea henkilö kertomaan asiakkaalle taiteilijan teosten taustoista. Jokiaho perustelee ettei taideteosten myyminen ja ostaminen tarvitse siten olla niin hankalaa kun se nykypäivänä ajatellaan olevan. Kyse on enemmänkin hanketaiteilijahaastatteluiden perusteella asenteen muutoksesta, jota tarvitaan taiteilijan toimenkuvan ja työllistymismahdollisuuksien laajenemiseen.

5.3.3 Työelämälähtöiset kehittämisprojektit

Kehittämisprojekteihin osallistuneet hanketaiteilijat kokivat laajentaneensa kykyjään työskennellä vuorovaikutuksessa paikallisten yhteistyökumppaneiden kanssa. Palvelumuotoilun menetelmät antoivat toiminnassa aktiivisesti mukana olleille hanketaiteilijoille näyttelymahdollisuuksia ja käytännön kokemusta projektihallinnasta pääasiassa hyvinvoinnin sektorilla. Kehittämisprojekteissa käytetyt palvelumuotoilun menetelmät antoivat perinteiseen kuvataidenäyttelyn järjestämiseen vaihtelua sekä lisäsivät tuotteistamis- ja markkinointiosaamista. Useat toimintakonseptit jatkuivat hanketaiteilijoiden kehittäminä Magenta-hankkeen päättymisen jälkeen.

Hyvien vinkkien ja selkeiden ohjeiden lisäksi sain paljon uusia tuttavuuksia ja tietoa kanssatoimijoista. Myös rutkasti hauskoja ja toimivia ryhmäytymis- ja ideoimismenetelmiä tuli kokeilua, joista varmaan joitain tulen jatkossa itekin käyttämään. (Christa Haataja)

Mutta mun mielestä ehkä ennen kaikkea se että sulla on mahdollisuus katkoa sitä omaa tekemistä ja työtä vähän niinkö ulkopuolelta, ja sitte arvioida sitä kautta itsekin sitä, mitä tarttee ja että mitä haluaa. (Christa Haataja)

Palvelumuotoilutuokiot tarjosivat uusia työkaluja hanketaiteilijoiden ammattitaidon kehittämiseksi. Magenta-hankkeen palvelumuotoilutuokioiden lähtökohdiksi Lapin yliopiston julkaisemassa tutkimusraportissa (2014) määritellään asiakastarpeiden tunnistaminen, sekä luovan ongelmaratkaisun ja ideoinnin menetelmien käyttö taidepalveluiden suunnittelussa. Palvelumuotoilutuokioilla saatiin aikaan uudentyyppinen oppimisympäristö osallistumiselle, sitoutumiselle, yhteistyölle ja innovaatioille. Toiminnassa syntyi uusia verkostoja ja taiteidenvälistä tiedonvaihtoa. Palvelumuotoilutuokioiden aikana tunnistettiin eri sidosryhmien yhteistyömahdollisuuksia ja pohdittiin arktisen alueen, Rovaniemen brändin ja matkailun sisällyttämistä osaksi lappilaista palvelumuotoilua. Palvelumuotoilutuokioiden jälkeen hanketaiteilijat kehittivät palveluita edelleen managerin avustuksella. Seuraavaksi kehitetyt palvelut pilotoitiin näyttelyissä ja työpajoissa, joihin pääosa hanketaiteilijoista osallistui aktiivisesti. (Jokela, Koistinen & Moilanen 2014, 28-29, 32, 36.)

Jokiaho saavutti palvelumuotoilun keinoilla omia vahvuuksiaan tukevan tavan kehittää osaamistaan taiteidenvälisessä toiminnassa. Jokiaholle oli mielekäästä työskennellä vuorovaikutuksellisissa projekteissa ja muodostaa toiminnallaan aitoja asiakassuhteita. Jokiaho ohjasi Magenta-hankkeessa Hehku-työpajaa, joka sisälsi harjoituksia kuvataiteen, teatteri-ilmaisun, kirjoittamisen ja äänenkäytön alueilta. Hehku-työpajojen harjoituksissa syvennettiin läsnäolon, kuuntelemisen ja keskittymisen taitoja sekä luotiin tila itseilmaisulle. Hehku-työpajoja kehitettiin yhteisöjen eri tarpeisiin Magenta-hankkeessa yhteistyössä Lapin taiteilijaseuran, Kulttuuritalo Korundin, Arktikum-palveluiden ja TAIKA-hankkeen kanssa. (Briñón ja Niva 2014, 27-28.) Jokiaho oli myös osallistujana Magenta-hankkeen kansainvälisissä toiminnoissa, I live on the artic circle -näyttelykokonaisuudessa, joka avattiin viidessä galleriassa Tallinnassa ja kolmessa galleriassa Riikassa syksyllä 2012 (Lapin taiteilijaseura ja Suomen Viron-instituutti 2013, 17).

Jokiaho oli aktiivisesti kehittämässä Taidebileet-kuvataidetyöpajaa Magenta-hankkeessa yhdessä Henri Hagmanin ja Merja Briñónin kanssa. Taidebileet sisälsi aikuiselle kohderyhmälle elämyksellisen ympäristön maalata luovassa tilassa. Taidebileissä käytettiin action painting -tekniikkaa, jossa inspiroiva ympäristö muodostetaan musiikin, värien ja videoiden avulla. Ohjaajien tehtävänä oli toimia väritarjoilijoina, oppaina ja taidekeskustelijoina. Taidebileet lanseerattiin lokakuussa 2011 Hyvinvointia kulttuurista Lapissa -seminaarissa Kulttuuritalo Korundissa. Jokiaho ja Alm olivat kehittämässä yhteistyössä yhdessä Henri Hagmanin ja Markku Raikaslehdon kanssa Taidebileistä lastenversiota, Lasten taidekarnevaali -kuvataidetyöpajaa. Vuonna 2012 Tornioviikkojen yhteydessä järjestettiin kahdeksan Lasten taidekarnevaalia ja kaksi Taidebilettä. Lasten karnevaalit järjestettiin myös neljä kertaa Rovaniemi-viikolla Kulttuuritalo Korundissa syksyllä 2013. (Briñón ja Niva 2014, 26-27.)

Kehittämiprojektit ovat tarjonneet Almille näyttelymahdollisuuksia ja kokemusta projektihallinnasta. Alm toteaa palvelumuotoilupäivien antaneen hänelle uusia näkökulmia taiteen tekemiseen sekä mahdollisuuksia tutustua palvelupäivien kautta paikallisiin kontakteihin, kuten vanhusvammaistyöhön sekä erityisnuorisoon. Alm oli Lasten taidekarnevaalien lisäksi aktiivisena osallistujana Meri-Lapin Taideankkurit -projektissa, jossa kuvataidekasvattajat ja kuvataiteilijat toimivat työpareina erilaisissa nuorille kohdistetuissa työpajoissa ja taidetapahtumissa. Meri-lapin Taideankkureiden tavoitteena oli lisätä tasa-arvoa, suvaitsevuuksia, yhteisöllisyyttä, arjen luovia toimintoja sekä visuaalisen alan ammattilaisten yhteistyötä ja työllisyyttä Kemissä. (Briñón ja Niva 2014, 29.)

Mäkelä-Haapalinnan aktiivisuuden johdosta visuaalisen taiteen toiminta aktivoitui Kemijärvellä Magenta-hankkeen aikana. Yhteistyö managerin kanssa lisäsi Mäkelä-Haapalinnan mukaan osaamista, verkostoja ja työllistymismahdollisuuksia. Mäkelä-Haapalinnassa toimi Magenta-hankkeessa Kemijärven kummitaiteilijana, jonka tehtävänä oli toteuttaa yhteisöllinen taideprojekti yhdessä alueen nuorten kanssa. Magenta-hankkeen kummitaiteilijatoiminnassa taiteilija työskenteli yhteisössä, yrityksessä tai organisaatiossa ohjaten taideprojektia. Kummitaiteilijatoiminnan tavoitteena Kemijärvellä oli kasvattaa kuvataiteen näkyvyyttä ja edistää hyvinvointia.

Kummitaiteilijatoiminnassa syntyi kolmikielinen Mäkelä-Haapalinnan (2013) kuvittama ja paikallisten nuorten runoja sisältävä, *Kuin kaunein timanteilla koristeltu peili* -taidekirja. Julkaisun lisäksi kemijärveläiset nuoret toteuttivat seinämaalauksia koululle Mäkelä-Haapalinnan ohjaamana. Mäkelä-Haapalinnassa organisoitiin myös kuukauden taulu -toimintaa Kemijärven sairaalan kahvilassa, missä kuukausittain esiteltiin kemijärveläinen taiteilija ja taulu, josta Mäkelä-Haapalinnassa kirjoitti toistuvasti esittelyn paikallislehteen. (Briñón ja Niva 2014, 28.)

Palvelumuotoilun menetelmät antoivat Mäkelä-Haapalinnalle välineitä taidenäyttelyyn järjestämiseen. Art tasting -taidemaistiaiset oli Galleria Kellokkaassa kesäkuussa 2013 toteutettu, palvelumuotoilun avulla kehitetty uusi palvelu, jossa Mäkelä-Haapalinnassa oli keskeinen toimija. Taidemaistiaiset oli Mäkelä-Haapalinnan näyttelyiden yhteyteen kehitetty elämyksellinen ja moniaistillinen palvelu, jossa kävijä osallistui näyttelyyn maku- ja tuoksuelämyksen kautta samalla kun taiteilija kertoi teostensa taustoista. (Briñón ja Niva 2014, 26.)

Yhteistoiminnallisilla opiskelumuodoilla hyödynnetään Tynjälän mukaan oppimisen sosiaalisuutta ja vuorovaikutuksellisuutta (Tynjälä 2002, 65). Taiteilijoiden oppimisprosessi palvelumuotoilupäivillä voidaan nähdä noudattavan Poikelan selittämää kokemuksellisen oppimisen yhteistoiminnallisuuden periaatteita, kun taiteilijat jakoivat kokemuksiaan sekä reflektoivat ja analysoivat yhdessä uutta tietoa, malleja ja käsitteitä uusista näkökulmista käsin. Uusi tieto organisoitiin käsitteelliseen malliin, mitä seurasi soveltamisvaihe, jossa ryhmässä tuotettua toimintasuunnitelmaa tai työkalua testattiin käytännössä kriittisesti havainnoiden. Tavoitteena oli tällöin kerätä kokemuksia työskentelytavan tai työkalun käytännön toimivuudesta vuorovaikutuksen ja yhdessä arvioinnin avulla. (Poikela 2005, 29-30.)

Magenta-hankkeen kehittämisprojektit edustivat ongelmaratkaisun ympärille rakentuvia oppimisprojekteja (Poikela ja Nummenmaa 2002, 39) palvelumuotoilun menetelmillä. Ammatillisten ongelmien käsittely, jäsentely, kehittäminen ja arviointi ryhmässä tarjoavat Kuosan ja Westerlundin mukaan alustan monipuoliseen teoreettisten ja käytännöllisten ongelmien käsittelylle. Palvelumuotoilu on työssä oppimisen näkökulmasta keino

ymmärtää elämää ja yksilöllisiä tarpeita yhteiskunnassa. Muotoilun menetelmiä käytetään palvelumuotoilussa verkostojen ja palvelu- ja liiketoimintataitojen laajentamiseen, sekä jo olemassa olevien palveluiden kehittämiseen esimerkiksi teknologian ja sosiaalisen median työvälineitä soveltamalla. (Kuosa ja Westerlund 2012, 22-24.)

5.3.4 Uudet toimeentulomuodot

Manageritoiminta nähtiin pääasiassa kuvataiteilijan uudeksi toimeentulon mahdollistajaksi. Nyky-yhteiskunta näyttää hanketaiteilijahaastattelujen perusteella tarjoavan kuvataiteilijalle uusia toimeentulomahdollisuuksia, mikäli kuvataiteilija aktiivisesti osallistuu yrittäjyystaitojensa kehittämiseen.

Mitä nyt luodaan on se asia viidentoista vuoden päästä sitten taiteilijoilla ihan tavallista. (Anna Alm)

Hanketaiteilijoiden aktiivisuus tuotteistaa palveluitaan ja tuotteitaan vaihteli tapauskohtaisesti. Usea hanketaiteilija oli harjoittanut yrittäjyystaitoja ennen Magenta-hanketta. Oleellista teosten myynnin edistämistyölle osoittautui olevan taiteilijan oma aktiivisuus, joka välittyi vahvasti esimerkiksi Mäkelä-Haapalinnan toiminnassa. Tuotteistaminen kuului Mäkelä-Haapalinnassa työkäytäntöihin jo ennen Magenta-hanketta. Mäkelä-Haapalinnassa on ollut yritystaustansa kautta yhteistyössä useiden eri tahojen kanssa, ja hän on löytänyt asiakaskuntansa taidenäyttelyillä ja tilaustoilla. Mäkelä-Haapalinnan tuotteistaminen ilmeni maalauksista kehitettyinä tuotteina, kuten kortteina, muistivihkoina ja kaulahuiveina. Hän on myös kehittänyt valoa loistavan hämääriin tiloihin soveltuvan taulukonseptin. Mäkelä-Haapalinnassa ihmettelee taiteilijoiden yleistä negatiivista suhtautumista tuotteistamiseen, sillä hän näkee tuotteistamisen olevan hyvä keino toimeentulon saavuttamiseen kuvataiteilijana. Sjöberg painottaa että kaupallisuus, tuotteistus ja talous määrittellään usein kriittisesti, vaikka tulisi keskittyä siihen, mitä käsitteet merkitsevät eri taiteissa ja miten niiden joustavuutta voitaisiin hyödyntää (Sjöberg 2010, 9).

Herrasen ja Karttusen mukaan Lapin taiteilijoiden täydennyskoulutustarpeet kohdistuvat muun muassa osaamisen markkinointiin, myyntiin ja taloushallintaan. Tällöin voidaan puhua palveluosaamisesta, joka liittyy keskeisesti taiteilijan kommunikointi- ja viestintätaitojen, markkinointiosaamisen ja tuotteistamisen kehittämiseen. (Herranen ja Karttunen 2012, 26.) Täydennyskoulutukseen sisällytetyn yrittäjyystaitojen lähtökohtana pidettiin Briñónin ja Nivan mukaan taiteilijan henkilökohtaisten valmiuksien tukemista ja ammatissa tarvittavien lisätaitojen oppimista, kuten tuotteistamista, markkinointia, hinnoittelua ja verotuksen oppimista. Yrittäjyystaidoissa nähtiin yhdistyvän täydennyskoulutuksen ja manageriosaamisen kehittämisen osa-alueet, kun uusia liiketoimintamahdollisuuksia, esimerkiksi tuote- tai liikeideaa kehitettiin yrittäjyystaitoihin keskittyvissä koulutuksissa. (Briñón ja Niva 2014, 13.)

Tuotteistaminen osoittautui olevan osalle hanketaiteilijoista arkeen kuulumaton toiminnan muoto. Taiteilijan motivaatioon kehittää yrittäjyystaitojaan vaikutti se, miten taiteilija näki tuotteistamisen hyödyn suhteessa työllistymiseensä. Käsitteen ajateltiin tässä yhteydessä olevan vieraasta kontekstista siirretty taiteilijan ammattitoimintaan.

Mie pikkusen skeptisesti suhtaun tämmöseen tuotteistamiseen taiteilijan kohdalla, että sitte siinä tavallaan alkaa ohjelmoimaan itseensä tekemään jotaki tuotetta, joka sitte saattaa muuttua väkinäiseksi vääntämiseksi. (--) Kyllä mä sen myönteisessä mielessä ymmärrän että se on bisnesmaailman sana, mut että taiteilijalle se ei merkitte se sana samaa kuin mitä kuin sille bisnesihmiselle. Ja vaikka siis lopputulos saattaa olla aivan sama niin, asennoituminen on aivan eri. (Reijo Raekallio)

Mä en koe olevani yrittäjä, ajattelen olevani kuvataiteilija joka markkinoi osaamistaan ja taideteoksia mahdollisille ostajille ja gallerioihin ja näin. Mut se on kuitenkin eri juttu ku yrittäjyys, must yrittäjyys on selkeesti, katotaan mitä jää kassavirroissa viivan alle ja se on prosessina huomattavasti enemmän, eli siis eihän tää mun homma ole tuottavaa millään tavalla se on täysin sellasta, mikä liittyy muihin arvoihin ku siis siihen että saisin paljon rahaa. (--) Taiteilijaa ei tulis rinnastaa yrittäjään, koska siinä mennään vaarallisille vesille ja, meidän täytyy ymmärtää että yhteiskunnassa on arvoja jotka ei oo rahassa mitattavia ja taiteilijan toiminta on nimeen omaan semmosta sekä toimintana että myöskin tietenki lopputulokset. Taiteilija tuottaa muutaki ku vaan esineitä että kyllä se tuottaa ajattelua, ilmapiirejä, toimintayhteisöjä, sosiaalisia tilanteita ja tapahtumia. (Riikka Jokiaho)

Hanketaiteilijoiden asenteet tuotteistamista kohtaan ilmenivät vastakkaisina mielipiteinä. Osa taiteilijoista näytti suosivan enemmän perinteisen taiteen arvoja, kuin uusia taiteen kentän ulkopuolisia toimeentulomuotoja. Eskolan ja Suorannan mukaan käsitteisiin liittyy arvoarvostelmia, jotka vaikuttavat siihen, miten käsite määritellään (Eskola ja Suoranta 2008, 78). Puhuttaessa taiteen autonomiasta tarkoitetaan Lampelan mukaan taiteen itseisarvoa hengellisenä ja immateriaalisena arvona. Tuotteistaminen nähdään sekä elitistisenä taidetoimintana, esimerkiksi huutokaupoissa, yksityiskokeelmissa tai museokokeelmissa, että taiteen yhteisöllisenä käytettävyytenä, esimerkiksi taidetapahtumien ja -projektien tuottamisena yrityksille ja yhteisöille. (Lampela 2012, 95.)

Taiteen hyödyntäminen ei Lampelan mukaan ole 2000-luvun suomalaisessa yhteiskunnassa kuvataiteilijalähtöistä, sillä luova talous rakentuu taiteen ulkopuolella, muun muassa työ- ja elinkeinoelämän taloudellisten periaatteiden sanelemana. Kuvataiteilijoiden enemmistö ymmärtää tästä johtuen taiteen hyödyntämisen perustuvan kulttuuripolitiikan epämielekkääksi toiminnaksi, jossa taiteen monimuotoisuus kärsii ja taiteen välineellistäminen korostuu tuotteistamisen ja markkinoinnin lisääntyessä. Lampela toteaa, että kuvataiteilijoille on tyypillistä puolustaa taiteen autonomiaa, joka käsitetään taiteen ainutkertaisuudeksi suhteessa taidekentän ulkopuolisiin päämääriin, käytäntöihin ja tehtäviin. Kuvataide nähdään ainutlaatuisempuna sitä verrattaessa viihteeseen, jossa kulttuurin brändääminen ja tuotteistaminen ovat arkipäivää. Taiteen tuottavuus ei tällöin ole rahassa mitattavissa, mihin globaali taloudellinen kasvu perustuu. (Lampela 2012, 86-87, 89, 90, 130.)

Teknologian eri käyttömuodot nähtiin hyödylliseksi kuvataiteilijan ammatin sisältöjen kehittämisen kannalta. Raekallio painottaa pitkän taiteilijauran kokemuksella, että taiteilijana toimiminen ei ole nyky-yhteiskunnassa niin haastavaa, kuin mitä toimeentulon saavuttaminen edellytti hänen alku-urallaan. Internet on lisännyt Raekallion mukaan kuvataiteilijan toiminnan mahdollisuuksia esimerkiksi tarjoamalla väylän markkinoida taidetta ja tutustua erilaisiin taidenäyttelyihin sähköisesti. Sarparanta korostaa taiteellisten kotisivujen tärkeyttä taiteilijan näkyvyyden

saavuttamisessa. Hanketaiteilijat omistavat henkilökohtaiset kotisivut tai heidän töitään on nähtävillä Lapin taiteilijaseuran Napa -gallerialainaamon kotisivuilla.

Herranen, Houni ja Karttunen toteavat, että teknologisen kehitys tarjoaa kuvataiteilijoille uudenlaisia esitys- ja jakelukanavia, vuorovaikutuksellisia tekemisen tapoja, sekä rohkaisee uusien taidemuotojen syntyyn ja työllistymiseen IT-alalla (Herranen, Houni & Karttunen 2013, 120). Teknologiaa hyödynnetään yhä enemmän taiteellisessa prosessissa ja virtuaalimaailmojen ennustetaan yleistyvän tulevaisuudessa. Kuvataiteilijoihin kohdistuneita teknologiseen ja tietotekniseen osaamiseen liittyviä osaamistarpeita ovat muun muassa verkko-osaaminen, kotisivujen muodostaminen ja ylläpitäminen, mobiiliympäristöjen hallinta, tietokantojen ymmärtäminen, taitto- ja kuvakäsittelyohjelmien hallinta, digitaalinen kuvaus ja IT-sovelluksien hallinta. Internet tarjoaa nykyajan taiteilijalle alustan, jonka kautta taiteilija kykenee informoimaan, myymään teoksia ja tavoittamaan yleisönsä. (Herranen ja Karttunen 2012, 29.)

Kuvataiteilijoiden suhtautuminen uusiin työllistäviin toimeentulomuotoihin osoittautui olevan ristiriitainen ja riippuvainen yksilöllisestä työhistoriasta, esimerkiksi aiemmasta yrittäjyydestä. Briñón ja Niva huomauttavat, että Magenta-hankkeen tarjoamiin paikallisiin kehittämisprojekteihin ollut hakijamäärä oli hyvin matala, mihin luultavasti vaikuttivat sekä tottumattomuus hakea vastaavanlaista työtehtävään että tehtävästä tarjottava palkkion riittämättömyys (Briñón ja Niva 2014, 24). Art360-hankkessa todettiin, että taiteilijoiden halukkuus yrittäjyyteen ja oman toiminnan mieltämiseen yritystoimintana ilmenee vähäisenä ja epäileväisenä, vaikka monet taiteilijat ovat valmiita yhteistyöhön ja monialaiseen toimintaan (Art360 2011, 22). Tästä syystä lapin taiteilijat tarvitsevat managerin tukea tavoittaakseen alueen yritykset, jotka eivät välttämättä tiedosta visuaalisen taiteen potentiaalia tai ymmärrä kuvataiteilijoille tavanomaista ammattikieltä (Briñón ja Niva 2014, 35).

5.3.5 Manageritoiminnan kehitystoiveet

5.3.5.1 Toiminta-alueen laajentaminen

Hanketaiteilijahaastatteluissa ilmeni, että taiteilijat odottivat Magenta-hankkeen kaltaisen taiteen täydennyskoulutuksen tarjoavan työllistymistä ja toimeentuloa edistäviä projekteja. Magenta-hankkeen esiselvityshankkeessa korostettiin taiteilijaseuran jäsenten ensisijaista toivetta managerin tehtävästä edistää taiteilijoiden työllisyyttä ja toimeentuloa (Miettinen ja Imporanta 2010, 8). Taiteilijoilla oli työllistymisen suhteen henkilökohtaisia tavoitteita liittyen muun muassa teos-, tuote- ja galleriamyyntiin sekä osaamisen markkinointiin. Osa hanketaiteilijoista ei kuitenkaan kokenut Magenta-hankkeen antaneen heille työllistymismahdollisuuksia, sillä ideoiden koettiin jääneen kehitysasteelle ilman työllistävää projektia.

Ehdottomasti se että siellä oikeesti tehdään, ja sitten aikuisoppijana niin jotenkin toivoo että se ois oikeesti sidottu työelämään, just näihin yhteistyökumppaneihin et se ois oikeesti sidottu johonki ettei must tunnu et mä tuhlaan tuntejani, joitei paljonkaan ylimäärsii. Niin aina jos siinä on semmonen olo että siel on joku paikallinen yrittäjä joka oikeasti tarvii vaikka jatkossa hotellinsa seinillä vaikka jotain maalauksia, et se on just sitä mikä ois mun toiminta-alaa ja sitte me yhdessä siellä päivä ollaan ja tutustutaan vielä sivussa niin aina parempi et sen pystyy konkreettisesti heti ajatella johonki oikeeseen tekemiseen mihin missä sitä tulee hyödyntää. (Saara Sarparanta)

Hanketaiteilijat korostivat kuinka managerin on tulevaisuudessa tärkeää tarjota entistä enemmän työkaluja ja reittejä kuvataiteilijalle yhteistyömahdollisuuksiin paikallisten ja kansainvälisten tahojen kanssa. Palvelumuotoilutuokioiden ideointi koettiin Magenta-hankkeessa irralliseksi Lapin elinkeinoelämästä (Jokela, Koistinen & Moilanen 2014, 35). Koulutuksen sisältöä tulisi kehittää konkreettisiin toimintamuotoihin ja kontakteihin, jotka tarjoavat paikallisille kuvataiteilijoille mahdollisuuden saada toimeentuloa erilaisten projektien yhteydessä. Jokiaho kuvailee kuinka kuvataiteilijoiden hyödyn kannalta on mielekkäämpää, että yhteistyötahot ja rahoitus järjestetään valmiiksi vireillä oleviin projekteihin. Tällöin taiteilijat pystyvät esittelemään osaamistaan esimerkiksi Rovaniemen kaupungin toimijoille. Taiteilijoiden toimenkuvasta ja tuloksista tulee järjestää näyttely, jotta taiteilija henkilöityy lappilaiseksi taiteilijaksi ja löytää kohderyhmänsä. Jokiahon mukaan on tärkeää, ettei

markkinoinnista ainoastaan puhuta, vaan jokin konkreettinen projekti toteutetaan koulutuksen aikana.

Must tuntuu et se on aika piiloresurssi se taiteilijoitten osaaminen että siinä on aika paljon sellasta mitä voitais käyttää hyväksi eri yhteyksissä, ja mikä näkyy hirveen vähän missään kaupungissa että on aika paljon aivoja jotka keksii aika paljon kaikkii juttuja, niin siinä ois sellanen kivi käännettävänä. Ymmärtäs myöskin sen että sen ei tarvis maksaa maltaita et siinä on joku taiteilija mukana et se ei tarte kaikki maksaa hirveen paljon enemmän vaan se tarkoittaa ehkä sitä vaan että kaikki on niin kiinnostavamman näköstä, tietenki sen täytyy maksaa jotakin että pitäs päästä ulos myös siitä ajatuksesta että taiteilijan ei tarvi maksaa mistään mitään. (Riikka Jokiaho)

Taiteilijat olivat kiinnostuneita kansainvälisen ammatillisen toiminnan laajentamisesta. Hanketaiteilijoista vain Jokiaho oli aktiivisesti mukana Magenta-hankkeen organisoimassa kansainvälisessä toiminnassa. Jokiaho mainitsee kuinka täydennyskoulutuksen tulee järjestää kansainvälistä toimintaa, jossa tehdään yhteistyössä projekti toisen kulttuurin kanssa Lapissa tai ulkomailla. Mäkelä-Haapalinna toivoo täydennyskoulutuksen tarjoavan kansainvälisiä kontakteja, esimerkiksi siihen liittyen keneen taiteilija voi ottaa yhteyttä Norjassa, Ruotsissa tai Hollannissa taiteensa myynnin edistämiseksi. Manageritoiminnan toivottiin jäljittelevän kansainvälistä mallia, jossa manageri valitsee ”talliinsa” useita taiteilijoita markkinoidakseen heidän tuotantoaan.

Mä haluaisin että ne manageriehkokaat kävis mun työhuoneella tutustumassa haluaako ne manageroida mua, pääsenkö mä heidän talliinsa sillä tavalla että ne näkee sen tason minun nokatusten, ja silloin ku ne on vakuuttuneita mun työstä ne haluaa sitä myyä, niinku Berliinissä tai muualla maailmassa niin ne galleristit joilla on taiteilijoita niin sanotusti tallissa niin ne on vakuuttuneita siitä taiteilijan työstä ja ne vie sitä eteenpäin. (Jouko Alapartanen)

Musta se on hyvä asia ja mä en piittaa että must ois loistavaa jos joku ihminen joka osaa manageritoiminnan vaikka perustas jonku tallin mihin se ottaa jonkun viis taiteilijaa ja rupee kauppaan mejän duuneja, että ihan suoraan musta se vois olla ihan tämmöstä perustyötäki, eikä sen tarttis olla gallerioita enää ku ei olla tavallaan kiinni missään ku sähkösenäki voi lähettää jonkunäkösiä kuvia töistä, mä kokisin sen aika hienonaki luottamuksen osotuksena. (Riikka Jokiaho)

Lampisen tutkimuksessa nousee esiin vaatimus, jonka mukaan menestyvä kuvataiteilija on kansainvälinen, osallistuu kansainväliseen näyttely- toimintaan ja työskentelee osaaikaisesti taiteilijaresidensseissä maailmalla. Suomalaisessa taidejärjestelmässä valtion suora taiteilijatuki ohjautuu taiteilijoille, jotka ovat aktiivisesti mukana kansainvälisissä hankkeissa tai saavat mahdollisuuden esitellä taidettaan suomalaisissa taidemuseoissa. Vastaavanlainen näkyvyys edesauttaa taloudellisen toimeentulon turvaamista, ja siten tukee päätoimista taiteilijuutta. Esiintulo edellyttää muun muassa verkostoitumista, kykyä markkinoida taidettaan ja osaamistaan kotimaassa ja ulkomailla. (Lampinen 2012, 95, 98, 100.)

Briñónin ja Nivan mukaan lappilaiset kuvataiteilijat ovat kiinnostuneita kansainvälisistä toiminnoista, mikä on ymmärrettävää, kun huomioidaan Lapin haasteet kuvataiteilijan toimintaympäristönä. Magenta-hankkeen organisaatio pohti toiminnan kehittämistä muun muassa kansainvälisellä taiteilijavaihdolla ja taiteilijaresidenssikonseptin kehittämisellä. (Briñón ja Niva 2014, 36.)

5.3.5.2 Kummitaiteilijatoiminta

Hanketaiteilijahaastatteluissa keskusteltiin erilaisista pedagogisista manageritoimintaan suuntautuvista kehitysehdotuksista. Hanketaiteilijat toivoivat managerin osallistuvan entistä konkreettisemmin taiteilijan arkeen taiteilijan omassa toimintaympäristössä. Uudeksi toimintamuodoksi ehdotettiin kummitaiteilijatoimintaa, jossa kokenut kummitaiteilija antaa käytännön kehitysehdotuksia hanketaiteilijalle. Kummitaiteilijatoiminta on Mäkelä-Haapalinnan mukaan vuorovaikutuksellinen keino keskustella taiteilijan tulevaisuuden tavoitteista, ja edetä pienin askelin kohti ilmaisun kehittymisen muutosta. Tällöin keskitytään siihen, mitä taiteilija kokee tarvitsevansa henkilökohtaisesti tässä hetkessä.

Minä kokisin semmosen täydennyskoulutuksen parhaana ja se olis niin että ku käytännössä tehhään maalausta, että siinä olis joku assistentti joka seurais kuinka mä teen ja tulis sitte tekemään korjausehdotuksia. (--) Tulis siihen työn ääreen, se voi olla ensin vähän kiusallista mutta kyllä se varmaan ois hyväksi että mitenkä toimit, kaikessa niissä työvaiheissa mitä tehhään, näyttelyn ripustuksessa, taulun valmistuksessa. (Reijo Raekallio)

Konstruktivistisen oppimiskäsityksen ehdottamassa perinteisessä oppipoikakoulutuksessa oppipoika sosiaalistuu oman ammattialansa toimintakulttuuriin. Aloittelija tutustuu Tynjälän mukaan ammattikäytäntöön kokeneempien ammatin harjoittajien ohjauksessa, jossa sekä työn että oppimisen sisällöt yhdistyvät. Vastaavanlaisessa koulutuksessa ei ole kyse irrallisten tietojen oppimisesta vaan kontekstisidonnaisesta sosiaalistumisesta tietyn kulttuurin ajattelutapoihin ja jäsenyyteen. (Tynjälä 2002, 64, 129, 133-134.) Aluksi opiskelija havainnoi kokeneen ammattilaisen työtä sekä opiskelee erilaisia taitoja ammattilaisen opastuksella ja tuella. Opiskelijan taitojen kehittyessä itsenäinen työskentely lisääntyy ja ohjaajan rooli vähenee toiminnassa. Harjoittelijan osallistuminen työyhteisön toimintaan nähdään opiskelijan keinona havainnoida kokeneiden ammatinharjoittajien työkäytänteitä. (Tynjälä 2002, 133-134.) Kuvataiteilijan ammatissa työkäytänteet voivat tarkoittaa esimerkiksi kuvataiteilijan ammattiin sisältyviä tehtäviä, ilmaisullista ja teknistä kehittymistä, yhteistyötaitoja tai uusia toimeentulomuotoja.

Kun kyse on kuvataiteen täydennyskoulutuksesta, ei oppipoikajärjestelmää voida sellaisenaan käyttää alalla pitkään toimineiden kuvataiteilijoiden kontekstissa. Oppipoikajärjestelmää on kuitenkin mahdollista soveltaa kuvataiteilijoiden manageritoimintaan. Manageri voi valikoida taiteilijalle taiteilijakollegan, jolla on ammatin edellyttämää tietoa ja taitoja ohjata taiteilijaa kohti hänen henkilökohtaisia tavoitteitaan. Kahden tai useamman taiteilijan toimiessa tasavertaisina tutoreina opastavat he toisilleen vieraita käytänteitä. Visuaalisen alan eri taidealan edustajat kykenevät opettamaan oppipoikajärjestelmän avulla toisilleen työmahdollisuuksia laajentavia poikkitaiteellisia työskentelytapoja ja -taitoja toimia taidekentällä. Uralla ansioituneet pitkän linjan taiteilijat voivat myös toimia vasta valmistuneiden taiteilijoiden tutoreina helpottaen työelämään sopeutumista.

Magenta-hankkeen eri toimintoihin osallistui hanketaiteilijoiden lisäksi myös nuoria taiteilijoita, jotka opettelevat taiteilijana toimimista yhteiskunnassa. Mikäli Lapin alueelta voidaan kartoittaa eri ikäpolven kohderyhmää, tulee tulevaisuudessa hanketaiteilijoiksi valita myös nuoria taiteilijoita monipuolistamaan ja jakamaan ajankohtaista ammatillista osaamista. Tällöin eri sukupolven taiteilijat mahdollisesti

rikastuttavat toistensa ammatillisia käytäntöjä toimiessaan vuorovaikutuksessa toistensa kanssa.

Sen voi sen manageritoiminnan tosiaan saada vaikka jos on jossain taiteilijayhteisössä niin sitä kauttaki ihan vaan sosiaalisesti keskustelemalla, hei et ootko tietonen et siel on se ja tää sivu ja vau onpa sun uudet työt hienoja ja se voi varmaan sitä semmosta saada jos se on tämmöses porukas mut ku yleensä taiteilijat ei niinkään oo ainaki se vanha käsitys on että tehdään paljon yksin yhteisöitä alkaa olla että siel voi olla eri alan taiteilijoita oikeestikki tekemässä yhdessä. (Saara Sarparanta)

Briñón ja Niva toteavat, että täydennyskoulutuksen kohderyhmän laajentuminen Magenta-hankkeessa vaikutti taiteen alojen väliseen verkostoitumiseen, ja lisäsi keskustelua esimerkiksi liiketoimintaosaamisen alakohtaisista eroista ja yhtäläisyyksistä. Ammattitaiteilijoiden, valmistuvien taiteilijoiden ja harrastetaiteilijoiden yhteistyö voidaan nähdä mahdollisuudeksi täydennyskoulutuksen kehitystyöhön, kun osapuolet lisäävät vuorovaikutuksessa toistensa kehitystarpeita alansa ammattiosaamisella. (Briñón ja Niva 2014, 21.)

5.3.5.3 Taiteilijan ja managerin tasavertainen vuorovaikutus

Magenta-hankkeen manageritoiminta ei vastannut täysin toiminnallaan hanketaiteilijoiden henkilökohtaisiin tavoitteisiin. Syynä tähän olivat hanketaiteilijoiden ja organisaation väliset ristiriitaiset näkemyserot taiteen manageritoiminnasta. Hanketaiteilijoiksi valittiin ryhmä urallaan ansioituneita kuvataiteilijoita, joiden toimintatavat työskennellä ammatissaan olivat pitkälle vakiintuneita. Mitä motivoituneempi hanketaiteilija oli uudistamaan osaamistaan, sitä vuorovaikutuksellisempaa yhteistyö managerin kanssa toteutui.

Manageritoimintaa on haastattelujen pohjalta kehitettävä suuntaan, jossa vuorovaikutus taiteilijan ja managerin välillä on aktiivista ja tasavertaista. Briñónin ja Nivan mukaan managerin näkökulmasta pahimmillaan taiteilija näkee managerin teoskauppiaana, joka myy ja markkinoi hänen teoksiaan pääkaupunkiseudulla samaan aikaan kun taiteilija työskentelee Lapissa. Parhaimmillaan taiteilijan ja managerin välille syntyy

yhteistyösuhde, jossa manageri toimi konsulttina, ohjaajana, sparraajana, henkisenä tukena. (Briñón ja Niva 2014, 36.)

Manageritoiminta tulee nähdä Ruohotien mukaan organisaation tasolla tarvelähtöiseksi toiminnaksi, jossa taiteilijan tarpeet huomioidaan henkilökohtaisesti. Järjestäjien on huomioitava visuaalisen alan ammattiryhmän erikoislaatuisuus, ja sisällytettävä koulutuksen toimet palvelemaan taiteilijaa entistä enemmän hänen ammatistaan käsin. Koulutus on toteutettava yhteisölle tutulla kielellä, jotta mallit ovat muunnettavissa käytänteiksi väärinymmärryksen sijaan. (Ruohotie 2005, 212.)

Taiteilijan on vastaavasti kyettävä toimimaan itse itsensä managerina alati muuttuvassa toimintaympäristössä, joka vaatii taiteilijalta enemmän kuin vain mitä perinteinen taiteilijan toimenkuva käsittää. Taiteilijan ammatti tulee nähdä laaja-alaisena vuorovaikutuksena eri toimijoiden kanssa, mikä edellyttää uusien toimintamuotojen ja manageritoiminnan kehittämistä osaksi taiteilijan ammattikuvaa. Muutostyö vaatii Nummenmaan ja Virtasen mukaan työyhteisöltä kriittisiä ajattelu- ja toimintamalleja työnsä toimintakulttuurissa. Vastaavanlaisessa kehittämisprosessissa muodostuu oppimiskumppanuutta korostava ja yhteisyyteen perustuva oppimisen järjestelmä. (Nummenmaa ja Virtanen 2002, 169, 178.) Heaney ja Horton korostavat kuinka projektit päätyvät yhteisön itse hallitsemiksi pysyviksi järjestelmiksi, kun työntekijät omaksuvat opettajan roolin ja tukevat toistensa reflektioita. (Heaney ja Horton 1996, 114-115.)

Herranen ja Karttunen toteavat kuinka välittäjäportaan sekä liiketoiminta- ja yrittäjäyystaitojen kehittämistä on pyritty tukemaan taideoilla, jotta taiteista tulisi taloudellisesti elinvoimaisempia ja kansainvälisesti kilpailukykyisempiä. Taiteilijoille on tärkeää tarjota mahdollisuuksia hyödyntää kuvataiteen kentän ulkopuolisten toimijoiden osaamista, esimerkiksi tarjoamalla tuottaja-, kuraattori- ja managerikoulutuksia taiteilijoille. (Herranen ja Karttunen 2012, 25, 28, 34-35.) Taiteen soveltavan käytön osa-alueessa, Arts & Business -toiminnassa, keskitytään Mäkirintalan mukaan taidetaustaisen osaamisen soveltamismahdollisuuksiin yrityksissä. Taidetaustaiset osaajat kehittävät Arts & Business -toiminnassa ymmärrystä yritysten

toimintatavoista ja tarpeista sekä kehittävät liiketoimintaosaamistaan, tuotteistavat ja markkinoivat palveluitansa ammattitaitoisesti yrityksille. (Mäkrintala 2009, 48.)

Poikela korostaa, että organisaatioiden tehtävänä on huolehtia kokemuskokemuksellisen osaamisen jatkamisesta sekä uuden osaamisen muodostamisprosesseista. Mikäli johtajat eivät ymmärrä työssä oppimisen ilmiötä, eivät he myöskään kykene toimintaa tunnistamaan eivätkä johtamaan. (Poikela 2005, 38.) Tämä vaatii manageritoiminnassa sekä hankkeen johdon että yksittäisten taiteilijoiden vastavuoroista yhteisymmärrystä toistensa tarpeista ja tavoitteista. Jotta työ voitaisiin nähdä oppimisympäristönä, on työnantaja- ja työntekijäosapuolen tavoitteiden huomioiminen ja yhteensovittaminen oltava toiminnan keskiössä (Heikkilä ja Tikkamäki 2005, 95).

6. Kehitysehdotukset Lapin kuvataiteen täydennyskoulutukselle

Hanketaiteilijat kuvasivat kuvataiteilijan ammattia toisilleen ristiriitaisista näkökulmista käsin, mikä viestii kuvataiteilijan ammatin laaja-alaisuuden aiheuttamista haasteista. Herrasen, Hounin ja Karttusen mukaan kuvataiteilijan ammatti on lähtökohtaisesti haasteellinen alavalinta yksilön toimeentulon ja hyvinvoinnin turvaamisen kannalta. Kuvataiteilijan toimenkuvaan ei riitä taiteellinen työ ja vahva taiteilijaidentiteetti, vaan taiteilijan on nyky-yhteiskunnassa hallittava muun muassa verotuksen, kirjanpidon, rahoituksen haun ja markkinoinnin käytännöt. (Herranen, Houni & Karttunen 2013, 169.)

Hanketaiteilijoiden suhtautuminen taiteen täydennyskoulutukseen ilmeni kaksisuuntaisena kokemuksena. Taiteen täydennyskoulutuksesta koettiin olleen pääasiassa kokonaisvaltaisesti hyötyä ammattitaidon kehittymiselle. Aktiivisuus ja uratausta vaikutti merkittävästi hanketaiteilijan osallistumisaktiivisuuteen. Taiteen täydennyskoulutus ei kuitenkaan koettu tavoittaneen työelämälähtöistä täydennyskoulutusmuotoa. Briñónin ja Nivan mukaan Magenta-hankkeen täydennyskoulutuksen tavoitteeksi asetettiin työelämälähtöinen lisäkoulutus, jossa toimenpiteiden lähtökohtana oli parantaa taiteilijoiden työllisyyttä ja toimintaedellytyksiä (Briñón ja Niva 2011, 7). Vaikka Magenta-hankkeen ensisijainen

tehtävä ei ollut taiteilijoiden työllistäminen, niin uudet työllistymismahdollisuudet osoittivat lisäävän hanketaiteilijan motivaatiota osallistua täydennyskoulutukseen.

Täydennyskoulutustilaisuudet tarjosivat hanketaiteilijoille irrallisia työkaluja, joista kukin henkilökohtaisesti sovelsi tarvitsemaansa tietoa tai taitoa arkeensa. Kuvataiteen täydennyskoulutusta tulee kehittää hanketaiteilijahaastatteluiden pohjalta suuntaan, jossa taiteilijoille tarjotaan uusia työkaluja ja toiminnallisia projekteja ammattiosaamisen laajentamiseksi ja työllistymisen lisäämiseksi. Ongelmaperustaisessa oppimisessa ammatillista kehittymistä pyritään rakentamaan enemmän toiminnallisen kuin sisällöllisen vastaavuuden kautta (Poikela ja Nummenmaa 2002, 48). Briñón ja Niva korostavat, että tulevaisuudessa on tärkeää kehittää määrän sijasta laatua, mikä tarkoittaa projektien määrän vähentämistä ja syvällisempää sisällöllistä toteutusta (Briñón ja Niva 2014, 36).

Manageritoiminta ja palvelumuotoilu ovat uusia termejä perinteisten kuvataiteen harjoittajien ammattikielessä. Hanketaiteilijoiden haastatteluista ilmeni, että taiteilijan toimintaympäristön muutokset vaativat taiteilijaa päivittämään ammattikuvaansa enemmän nyky-yhteiskunnan eri toimijoita palvelevaksi vuorovaikutukseksi. Tämä tarkoittaa vaatimusta suuntautua muun muassa manageriosaamisen ja palvelumuotoilun osa-alueille, jotta taiteilija saavuttaisi entistä laajemmat toimeentulomahdollisuudet kuvataiteilijana nyky-yhteiskunnassa.

Magenta-hankkeen johto suunnitteli osa-alueet työtehtäviensä mukaan kahteen pääalueeseen, täydennyskoulutukseen ja manageriosaamiseen. Nämä pääalueet hahmotettiin erillisiksi osa-alueiksi, jotka esitettiin toimintakaaviossa kuvatulla tavalla olevan vuorovaikutuksessa toistensa kanssa. Koska Magenta-hankkeen toimintakaavio suunniteltiin organisaation näkökulmasta, ei se osoittanut palvelevan taiteilijalähtöistä tapaa järjestää kuvataiteilijoiden täydennyskoulutusta.

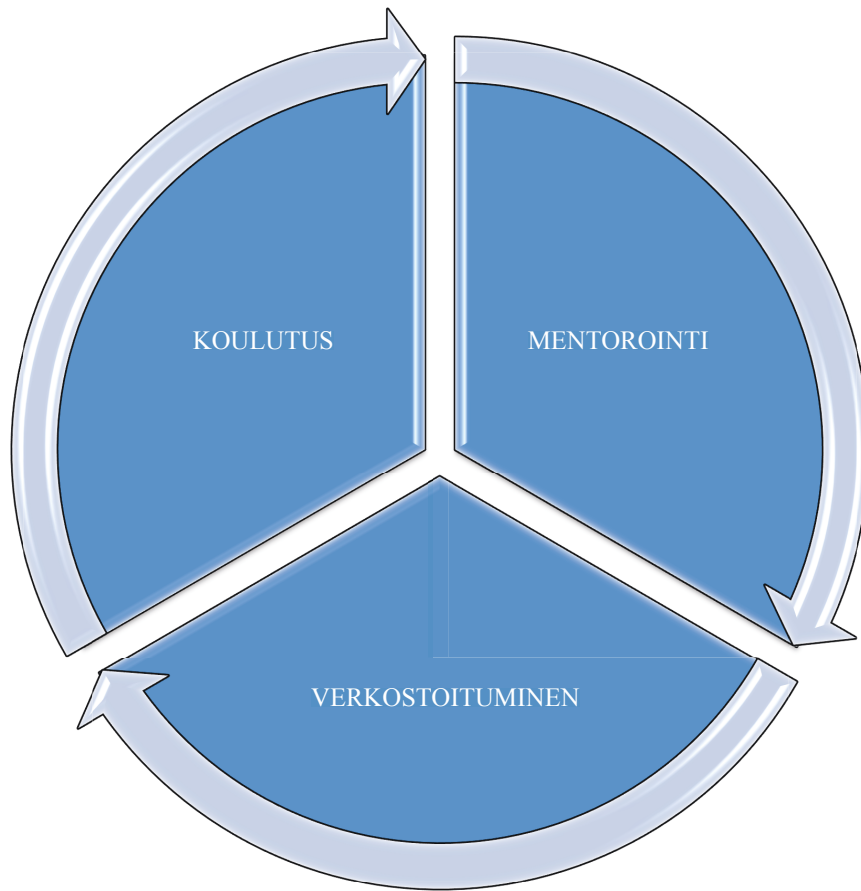
Hanketaiteilijatoiminta esiintyi lähes määrittelemättömänä toimintana Magenta-hankkeen ohessa. Hanketaiteilijatoiminnalle ei esitetty erillistä opetussuunnitelmaa, minkä vuoksi toiminnan tavoitteet jäivät epäselväksi. Magenta-hankkeen pääalueiden

sisältöjen hajanaisuus vaikeutti myös Lapin yliopiston tutkijoiden keskuudessa Magenta-hankkeen toiminnasta keskustelemista sekä vuorovaikutusta eri toimijoiden kanssa, jotka kukin puhuivat Magenta-hankkeen toiminnoista toisistaan poikkeavin termein ja käsityksin.

Taiteilijat eivät tunnistanee tai erottaneet toisistaan Magenta-hankkeen toimintakaavion kuvaamia täydennyskoulutuksen ja manageriosaamisen osa-alueita. Magenta-hankkeen moninaisista osa-alueista ja niiden vuorovaikutuksesta toistensa välillä kertoo myös se, että taiteilijat eivät kaikissa tapauksissa hahmottaneet erillisinä täydennyskoulutuksen ja manageriosaamisen sisältöjä, vaan muodostivat kokemuksistaan kokonaisvaltaisen kertomuksen täydennyskoulutuksesta. Täydennyskoulutuksen ja manageriosaamisen voidaan siten tulkita tukeneen toisiaan erillisinä osa-alueina toimintakaavion esittämällä tavalla.

Jotta koulutuksen sisällöt olisivat selkeämmin hahmotettavissa, tulee hanketaiteilijoille tulevaisuudessa laatia yksityiskohtaisempi henkilökohtaisia kehitystavoitteita tukeva suunnitelma. Tämä tarkoittaa sitä, että toimintakaavioon nimetty täydennyskoulutus ja manageriosaaminen nähdään kokonaisena visuaalisen alan ammattiosajille kohdennettuna taiteen täydennyskoulutuksena, johon sisällytetään erilaisia seminaarilaisuuksia sekä henkilökohtaista manageriosaamisen valmennusta. Täydennyskoulutuksen ja manageritoiminnan tulee tulevaisuudessa huomioida taiteilijan kokonaisvaltaisen toimenkuvan ja henkilökohtaiset tarpeet entistä yksilöllisemmin, ja siten kehittää taiteen täydennyskoulutusta toimintatapojen muutoksilla ja lisäyksillä. Tämä tarkoittaa entistä taiteilijalähtöisempien pedagogisten menetelmien kehittämistä osaksi taiteen täydennyskoulutusta.

Näen hanketaiteilijoille kohdistetun kuvataiteen täydennyskoulutuksen koostuvan koulutuksesta, mentoroinnista ja verkostoitumisesta (Kaavio 3). Kyseisistä käsitteistä voidaan puhua myös varioiden eri nimillä. Manageri ja täydennyskouluttajat toimivat tiiviissä vuorovaikutuksessa kaikkien kolmen osa-alueen suunnittelussa ja toteutuksessa. Vertaistuki ja työhyvinvointi nähdään kuvataiteen täydennyskoulutuksen järjestämisen lähtökohdiksi, ja siten ne sisällytetään osaksi täydennyskoulutuksen kaikkia osa-alueita.

Kaavio 3. Kuvataiteen työelämälähtöinen täydennyskoulutus

Kuvataiteen täydennyskoulutukseen sisältyvät koulutuksen, mentoroinnin ja verkostoitumisen lähtökohdat toimivat toisiaan tukevin, prosessimaisina toiminnan muotoina. Koulutuksen osa-alue sisältää kuvataiteilijan ammatin nykyaikaistamista tietotaidoissa sekä perinteisillä luentosarjoilla että yhteistoiminnallisilla oppimisen muodoilla, kuten palvelumuotoilun menetelmillä. Mentorointi sisältää managerin palveluja, kuten kuvataiteilijan henkilökohtaisten tarpeiden kartoitusta ja tavoitteiden asettamista uralla etenemiselle. Mentoroinnin avulla rakennetaan henkilökohtainen opintosuunnitelma, jonka toteutumista seurataan ja laaditaan koko täydennyskoulutuksen ajan. Lisäksi järjestetään jälkikyselyä täydennyskoulutuksen jälkeen kehitystarpeiden saavuttamiseksi. Verkostoituminen liittyy kuvataiteilijan henkilökohtaisista tavoitteista riippuen paikalliseen tai kansainväliseen yhteistyöhön eri yhteistyökumppaneiden kanssa. Toimintamuotoina verkostoitumisessa ovat muun muassa näyttelytoiminta, lainaamotoiminta, palvelumuotoilu ja muu taiteen soveltava käyttö. Tässä kuvataiteilijalle annetaan mahdollisuus soveltaa opittuja taitoja konkreettisissa projekteissa. Verkostoitumisen tavoitteena on lisätä taiteilijan työllistymistä hänen voimavarojaan hyödyntäen ja tavoitella vakaata toimeentuloa.

Hanketaiteilijat kokivat profiloitumisen lappilaiseksi taiteilijaksi olevan haastavaa kuvataiteen kentällä. Mahdollisuus menestyä lappilaisena kuvataiteilijana osoittautui olevan riippuvainen taiteilijan omasta aktiivisuudesta. Lapin taiteilijoiden työllistymisen kannalta manageritoiminnassa on hanketaiteilijahaastatteluiden pohjalta tärkeää huomioida tulevaisuudessa alueelliset yhteistyömahdollisuudet, kuten matkailusektori, sekä laajentaa kansainvälistä toimintaa projektimuotoisena toimintana. Lapin etuina katsotaan olevan Imporannan ja Miettisen mukaan rikas luonnonympäristö, kiireettömyys, eksoottisuus, monimuotoisuus, pienimuotoinen toiminta-alue ja taidekenttä, halvat elinkustannukset ja hyvät työtilamahdollisuudet. (Miettinen ja Imporanta 2010, 15.)

Eri osapuolten, kuten johdon ja tutkijoiden sekä taiteilijan ja managerin kaksisuuntaista, vuorovaikutusta tulisi jatkossa syventää, jotta taiteilijat pystyisivät laajentamaan toimintamahdollisuuksiaan Lapissa. Tämä vaatii taiteilijoilta motivaation lisääntymistä

erityisesti markkinoinnin ja palvelumuotoilun alueilla, ja managerilta entistä syvempää ymmärrystä taiteilijoiden koulutustarpeiden sisällöistä.

Magenta-hanke ei saavuttanut hanketaiteilijoita pitkien välimatkojen muodostuessa osallistumisaktiivisuuden esteeksi. Briñón ja Niva painottavat jatkokehitysehdotuksissa etäyhteyksien kehittämisen tarvetta, jotta taiteilijat eri puolella Lappia ovat saavutettavissa osallistumaan tulevaisuuden täydennyskoulutukseen (Briñón ja Niva 2014, 21). Tulevaisuudessa tulisi panostaa laajemman saavutettavuuden aikaansaamiseksi verkkoympäristön ja internet-pohjaisen oppimisen kehittämistä osaksi taiteen täydennyskoulutusta. Tällöin myös hanketaiteilijoiksi voidaan valikoida uralla ansioituneiden taiteilijoiden lisäksi myös vastavalmistuneita kuvataiteen edustajia, jotka jakavat tietotaitoaan vanhemman sukupolven taiteilijoille. Näin kuvataiteen täydennyskoulutuksesta muodostuu yhteistoiminnallinen työskentelykenttä, jossa kuvataiteilijat opettavat toisiaan työelämälähtöisesti.

Tulevaisuudessa on tärkeää järjestää jälkikyselyä hanketaiteilijoille hankkeen vaikutuksista heidän ammatilliseen kehitykseensä liittyen, jotta Lapin alueen täydennyskoulutustilaisuuksia ja manageritoimintaa voidaan kehittää taiteilijoiden näkökulmasta kohti työelämälähtöistä täydennyskoulutusta. Hanketaiteilijat kokosivat yhdessä managerin avustuksella Magenta-hankkeen alussa toimintasuunnitelman, mutta kehitystä tai tavoitteiden saavutuksia ei kirjattu ylös Magenta-hankkeen aikana, hankkeen lopussa tai päättymisen jälkeen hanketaiteilijoiden toimesta.

Niin taiteen kentän kuin koulutuksenkin käytänteet muuttuvat hitaasti nyky-yhteiskunnassa. Vaikka hanketaiteilijahaastattelut toteutettiin Magenta-hankkeen aikana, suuri osa hanketaiteilijoista koki saaneensa ammattitaidollista hyötyä meneillään olleesta hankkeesta. Magenta-hankkeesta tavoitettu kokonaisvaltainen hyöty hanketaiteilijoiden ammattitaidon kehittymisen näkökulmasta konkretisoituu kuitenkin henkilökohtaisella tasolla vasta vuosien kuluttua, kun taiteilijat ovat edenneet urallaan, omaksuneet täydennyskoulutuksen sisältöjä ja kehittäneet ideoitaan käytännön toimiksi.

7. Pohdinta

Tutkimuksen teko toteutui kohdallani kahden vuoden mittaisena määrätietoisena prosessina. Hanketoiminnan yhteydessä työskentely osoittautui uusia taitoja kehittäväksi vuorovaikutukselliseksi yhteistyöksi. Henkilökohtainen kiinnostukseni toimia Lapin alueella taiteilijana antoi lähtökohtaisesti motivaatiota toimia ikään kuin lappilaisten taiteilijoiden puolestapuhujana esittelemällä taiteen täydennyskoulutuksen käytäntöjä kuvataiteilijoiden näkökulmasta.

Tutkimus esittelee kuvataiteilijana toimimisen sisältöjä ja haasteellisuutta Lapissa sekä kehitysehdotuksia Lapin kuvataiteen täydennyskoulutuksen järjestämiselle. Työssä oppiminen tulee nähdä työntekijöiden itsensä kehittävä toimintana, mitä tutkimus tukee taiteilijakohtaisella lähestymistavallaan. Sekä yhteiskunnan organisaatioilta että taiteilijoilta vaaditaan asenteen muutosta ja toimintatapojen laajentamista, jotta tulevaisuudessa yllettäisiin korkeampaan taiteilijoiden työllisyyteen ja työhyvinvointiin. Tutkimus esittelee erilaisia pedagogisia lähestymistapoja tulevaisuuden kuvataiteen täydennyskoulutuksen järjestämiselle sekä uusia toimintatapoja menestyä taiteilija Lapissa.

Tutkielman tulokset sisältävät lappilaisten kuvataiteilijoiden kokemuksia tukevia kehitysehdotuksia tulevaisuuden Lapin taiteilijoille suunnatun kuvataiteen täydennyskoulutuksen kehittämisestä. Tätä ennakoivat keskustelut tutkimusraportin työstövaiheessa tutkuskollegojen kanssa samansuuntaisista kokemuksista Magenta-hankkeen aikana. Tutkimuksen vahvistuvuutta ilmeni myös samansuuntaisista tutkimustuloksista Heta Pöyryn ja Salla-Mari Koistisen tutkielmien sekä muiden tutkielmassa esiteltyjen taiteen kentän selontekojen kanssa. Edellä mainitut Magenta-hanketta koskevat Lapin yliopiston tutkimukset muodostavat kokonaiskuvan taiteen täydennyskoulutuksen kehittämiseksi Lapissa.

Teemahaastattelu mahdollisti keskustella kuvataiteilijana toimimisen ehdoista ja edellytyksistä hanketaiteilijoiden ammatillisen toiminnan kontekstista, mikä taustoitti osaltaan kuvataiteilija toimimista Suomessa. Aineisto kerättiin Magenta-hankkeen

aikana, jolloin hanketaiteilijat eivät vielä olleet sisäistäneet täydennyskoulutuksen hyötyä suhteessa heidän ammatilliseen kehittymiseensä. Aineiston sisälsi siten enemmän keskustelua taiteilijan asemasta ja haasteista, kuin yksityiskohtaisesta tulevaisuuden kuvataiteen täydennyskoulutuksen järjestämisestä.

Aineiston kattavuudesta käytiin keskusteluja tutkimuksen suunnitteluvaiheesta lähtien. Yksilöhaastattelujen rinnalle hahmoteltiin ryhmähaastatteluja sekä päiväkirjan kaltaista seurantamuotoa Magenta-hankkeen ajalle. Yksilöhaastatteluiden valintaan teemahaastattelun menetelmällä vaikuttivat ulkopuoliset rajoitukset, pääasiassa hanketaiteilijoiden sekä tutkimuksen valmistumiseen liittyvät aikataulut, mistä johtuen hanketaiteilijakohtaiset yksilöhaastattelut todettiin riittäväksi tutkielman aineistoksi.

Tullessani keskeneräiseen hankkeeseen ulkopuoliseksi toimijaksi oli hankemuotoisen toiminnan käytännöt ja käsitteet minulle ennalta tuntemattomia. Ennen teemahaastattelurungon laatimista, olisi tästä johtuen hanketoiminnan kontekstiin ollut tarpeellista tutustua yksityiskohtaisemmin. Taiteen täydennyskoulutus on kuitenkin suhteellisen uusi toimintamuoto Suomessa ja etenkin Lapissa, minkä vuoksi aiemmat tutkimukset tai kyselyt aiheesta olivat vähäisiä tai saavuttamattomissa. Tämän vuoksi keskustelut Magenta-hankkeen organisaation kanssa olivat ehdottomia taiteilijälähtöisen teemahaastattelurungon löytämiseksi. Yhteistyö Magenta-hankkeen organisaation kanssa toteutui valitettavan vähäisenä.

Toinen tutkimuksen muodostumiseen liittyvä huomio liittyy tutkimuskysymyksen rajaamiseen. Magenta-hankkeen täydennyskoulutuksen ja manageritoiminnan osat alueet käsittävät yhdessä suuren kokonaisuuden pro gradun -tutkielman mittaiseen kokonaisuuteen sisällytettäväksi. Hanketaiteilijoiden kokemuksia liittyen Magenta-hankkeeseen olisi ollut oleellista rajata jo haastattelurungon kokoamisvaiheessa kokemuksiin manageritoiminnasta, jotta aihepiiri olisi ollut riittävän kapea. Tämä olisi helpottanut tutkimuksen vaiheittaista etenemistä.

Näen jälkikäteen roolini tutkijana tärkeäksi Magenta-hankkeessa, sillä kykenin ulkopuolisena tutkijana avaamaan näkökulmia ja löytämään tutkimustuloksia, joita Magenta-hankkeen organisaatio tai yhteistyötahot eivät todennäköisesti olisi

resurssiensa puitteissa kyenneet saavuttamaan. Näkökulmani tutkimuksen tekoon oli taiteilijoita ja taidemaailmaa ymmärtävä, mikä vaikutti ennakko-oletuksieni paikkansapitävyyteen siitä, kuinka haastava ympäristö Lappi on kuvataiteilijan toimentulon saavuttamiselle ja kuvataiteilijana menestymiselle. Avasin myös keskustelua kuvataiteilijana toimimisen haastavuudesta Lapissa. Koin tekeväni tutkimuksellani tärkeää työtä kuvataiteilijoiden kehitystarpeiden ja kuvataiteen täydennyskoulutuksen kehityssuuntien kartoittamisessa Lapin alueella.

Tutkimustuloksia voidaan hyödyntää Taiteiden tiedekunnan koulutusohjelmissa sekä Pohjoisen kulttuuri-instituutiossa ja Lapin taiteilijaseurassa. Magenta-hankkeen kaltaisessa pitkäaikaisessa hanketoiminnassa on tärkeää tutkia toimintaa lähtöselvityksellä, seurannalla sekä jälkikyselyllä. Jatkotutkimukset voivat sisältää erilaisia kyselyitä liittyen esimerkiksi taiteilijan työllistymismahdollisuuksiin, verkostoitumiseen tai uusien menetelmien omaksumiseen. Mahdolliset jälkikyselyt ovat ehdottomia Magenta-hankkeen kaltaisen Lapissa tapahtuvan taiteen täydennyskoulutuksen toimintojen kehittämiseksi, jotta kuvataiteen työelämälähtöinen täydennyskoulutus on saavutettavissa.

Lähteet

Alasuutari, Pertti 1993. Laadullinen tutkimus. Tampere: Vastapaino.

Arpo, Robert 2004. Taiteilija tietoyhteiskunnassa. Tietoyhteiskuntastrategioiden taiteilijakuva ja tekijänoikeuslainsäädännön muutosten vaikutus taiteilijana toimimisen edellytyksiin. Teoksessa Arpo, Robert (toim.) Taiteilija Suomessa. Taiteellisen työn muuttuvat edellytykset. Taiteen keskuustoimikunnan julkaisuja n:o 28. Helsinki: Nykypaino, 129-151.

Beder, Hall 1989. Purposes and philosophies of adult education. Teoksessa Merriam, Sharan B. ja Cunningham, Phyllis M. (toim.) Handbook of adult and continuing education. San Francisco: Jossey-Bass Publishers, 37-50.

Briñón, Merja ja Niva, Tiina-Kaisa 2014. Lapin kuvataiteen kehittämisen malli. Rovaniemi: Lapin yliopiston koulutus- ja kehittämispalvelut. Saatavilla pdf-muodossa: <<http://www.ulapland.fi/loader.aspx?id=600344be-0b05-480f-b6e1-038b1aede9e6> > [luettu 20.4.2014]

Collin, Kaija 2007. Työssä oppiminen prosesseina ja ohjauksen haasteena. Teoksessa Eteläpelto, Anneli, Collin, Kaija & Saarinen, Jaana (toim.) Työ, identiteetti ja oppiminen. Helsinki: Oppimateriaalit, 198-215.

Cronberg, Tarja 2010. Luova kasvu ja taiteilijan toimeentulo. Opetus- ja kulttuuriministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2010:6. Kulttuuri-, liikunta- ja nuorisopolitiikan osasto. Helsinki: Yliopistopaino. Saatavilla pdf-muodossa: <<http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2010/liitteet/okmtr06.pdf?lang=en> > [luettu 16.4.2014]

Dominicé, Pierre F. 1996. Koulutuselämäkertojen laatiminen ryhmäreflektion välineenä. Teoksessa Mezirow, Jack (toim.) Uudistava oppiminen. Kriittinen reflektio aikuiskoulutuksessa. Helsinki: Painotalo Miktor, 214-232.

Eskola, Jari ja Suoranta, Juha 2008. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Jyväskylä: Gummerus.

Eskola, Jari ja Vastamäki, Jaana 2007. Teemahaastattelu. Opit ja opetukset. Teoksessa Aaltola, Juhani ja Valli, Raine (toim.) 2007 Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1. Juva: WS Bookwell, 25-43.

Eteläpelto, Anneli 2007. Työidentiteetti ja subjektiiviset rakenteiden ja toimijuuden ristiaallokossa. Teoksessa Eteläpelto, Anneli, Collin, Kaija & Saarinen, Jaana (toim.) Työ, identiteetti ja oppiminen. Helsinki: Oppimateriaalit, 90-142.

Fenwick, Tara 2006. Escaping/becoming subjects. Learning to work boundaries in boundaryless work. Teoksessa Billett, Stephen, Fenwick, Tara & Somerville, Margaret (toim.) Work, subjectivity and learning. Understanding learning through working life. Unesco-unevoc book series. Technical and vocational education and training: Issues, concerns and prospects. Volume 6. The Netherlands: Springer 21-36.

Heaney, Thomas W. ja Horton, Aimee I. 1996. Reflektiivinen osallistuminen yhteiskunnalliseen muutokseen. Teoksessa Mezirow, Jack (toim.) Uudistava oppiminen. Kriittinen reflektio aikuiskoulutuksessa. Helsinki: Painotalo Miktor, 92-116.

Heikkinen, Merja 2004. Pohjoismaisen taiteilijatuen neljä muunnelmaa. Teoksessa Arpo, Robert (toim.) Taiteilija Suomessa. Taiteellisen työn muuttuvat edellytykset. Taiteen keskustoimikunnan julkaisuja n:o 28. Helsinki: Nykypaino, 69-99.

Heikkilä, Kirsi ja Tikkamäki, Kati 2005. Työ ja oppiminen kaupan, teollisuuden, uusmedian ja hoiva-alan organisaatioissa. Teoksessa Poikela, Esa (toim.) Osaaminen ja kokemus. Työ, oppiminen ja kasvatus. Tampere: Juvenes Print, 77-97.

Herranen, Kaisa, Houni, Pia & Karttunen, Sari 2013. ”Pitäisi laajentaa työalaansa.” Kuvataiteilijan ammattirooli ja osaamistarpeet tulevaisuuden työelämässä. Cuporen julkaisuja 21. Kulttuuripoliittisen tutkimuksen edistämissäätiö. Helsinki: Unigrafia. Saatavilla pdf-muodossa:
<http://www.cupore.fi/documents/Cuporejulkaisuja21_2013.pdf> [luettu 17.4.2014]

Herranen, Kaisa ja Karttunen, Sari 2012. Kuvataidealan osaamistarpeet tulevaisuudessa. Olemassa oleviin aineistoihin pohjautuva kuvaus sekä ehdotus laadullisen ennakkoinnin kehittämisestä. Helsinki: Cupore. Saatavilla pdf-muodossa:
<http://www.cupore.fi/documents/Kuvataide_ennakointiaineistoselvitys.pdf> [luettu 15.4.2014]

Hirsijärvi, Sirkka ja Hurme, Helena 2000. Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Yliopistopaino.

Karhunen, Paula 2004. Taiteilijakoulutus Suomessa. Kehityslinjoja 1960-luvulta 2000-luvulle. Teoksessa Arpo, Robert (toim.) Taiteilija Suomessa. Taiteellisen työn muuttuvat edellytykset. Taiteen keskustoimikunnan julkaisuja n:o 28. Helsinki: Nykypaino, 37-68.

Karhunen, Paula ja Rensujeff, Kaija 2006. Taidealan koulutus ja työmarkkinat. Ammatillisen koulutuksen määrä ja valmistuneiden sijoittuminen. Taiteen keskustoimikunta. Tutkimusyksikön julkaisuja N:o 31. Helsinki: Lönnberg Print.

Karttunen, Sari 2004. Taiteilijoiden lukumäärän kehitys 1950-luvulta 2000-luvulle. Kasvaako työvoima työllisyyttä nopeammin? Teoksessa Arpo, Robert (toim.) Taiteilija Suomessa. Taiteellisen työn muuttuvat edellytykset. Taiteen keskustoimikunnan julkaisuja n:o 28. Helsinki: Nykypaino, 13-36.

Kolb, David A. 1984. *Experiential learning. Experience as the source of learning and development.* New Jersey: Prentice-Hall.

Kuosa, Tuomo ja Westerlund, Leo 2012. *Service Design. On the evolution of design expertise.* Lahti University of Applied Sciences Series A, Research reports, part 17. Estonia: Viljandi.

Lagerström, Samu ja Mitchell, Ritva 2005. *Klerot I. Taide- ja kulttuurialojen elinkeinorakenteen muutos ja lähitulevaisuuden osaamistarpeet.* Cuporen julkaisuja 9. Kulttuuripoliittisen tutkimuksen edistämässätiö. Helsinki: Yliopistopaino.

Lampela, Kalle 2012. *Taiteilijoita tarvitaan ihan toisenlaisiin hommiin. Tutkimus kuvataiteilijoiden asenteista ja taiteen yhteiskuntakriittisistä mahdollisuuksista.* Rovaniemi: Lapin yliopistopaino.

Lapin taiteilijaseura ja Suomen Viron-instituutti 2013. *Nykytaidetta Napapiiriltä maailmalle. Lappilaisen kuvataiteen kansainvälisten toimintojen malli.* Helsinki: Suomen Viron-instituutin säätiö. Saatavilla pdf-muodossa:
<<http://www.ulapland.fi/loader.aspx?id=af0fdcf0-4160-4291-99f7-b7367a1053ee>>
[luettu 20.4.2014]

Lehtonen, Heleena 2002. *Oppimisen halu ja opiskelu.* Teoksessa Poikela, Esa (toim.) *Ongelmaperustainen pedagogiikka. Teoriaa ja käytäntöä.* Tampere: Tampereen yliopistopaino Juvenes Print, 148-161.

Lepistö, Vappu 1991. *Kuvataiteilija taidemaailmassa.* Tutkijaliiton julkaisusarja 70. Helsinki: Priima-Offset.

Lukinsky, Joseph 1996. *Reflektiivinen vetäytyminen päiväkirjan avulla.* Teoksessa Mezirow, Jack (toim.) *Uudistava oppiminen. Kriittinen reflektio aikuiskoulutuksessa.* Helsinki: Painotalo Mictor, 233-256.

Marsick, Victoria J. 1996. *Toimintaoppiminen ja reflektio työpaikalla.* Teoksessa Mezirow, Jack (toim.) *Uudistava oppiminen. Kriittinen reflektio aikuiskoulutuksessa.* Helsinki: Painotalo Mictor, 41-65.

Mertanen, Tomi 2012. *Taiteilija. Apurahajärjestelmän toimivuus ja koettu vaikuttavuus.* Työpapereita 50. Helsinki: Taiteen keskustoimikunta.

Metsämuuronen, Jari 2002. *Tutkimuksen tekemisen perusteet ihmistieteissä.* Sri Lanka: International Methelp Ky.

Mäkelä-Haapalinna, Pirkko 2013. *Kuin kallein timanteilla koristeltu peili.* Keuruu: Otava.

- Mäkirintala, Eija 2009. Taidetaustaisen osaamisen hyödyntäminen yritysten kilpailukyvyn vahvistamisessa. Luovan Suomen julkaisuja 1. Helsinki: Cupore. Saatavilla pdf-muodossa:
<file:///Users/machine/Downloads/Taidetaustainen_osaaminen_Makirintala_final_291009%20(1).pdf> [luettu 21.4.2014]
- Määttänen, Pentti 2005. Taiteistuminen ja moderni perinne. Teoksessa Levanto, Yrjänä, Naukkanen, Ossi & Vihma, Susann (toim.) Taiteistuminen. Taideteollisen korkeakoulun julkaisu B79. Helsinki: F.G. Lönnberg, 38-53.
- Nummenmaa, Anna Raija ja Virtanen, Jorma 2002. Opetussuunnitelmatyö muutosstrategiana. Teoksessa Poikela, Esa (toim.) Ongelmaperustainen pedagogiikka. Teoriaa ja käytäntöä. Tampere: Tampereen yliopistopaino Juvenes Print, 165-182.
- Opetusministeriö 2010:10. Kulttuuri. Tulevaisuuden voima. Toimikunnan ehdostus selonteoksi kulttuurin tulevaisuudesta. Kulttuuri-, liikunta- ja nuorisopolitiikan osasto. Helsinki: Yliopistopaino. Saatavilla pdf-muodossa:
<http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2010/liitteet/opm10.pdf> [luettu 16.4.2014]
- Paane-Tiainen, Tuulia 2000. Oppijaksi aikuisena. Helsinki: Oy Edita Ab.
- Poikela, Esa 2005. Työssä oppimisen prosessimalli. Teoksessa Poikela, Esa (toim.) Osaaminen ja kokemus. Työ, oppiminen ja kasvatus. Tampere: Juvenes Print, 21-41.
- Poikela, Esa ja Järvinen, Annikki 2007. Työssä oppimisen prosessimalli oppimisen johtamisessa ja osaamisen arvioinnissa. Teoksessa Eteläpelto, Anneli, Collin, Kaija & Saarinen, Jaana (toim.) Työ, identiteetti ja oppiminen. Helsinki: WSOY oppimateriaalit, 178-197.
- Poikela, Esa ja Nummenmaa, Anna Raija 2002. Ongelmaperustainen oppiminen tiedon ja osaamisen tuottamisen strategiana. Teoksessa Poikela, Esa (toim.) Ongelmaperustainen pedagogiikka. Teoriaa ja käytäntöä. Tampere: Tampereen yliopistopaino Juvenes Print, 33-52.
- Poikela, Esa ja Poikela, Sari 2002. Tieto ja osaaminen oppimisen lähtökohtana ja tavoitteena. Teoksessa Poikela, Esa (toim.) Ongelmaperustainen pedagogiikka. Teoriaa ja käytäntöä. Tampere: Tampereen yliopistopaino Juvenes Print, 55-74.
- Rensujeff, Katja 2004. Taiteellinen työ ja toimeentulo. Taiteilijan työmarkkinat, työttömyysturva, verotus ja eläketurva Suomessa. Teoksessa Arpo, Robert (toim.) Taiteilija Suomessa. Taiteellisen työn muuttuvat edellytykset. Taiteen keskuustoimikunnan julkaisuja n:o 28. Helsinki: Nykypaino, 101-128.
- Rensujeff, Kaija 2003. Taiteilijan asema. Raportti työstä ja tulonmuodostuksesta eri taiteenaloilla. Taiteen keskuustoimikunnan julkaisuja N:o 27. Helsinki: Nykypaino.

Ronkainen, Suvi, Pehkonen, Leila, Lindblom-Ylänne, Sari & Paavilainen, Eija 2011. Tutkimuksen voimasanat. Helsinki: WSOYpro.

Ruohotie, Pekka 2005. Urakehitys ja kehittävä vuorovaikutus. Teoksessa Poikela, Esa (toim.) Osaaminen ja kokemus. Työ, oppiminen ja kasvatus. Tampere: Juvenes Print, 200-218.

Ruusuvuori, Johanna ja Tiittula, Liisa 2005. Tutkimushaastattelu ja vuorovaikutus. Teoksessa Ruusuvuori, Johanna ja Tiittula, Liisa (toim.) Haastattelu. Tutkimus, tilanteet ja vuorovaikutus. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino, 22-56.

Silén, Charlotte 2002. Oppimisen kaaos ja kosmos. Teoksessa Poikela, Esa (toim.) Ongelmaperustainen pedagogiikka. Tampere: Tampereen yliopistopaino Juvenes Print, 117-129.

Silvennoinen, Heikki 2012. Yhteiskuntaluokat, valta ja aikuiskoulutus. Teoksessa Kivirauma, Joel, Jauhiainen, Arto, Seppänen, Piia & Kaunisto, Tuuli (toim.) Koulutuksen yhteisymmärrys. Social perspectives on education. Suomen kasvatustieteellinen seura. Kasvatusalan tutkimuksia 59. Jyväskylä: Jyväskylän yliopistopaino, 301-328.

Sjöberg, Kira 2010. Nykyaikaisen markkinarakenteen, ansaintalogiikka ja uudet liiketoimintamallit. Luovan suomen julkaisuja 2. Helsinki: Cupore. Saatavilla pdf-muodossa: <file:///Users/machine/Downloads/Taidemarkkinat_Sjoberg_220110%20(2).pdf> [luettu 21.4.2014]

Tynjälä, Päivi 2002. Oppiminen tiedon rakentamisena. Konstruktivistisen oppimiskäsityksen perusteita. Tampere: Tammer-Paino.

Virtanen, Anne ja Collin, Kaija 2007. Työssä oppiminen ammatillisessa peruskoulutuksessa. Teoksessa Eteläpelto, Anneli, Collin, Kaija & Saarinen, Jaana (toim.) Työ, identiteetti ja oppiminen. Helsinki: Oppimateriaalit, 216-235.

Digitaaliset lähteet

Art 360 2014. Internet-sivu. < <http://www.art360.fi/art360/>> [luettu 21.4.2014]

Cronberg, Tarja 26.11.2013. Sosiaaliturva kuuluu myös taiteilijoille. Mielipide. Helsingin sanomat. <<http://www.hs.fi/paivanlehti/27112013/mielipide/Sosiaaliturva+kuuluu+my%C3%B6s+taiteilijoille/a1385446390835>> [luettu 24.4.2014]

Haltia, Pia-Maria. Ilola, Hanna, Nyssölä, Niina, Roisko, Hilikka & Sallinen, Sini 2011. Ammatillisen tutkintojärjestelmän kehittäminen. Koordinoiva hanke ja klusteritutkimukset. Loppuraportti. Opetushallitus. <http://www.oph.fi/download/131377_Ammatillisen_tutkintojarjestelman_kehittaminen.pdf> [luettu 15.4.2014]

Jokela, Timo, Koistinen, Salla-Mari & Moilanen, Tania-Maria 2014. Manageritoiminta ja palvelumuotoilu kuvataiteen täydennyskoulutuksen tukena Lapissa. Tutkimusraportti. Magenta-hanke. Lapin yliopisto. Taiteiden tiedekunta.

<<http://www.lapintaiteilijaseura.fi/files/magenta-tutk04022014.pdf>> [luettu 20.4.2014]

Koistinen, Salla-Mari 2013. Palvelumuotoilu soveltavan kuvataiteen työvälineenä. Toimintatutkimus Magenta-hankkeen palvelumuotoilutuokioista. Lapin yliopisto. Taiteiden tiedekunta. Pro gradu -tutkielma.

<https://www.doria.fi/bitstream/handle/10024/93796/Koistinen_Salla-Mari_Progradu.pdf?sequence=2> [luettu 21.4.2014]

Lapin taiteilijaseura 2014. Hanketaiteilijat. Internet-sivu.

<<http://www.lapintaiteilijaseura.fi/magenta/hanketaiteilijat/>> [luettu 14.1.2014]

Miettinen, Merja ja Imporanta, Katariina 2010. Lapin taiteilijaseuran jäsenistön osaamisen ja seuran kehittämistarpeiden kartoitus. Lapin taiteilijaseuran selvityksiä 1.

<<http://www.lapintaiteilijaseura.fi/files/lts-selvitys1.pdf>> [luettu 16.4.2014]

Pöyry, Heta 2013. ”Tätä ei opetettu koulussa.” Kuvataiteilijoiden

täydennyskoulutuskäytäntöjen arviointi Magenta-hankkeessa. Lapin yliopisto. Taiteiden tiedekunta. Pro gradu -tutkielma.

<http://www.doria.fi/bitstream/handle/10024/93836/HetaP%C3%B6yry_Pro_gradu.pdf?sequence=2> [luettu 21.4.2014]

Taidealojen erityispätevyyspaletti 2013. Taidealojen yliopistollisten

erikoistumiskoulutusten yhteisiä suuntaviivoja hahmottelemassa. Hankkeen

loppuraportti. <http://www.siba.fi/documents/10157/14855/Erityispaletti_Loppuraportti.pdf/1f454965-acbd-4e0d-a04e-1e4da43bdb52> [luettu 15.4.2014]

Painamattomat lähteet

Briñón, Merja ja Niva, Tiina-Kaisa 2011. Magenta 2011-2013. Sisältöjen kehittäminen visuaalisten taiteiden keskuksen perustan luomiseksi Lappiin. Hankesuunnitelma.

Liitteet

Liite 1. Yhteydenotot (4.11.2012)

Hei

Olen Lapin yliopiston kuvataidekasvatuksen maisteriohjelman opiskelija ja Magenta-hankkeen tutkimusapulainen. Olen alun perin kotoisin Inarista. Minua on aina kiinnostanut taiteilijan ammatti, ja siksi lähdin tähän projektiin mukaan. On hienoa olla mukana kehittämässä Pohjois-Suomen taiteilijatoimintaa.

Teen parhaillaan pro gradua, jossa selvitän täydennyskoulutuksen ja manageritoiminnan vaikuttavuutta hanketaiteilijoiden näkökulmasta Magenta-hankkeessa. Tarkoitukseni on selvittää, millä tavoin täydennyskoulutuksen ja manageritoiminnan käytännöt vastaavat kuvataiteilijoiden koulutustarpeita.

Tulen haastattelemaan jokaista teistä hanketaiteilijaa erikseen mahdollisuuksien mukaan helmikuuhun 2013 mennessä. Milloin haastattelun ajankohta sopisi teille? Jos mahdollista niin teen haastattelut mielelläni opiskelupaikkakunnallani Rovaniemellä. Olen myös käymässä joulukuun viimeisillä viikoilla kotipaikkakunnallani Inarissa.

Terveisin Tania-Maria Moilanen
Kuvataidekasvatus
Lapin yliopisto

Liite 2. Teemahaastattelurunko (2012)

1. Henkilökohtainen esittely

- Koulutustausta
- Aktiivisuus hankkeissa/projekteissa: hyöty/haasteet
- Muut opinnot Magenta-hankkeen aikana

2. Taiteilijana kehittyminen

- Tavoitteet kehitymiselle
- Mahdollisuudet kehittää itseään nyky-yhteiskunnassa
- Miksi tärkeää
- Teoksien ja palveluiden tuotteistaminen ja myyminen

3. Täydennyskoulutustilaisuudet

- Osallistumisaktiivisuus
- Tavoitteet
- Täydennyskoulutuksen määrittely
- Hyöty ammattitaidolle
- Kehitys osa-alueissa: urasuunnittelussa, yrittäjäyystaidoissa ja työhyvinvoinnissa
- Kehitysehdotukset
- Taiteilijoiden yleinen kiinnostuneisuus täydennyskoulutuksesta

4. Manageritoiminta

- Manageritoiminnan määrittely
- Avun tarve
- Hyöty ammattitaidolle

5. Palvelumuotoilu

- Osallistumisaktiivisuus
- Kokemukset
- Hyöty ammattitaidolle

6. Aikuisopiskelu

- Tapa oppia, työskennellä ja kehittää itseä taiteilijana
- Hyvä oppimistilanne

7. Lopuksi

- Lisäykset

- Lupa julkiseen nimen käyttöön
- Tutkimuksen eteneminen

Liite 3. Tarkistuspyynnöt (22.4.2014)

Hei

Tutkimuksen teko on edennyt siihen pisteeseen, että lähetän pro graduni painoon tulevana sunnuntaina 27.4. Teksti on vielä muutoksen alla, mutta lähetän teille hanketaiteilijoille selailtavaksi keskeneräisen version.

Suorat lainaukset on sisennetty ja kursivoitu oikeaan reunaan. Suuria muutoksia en voi enää toteuttaa, mutta minulle voi lähettää sähköpostia. Toivon että kiittäatte, että olette vastaanottaneet viestin ja hyväksytte tekstin. Dokumentti on luottamuksellinen, joten toivon, että poistatte sen lukemisen jälkeen. Lopullinen pro gradu -tutkielmani tulee löytymään kirjastosta ja netistä. Mikäli et ehdottomasti halua, että tutkielma on internetissä, ilmoitathan siitä minulle sunnuntaihin mennessä.

Olisi ollut mukava olla enemmän kanssanne tekemisissä. Tutkimuksen teko on ollut hyvin antoisaa, koska olen saanut olla yhteistyössä kanssanne. Toivottavasti löydän itsenikin taiteilijana Lapista jonain päivänä!

Ystävällisin terveisin,
Tania-Maria Moilanen

Lapin yliopisto
Magenta-hanke